

Universitat
de les Illes Balears

**Títol: L'associacionisme infantil i juvenil en es Pla de na
Tesa a través de la història oral**

NOM AUTOR: Víctor Penalva Vadell

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari de Llengua i Literatura Catalanes: Oralitat i Escriptura
de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2016/2017

Data: 18/09/2017

Tutor del Treball: Joan Miralles Monserrat

Índex de continguts

Objectius	4
Justificació	5
Metodologia	7
Estat de la qüestió	10
Es Pla de na Tesa	10
La joventut a Mallorca	12
L'associacionisme infantil i juvenil en es Pla de na Tesa	17
Fonts orals	21
Tria de testimonis	21
Qüestionari	22
Criteris de transcripció	24
Aspectes fonètics	25
Aspectes morfosintàctics	25
Lèxic	26
Fitxes de les entrevistes	27
Entrevista 1. Catalina Salom	27
Entrevista 2. Matias Reus	29
Entrevista 3. Bartolomé Sastre i Maria Rosa Costa	31
Entrevista 4. Mateu Mercè	33
Entrevista 5. Maria Crespí	35
Entrevista 6. Francisca Pizá	37
Entrevista 7. Margalida Calafat i Bartomeu Munar	39
Entrevista 8. Guillem Ramis	42
Entrevista 9. Apol·lònia Bestard i Francisco Sastre	43
Entrevista 10. Bernat Cabot	45
Sumari d'associacions	47
Transcripcions	49
Les Filles de Maria	49
La banda de música	51
Joventuts d'Acció Catòlica	52
CD Estrella i Unión FC	53
Les cases de Can Cantó i el Front de Joventuts	55
Adoració Nocturna i el saló parroquial	56
El cor de nines	58
El grup de catequesi	58
Grup Illenc i Grup Juvenil de Teatre Pla de na Tesa	59

Club Juvenil Gaudium	61
Club Bàsquet Pla de na Tesa	66
Aires des Pla de Marratxí	70
Club d'Esplai des Pla de na Tesa	72
Quart Creixent	76
El MIJAC des Pla de na Tesa	79
La JOC des Pla de na Tesa	84
Punt de Trobada i es Puntet	85
Memòria d'investigació	89
Conclusions	90
Fonts documentals	92
Bibliografia	92
Annexos	94
A. Arxiu municipal	94
B. Arxiu parroquial	94
C. Arxiu del Regne de Mallorca	94
D. Aportacions particulars	95
E. Enregistraments sonors	95

Objectius

El present treball té un caràcter de recerca en àmbit local, en concret en el poble des Pla de na Tesa, nucli situat al municipi de Marratxí. L'objectiu principal és recollir i posar a l'abast informació i dades relacionades amb l'associacionisme infantil i juvenil en l'esmentat nucli a través de la història oral.

Per associacionisme infantil i juvenil entendrem aquells ens organitzats els destinataris de l'activitat dels quals són principalment els infants i joves del poble. La idea és recollir informació a través d'entrevistes a gent del poble de diferents generacions que ens puguin aproximar al fet associatiu en cada moment. És per això que ens interessarà no només la consecució de dades puntuals sinó tot allò que se'ns pugui explicar que estigui relacionat amb el tema principal de la nostra recerca o que el complementi: el context sociocultural, la vida al poble, l'educació formal i informal...

Pel que fa als límits temporals en què se centrarà l'estudi, van des des l'actualitat, any 2017, fins allà on les fonts orals ens ho puguin permetre. D'aquesta manera, podem preveure que amb una mica de sort trobarem informació de testimonis directes des de la Guerra Civil espanyola i potser alguna referència o informació a través de fonts indirectes anterior a la guerra: ens referim a informació que els testimonis puguin recordar o reproduir de boca d'altres testimonis anteriors.

Cal remarcar que no és aquest un treball d'interpretació o d'anàlisi. Interpretar i analitzar les dades a les quals tendrem accés no fa part dels nostres objectius, que se centren en la consecució i presentació de la informació esmentada, i que esperam que podrà ser objecte d'altres estudis posteriors.

Malgrat que dins el procés de recerca dedicam un espai a la consulta arxivística, com explicarem més endavant tampoc es tracta d'un treball minuciós d'arxiu: en la nostra consulta no cercarem un buidatge exhaustiu d'aquestes fonts sinó uns fonaments escrits, en conjunt amb el material bibliogràfic, per tal d'establir un punt de partida a la investigació.

Justificació

L'aportació de coneixements de la nostra recerca és on radica la principal justificació d'aquesta. Les històries de vida representen sempre una aportació substancial pel que suposa deixar constància d'uns coneixements que, en la majoria d'ocasions, acaben desapareixent amb les persones.

Des del punt de vista temàtic, parlar d'associacionisme infantil i juvenil és important per tot allò que implica posar aquest concepte sobre la taula. Els afers organitzatius relacionats amb els infants i joves estan necessàriament lligats amb l'educació i l'aprenentatge en l'àmbit informal. L'educació és un tema ben rellevant: sempre ha estat objecte de reflexions, revisions, controvèrsies i debat per la importància que suscita a nivell social. Podem entendre, a més, que parlar de la joventut d'un poble és una forma molt interessant d'endinsar-se en les entranyes culturals d'aquest.

Així, cercam aportar informació relacionada amb l'educació a través d'una perspectiva històrica, però són molts els punts d'interès que s'hi encreuen: l'aportació també té interès des d'un punt de vista social, cultural, lingüístic, pedagògic i, fins i tot, polític i religiós. L'església catòlica i els poders polítics no es troben al marge, ni prop fer-hi, del que succeïa en l'àmbit associatiu ni en el de l'educació informal, de manera que l'estudi d'aquests elements ens pot aproximar també a la realitat política i parroquial que els envolta en cada moment.

Com ja hem esmentat prèviament, si bé aquest treball no té una finalitat interpretativa, sí que esperam poder oferir un recull d'informació ampli per a qui vulgui aprofitar-ho per dur a terme estudis d'altres característiques.

La transcripció de les entrevistes serà un element clau de la nostra feina pel que fa a disposar el coneixement recollit per a posteriors consultes i buidatges, car el format escrit ho facilita considerablement respecte a les mostres orals enregistrades.

Un punt que creiem convenient remarcar, i que exposarem amb deteniment en parlar de l'estat de la qüestió, és la manca d'estudis i de bibliografia específica relacionats amb es Pla de na Tesa. Possiblement hi té relació el fet que es tracti d'un poble petit i relativament modern. Tanmateix, siguin quines siguin les circumstàncies que expliquin aquest fet, amb prou feines un sol llibre publicat per Baltasar Morey, rector en el seu moment de la parròquia, *Sant Llätzer y el Pla de na Tesa*, dona amb precisió algunes dades referents a la història parroquial en un llibret de tan sols disset pàgines. Més enllà d'això, les referències as Pla de na Tesa en el món bibliogràfic es limiten a comptades comunicacions publicades en reculls de jornades d'estudis locals. Aquestes mancances donen també valor al nostre projecte, que en aquest sentit i sense gaire esforç pot convertir-se en la major aportació escrita de coneixement relacionada amb es Pla de na Tesa fins al moment.

El present treball és ple de referències, i ens permetrem de fer-ne servir una que hem pogut llegir durant la recerca i que, a parer nostre, expressa molt bé l'interès i la importància que suscita tot el món que envolta l'associacionisme infantil i juvenil, l'esplai, l'educació en el lleure o l'educació no reglada. Bernat Sureda Garcia s'expressa així en un article seu (2001) recollit a l'aplec *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*:

«Les aportacions dels moviments associatius a la renovació educativa i, en general, a l'evolució dels fets educatius no és un tema que hagi merescut per part dels historiadors l'atenció que mereixia. Diversos factors hi han contribuït. En primer lloc, la identificació entre educació i escola, encara no superada del tot, relega a un segon pla les actuacions socials que no estiguin directament relacionades amb el món escolar, quan la major part de les activitats educatives promogudes pel moviment associatiu estan relacionades amb l'educació que es fa fora de l'escola. L'estudi de les aportacions renovadores dels moviments associatius i, en general, de les iniciatives socials s'ha ressentit també de la influència d'una tradició historiogràfica que ha identificat l'Estat i els poders públics, en general, amb els responsables d'impulsar els canvis educatius a l'època contemporània».

Metodologia

L'entrevista programada és l'eina fonamental de la nostra investigació: a través d'aquesta recollim dels informants els records que guarden que ens poden resultar d'interès en el tema que ens ocupa.

Detallam a continuació tot el procés metodològic dut a terme durant la recerca. És interessant remarcar que la seqüència d'aquest es veu reflectida en el guió d'investigació i, també, en la presentació final del treball.

Una vegada determinats els objectius sobre els quals volíem treballar, establírem unes fases d'actuació per al desenvolupament de la recerca. Cal remarcar que, a pesar que s'ha respectat en tot moment l'ordre i seqüència marcats, hi ha una sèrie de tasques de caràcter constant que s'han anat duent a terme de forma paral·lela als progressos que es feien. Parlem bàsicament de la feina de consulta i seguiment amb el tutor acadèmic, i de la de contacte constant amb algunes persones des Pla de na Tesa que, pels seus coneixements, paper o situació dins el poble i dins la seva història, podien aportar pistes i indicacions, fins i tot molt abans d'arribar al moment en què pròpiament entràssim en la fase d'entrevistes. Ens referim per exemple a Bernat Cabot, Guillem Ramis o Catalina Salom; les seves indicacions han estat sempre útils i ens han servit per agilitzar i optimitzar feina al mateix temps que ens brindaven pistes importants sobre els camins per on més podríem gratar. El contacte amb aquests i altres pladenatesers durant els mesos que ha durat la investigació ens ha permès, també, trobar bons testimonis i contactar-hi, al mateix temps que tenir una lleugera idea de quins temes podíem parlar amb cadascú i preparar, així, millors qüestionaris. En aquest darrer aspecte, les aportacions de Bernat Cabot han estat essencials.

La primera fase consistia a documentar-nos sobre els estudis d'història oral. A pesar que no és el primer treball de l'autor en aquesta matèria, consultàrem els llibres *Un poble, un temps* i, sobretot, *La història oral: qüestionari i guia didàctica*, ambdós de Joan Miralles Monserrat. Mentre que amb el primer ens fem una idea del resultat d'una transcripció fruit d'un estudi d'història oral, el manual de Miralles ens dona eines i indicacions clares i pràctiques per a la realització d'un estudi com el que ens ocupa i, sobretot, per a la realització de les entrevistes i les transcripcions.

La consulta bibliogràfica no acabava aquí. En segon lloc tocava posar un punt de partida a la investigació. Es tractava de veure quina informació podíem recollir a través de fonts escrites sobre l'associacionisme infantil i juvenil as Pla de na Tesa o sobre temes relacionats que ens poguessin ser d'utilitat. En aquest sentit s'obrien dos canals de consulta, la pròpiament bibliogràfica i la consulta d'arxiu. Tot aquest buidatge d'informació va suposar un gruix de feina considerable, els resultats del qual detallarem més endavant.

La consulta de fonts escrites no tenia grans pretensions més enllà de marcar, com introduïem, un punt de partida: l'objectiu era, sobretot, encarar les entrevistes amb un mínim de material bàsic: poder elaborar els qüestionaris ja amb una sèrie de coneixements sobre la matèria i, per tant, uns qüestionaris de major qualitat. Així, podríem aconseguir aprofitar millor la feina, optimitzar les entrevistes i evitar, en la mesura que ens fos possible, passar per alt determinats afers.

Ja realitzada la recerca a través de fonts escrites, tocava posar-ho tot en ordre i elaborar, així, una síntesi de la informació obtinguda: un estat de la qüestió. A partir d'aquest moment podíem començar a pensar, amb l'agenda en mà, en el moment de dur a terme les entrevistes.

Per a la part de fonts orals, el primer que havíem de fer era una tria de testimonis. Com hem comentat, el contacte amb gent del poble dut a terme de forma paral·lela als avanços que anàvem obtenint durant les fases anteriors ens ha permès trobar amb certa facilitat el conjunt d'informants que ens agradaria entrevistar i un contacte amb ells. Una vegada contactats, quedava esperar el seu vistiplau per participar del projecte.

Entre el conjunt de contactes hi havia gent de diferent edat, sexe i generació. La seqüencialització de les entrevistes no ha seguit cap ordre concret i en gran mesura s'ha vist condicionada per la disponibilitat de l'entrevistador i dels informants.

Seguint les pautes de *La història oral: qüestionari i guia didàctica* i adaptant-nos a un tema específic com el nostre, elaboràrem en primer terme els qüestionaris per a les entrevistes.

El qüestionari és una eina a la qual donam molta d'importància en la realització d'entrevistes d'història oral ja que ens permet dur-les a terme amb un cert ordre (no sempre els informants són ordenats). Ens pot ajudar a dirigir l'entrevista pel camí que ens interessa i, sobretot, evita que puguem passar per alt temes que no volem que quedin sense tractar. Cal remarcar que l'ús que fem dels qüestionaris és orientatiu, és un punt de partida: un informador amb certa iniciativa o ordre el pot invalidar fàcilment, encara que sigui de manera parcial, avançant-se a parlar de temes sobre els que més endavant teníem pensat posar sobre la taula, etc. El paper de l'entrevistador també és important de cara al qüestionari: la improvisació sovint esdevé important i sortir del guió pot reportar informació molt preuada: s'ha de saber, per exemple, insistir per aprofundir en determinats temes quan veim que l'informant hi respon bé.

La idea, en el nostre cas, era enregistrar les entrevistes per poder dedicar-nos amb temps i sense pressa a la transcripció posteriorment. Avui en dia els avanços tecnològics permeten que l'enregistrament amb el mínim de qualitat indispensable per a la transcripció sigui al nostre abast sense dificultats. Se succeïen, llavors, les entrevistes.

El següent pas consistia en l'elaboració dels criteris de transcripció. Necessitàvem, com comentarem en l'apartat corresponent, uns criteris que fessin un bon servei per a la consulta especialment relacionada amb els continguts. Així, volguérem marcar uns criteris amb esperit estandarditzador.

Ja amb els criteris, tocava posar fill a l'agulla a la que seria, segurament, la part més densa i laboriosa de la investigació: la valoració i selecció de continguts i la transcripció. És cert que, també gràcies als avanços de l'era digital, les possibilitats d'agilitzar la transcripció avui en dia són perceptibles: reproduir l'entrevista, pausar-la, rebovinar-la, avançar-la... tot això és a l'abast del transcriptor més novell. Amb una mica de mà és possible, fins i tot, alentir la reproducció per fer una transcripció més còmoda, recurs que ens va fer molt de servei.

La previsió d'un nombre elevat d'informants, feia considerar la possibilitat d'evitar transcripcions integrals en benefici d'una tria de continguts en funció de la qualitat dels mateixos emmarcats en l'elaboració d'un índex temàtic, fonamental per a una consulta àgil i eficient del material. Tanmateix, el treball final inclourà les entrevistes enregistrades en suport sonor digital, sempre a l'abast de qui en vulgui consultar el contingut íntegre.

Com a part final del nostre treball, dedicarem un espai a l'elaboració d'unes conclusions sobre els objectius marcats de bon principi.

Estat de la qüestió

Entrant ja en matèria i amb uns objectius clars i sobre la taula, en la primera fase de la nostra recerca cercam sobretot entrar en contacte amb l'associacionisme infantil i juvenil a través del buidatge de fonts escrites. Aquesta primera passa resulta molt important per establir un punt de partida, una base que alhora ens pot permetre contrastar la informació que podem obtenir a través de la història oral i recolzar-la. Més enllà de suposar una passa necessària dins el procés de recerca, des d'un punt de vista pràctic ens serà d'utilitat, sobretot, per a l'elaboració dels qüestionaris i un bon seguiment del fil de les entrevistes.

Miram a continuació d'elaborar una síntesi de tot el que hem recollit que ens pot resultar d'interès a través de la nostra recerca en qüestió de fonts escrites, que beu d'una banda de consultes bibliogràfiques d'obres publicades i, d'altra, de consultes d'arxiu.

Si un tret tenen en comú ambdues parts de la recerca és la dispersió de la informació que ens interessa per al nostre estudi: encara que poca gent ha escrit sobre es Pla de na Tesa, sí que hi ha molts d'articles relacionats amb l'associacionisme a les Illes Balears. L'obra *El moviment associatiu a les illes Balears*, que recull diversos articles i ponències relacionades amb el tema, especialment de jornades d'estudis locals, alguns dels quals relacionats amb la joventut, n'és el principal referent.

De tot el que presentam en aquest apartat, pràcticament res no és collita pròpia: llevat d'algunes apreciacions relacionades amb l'actualitat del poble, tot són resums o referències de les fonts consultades.

Es Pla de na Tesa

Quant a informació general sobre es Pla de na Tesa, és la Gran Enciclopèdia de Mallorca qui amb més detall ens en parla a l'entrada corresponent. Mirem de resumir els aspectes que més ens poden interessar i complementar-los.

Es Pla de na Tesa és un poble o nucli de població de 4,98 km² de superfície situat en el municipi de Marratxí, entre les localitats de Son Ferriol, al sud, i es Pont d'Inca, a la part oest, separat d'aquest darrer per l'aeròdrom de Son Bonet. Al nord-est s'hi troba es Figueral.

Segons Morey (1982), una de les dades més remotes que tenim sobre es Pla de na Tesa és l'origen del seu nom, nom que apareix documentat per primera vegada en un llibre de pagaments de 1816, que segurament fa referència a la forma hipocòrística de Teresa. Hi ha referències que evidencien la presència d'algunes cases al segle XVIII, dins la possessió de Son Ametler.

Parlam d'un poble la formació del qual és relativament recent, mostra d'això és que ens explica que l'església es començà a edificar l'any 1858. Bernat Cabot (1996) ens indica com les obres acabarien l'any 1864 tot i que el temple ja s'hauria beneït l'any 1860. Al voltant del

temple començarien a aparèixer els carrers i cases que acabarien donant al poble la fesomia que mostra avui en dia: a final de segle XIX moltes de les cases que donen nom a carrers i indrets en l'actualitat ja hi eren presents: Son Alegre, Can Mas, Peguera, Can Cantó, Can Barceló, Can Mir, Ca n'Agulla, Can Vador, Can Jordi Membre entre altres.

Les xifres poblacionals confirmen la creixent evolució del poble al llarg del segle XIX, que passà dels 300 habitants a 1840 als 1.028 que tendria a 1888. L'any 1991 la població era de 1.967 habitants. En l'actualitat (dades de l'any 2016) el poble compta amb 3.013 habitants, que s'estiren fins als 4.673 si tenim en compte les urbanitzacions de Cas Capità, Son Ametler i la població disseminada (IBESTAT).

Pel que fa a l'activitat econòmica, la Gran Enciclopèdia de Mallorca (DOLÇ, 1991) en destaca històricament l'activitat agrícola, i indica que a començament de segle XX era el nucli de Marratxí amb una estructura agrícola més definida. A mitjan segle, entre 1950 i 1960, s'inicià un constant retrocés en aquest sentit: l'activitat agrícola tradicional queda enrere i la majoria dels terrenys passen més endavant a destinar-se a llocs de residència.

Quant a l'activitat comercial i industrial, ens aporta dades concretes de l'any 1900:

«Hi havia sis tavernes, dues fusteries, dues ferreries, una botiga de comestibles, un alambí, un forn, un venedor de camisetes una fàbrica de fideus i una de teixits»

En aquest sentit el nucli ha experimentat grans canvis al llarg del temps, fins arribar a l'espectre que mostra avui en dia, que podem descriure a partir de l'observació: quatre establiments de restauració, quatre perruqueries o centres d'estètica, tres tallers d'automòbils i motors, un local de compra i venda d'automòbils, dues oficines bancàries, dues constructores, una botiga de comestibles, un forn, una fruiteria, una farmàcia, un estanc, una papereria, una immobiliària, una ferreria, una fusteria, una instal·ladora elèctrica, una botiga d'instal·lacions de seguretat i una altra d'instal·lacions de tractament d'aigües.

Des del punt de vista de l'espectre polític, l'Enciclopèdia de Mallorca remarca que, malgrat prevaler-hi tradicionalment la dreta, a començaments de segle XX la societat obrera s'hi organitzà amb força, fet que explica l'aparició de les societats La Semilla (1909) i La Col·lectiva, en la dècada següent, que més endavant s'unirien per formar La Sembra. Hi hagué algunes espurnes de presència comunista, cap a l'any 1931, i s'afirma que la repressió falangista fou de les més dures del municipi després de començar la Guerra Civil. Com a fet anecdòtic resulta interessant que l'Ajuntament de Palma intentà l'any 1941 annexonar es Pla de na Tesa juntament amb es Pont d'Inca al seu terme municipal.

Hi hagué una comunitat de monges agustines de l'Empar des de 1896 fins a l'any 1972, en què deixaren el convent, beneït l'any 1902.

En l'àmbit educatiu, sembla que l'any 1861 està documentada la necessitat de construir-hi una escola, i que a 1883 n'hi havien dues d'incompletes i, poc més tard, el 1891, en començà a funcionar una de nocturna per a adults. Les monges agustines feren escola al

convent des que aquest entrà en funcionament fins que l'abandonaren (1902-1972). En l'actualitat, trobam el Col·legi Públic Janer Manila, ocupant l'espai del que fou l'escola graduada (1929), que imparteix tot el cicle d'educació infantil i primària i el Centre Integrat de Formació Professional (CIFP) Son Llebre. Fora del que és el nucli principal de població, hi ha també un centre d'educació especial regentat per l'associació ASNIMO de Síndrome de Down de Balears, a la carretera d'Inca, i l'escola The Academy al camí de Son Ametler Vell, que començà com a escola d'estiu i s'acabà configurant en un centre que en l'actualitat compta amb més de tres-cents alumnes i imparteix des dels cicles infantils fins a l'educació secundària obligatòria.

Cal destacar també la presència avui en dia d'un pavelló poliesportiu, del camp de futbol de Can Gaspar, una unitat bàsica de salut i un casal de joves de l'Ajuntament: l'Espai Jove. A més, l'antic convent de les germanes agustines pertany també a l'Ajuntament i funciona des de 2016 com a edifici multiusos on duen a terme la seva activitat Aires des Pla de Marratxí, l'associació de veïnats Xaloc, l'associació de gent gran i l'esplai es Puntet.

La joventut a Mallorca

Sembla que entendre la infantesa com a la primera etapa de la vida d'una persona, potser recolzada per la natura biològica que l'acompanya, no representa entrebancs. Si més no, no en representa tants com el concepte de joventut, entesa com el que entenem ara: l'etapa transitòria entre la infància i l'edat madura, ja que es tracta d'un concepte nou. Pere Fullana (1999) ens parla amplament d'aquest tema en un article seu; atribueix la consolidació del terme contemporani "joventut" al segle XX, mentre que considera que durant tot el segle XIX se n'anà gestant lentament la formació. Segons l'estudiós, les organitzacions juvenils a l'estat espanyol no prendrien força fins a la Restauració Borbònica de 1875. Hi predominarien les de caràcter religiós, parlam de la Congregació Mariana de Joves i de les Filles de Maria, sobretot. A Mallorca, des de l'any 1858, hi té un gran impacte la fundació d'associacions juvenils per a al·lotes. Totes dues associacions acollien infants i joves des dels 10 anys fins que es casaven i en el cas de les Filles de Maria només nines i al·lotes.

El mateix Pere Fullana ens indica que la pràctica esportiva donà, també a finals de segle XIX, protagonisme als joves. Tanmateix, el jovent no gaudia de l'autonomia suficient per acabar de reivindicar-se. El període que va de 1825 a 1875 és el que Fullana anomena de formació. En aquest període, a Mallorca, només hi ha breus espurnes. Hi consta la hipòtesi que la Congregació de la Immaculada Concepció de la Benaventurada Verge Maria i de Sant Lluís Gonzaga era ja una agrupació formada per joves ja que devien ser alumnes del col·legi d'humanitats de la Congregació de Jesús.

Sembla que l'extinció de la Universitat de Mallorca provocà un decaïment de la joventut organitzada entre 1930 i 1940. Una altra espurna la trobaríem l'any 1859, quan es funda la Cort Angèlica de Sant Lluís Gonzaga, promoguda per joves clergues i seminaristes i ubicada a l'antic convent del Socors. La majoria dels associats eren estudiants i joves obrers de Palma. Aquest agrupament s'estengué aviat a diversos pobles de la Part Forana.

La gran majoria d'aquelles associacions de caràcter religiós desapareixerien a finals de l'any 1868 com a conseqüència de la Revolució. Les Filles de Maria, que havien comptat amb un gran nombre de fundacions entre 1858 i 1868, patiren un parèntesi de decadència durant el sexenni democràtic per acabar trobant un resorgiment a partir de 1880.

Dona compte Fullana que, a Marratxí, sense concretar nucli de població en concret, les Filles de Maria es fundarien l'any 1866. Lamenta, així mateix, que tot i que sembla que en aquells temps hi hagué altres organitzacions juvenils en l'àmbit Mallorquí, ben poc n'hem pogut saber.

Des de l'any 1875 fins a final de segle es potencia encara més l'associacionisme juvenil de caràcter confessional. Se seguiren fundant Filles de Maria i Congregacions Marianes. A Marratxí, la Congregació Mariana es funda l'any 1894.

L'interès per potenciar aquestes organitzacions sembla venir de la preocupació del catolicisme militant per la cristianització dels joves, el redreçament moral, etc. L'oferta d'oci que començava a irrompre en aquells moments entre la joventut (tavernes, teatres, balls...) no era del gust de les files de l'Església que els volia allunyar de la modernitat i la cultura liberal. Així, el model d'aquestes organitzacions tenia un caràcter marcadament moralitzant.

La joventut lluny de l'àmbit religiós no es desenvolupava amb la mateixa intensitat i autonomia amb què ho feia quan anava lligada a l'Església. Així, el món de l'esport, sembla un dels únics reductes laics diferenciats capaç, aleshores, d'aglutinar els joves de l'època a banda de la resta d'associacions juvenils.

Entrat ja el segle XX entenem que ja s'ha consolidat el concepte de joventut. Les Filles de Maria continuen funcionant i una de les fites que marcarien l'associacionisme juvenil arriba l'any 1932, any de la convocatòria del Síndic Diocesà, en què comencen a implantar-se a Mallorca per ordre del bisbe Miralles les joventuts d'Acció Catòlica, en les branques masculina i femenina, procés que a l'estat espanyol havia començat l'any 1929. Ens en Parla Joan Josep Matas Pastor (1999) L'any 1939, l'Acció Catòlica es veuria afectada per una reorganització emmarcada en un programa de reconstrucció social i religiosa, però mantindria les quatre branques ja formades.

Cal remarcar que l'Església Catòlica cercava mitjançant les branques juvenils d'Acció Catòlica, uns objectius semblants als que ja havien pogut tenir les associacions juvenils religioses de finals de segle XIX: la recristianització i la moralització. Es començava a parlar ja d'educació, i més concretament d'educació formal i informal, que serien els pilars bàsics per treballar els objectius marcats. Així, podem començar a parlar d'una consciència del que és l'educació en el lleure. Ens explica Matas Pastor que «Les activitats esportives, recreatives i culturals centraren bona part dels esforços fets en matèria d'educació informal», en les files d'Acció Catòlica. Sembla que més enllà de les funcions de captació i moralitzadores que duien a terme, les branques juvenils complien un segon objectiu, de cara als centres parroquials, que consistia en ajudar a aconseguir un finançament suficient.

Les activitats dels joves d'Acció Catòlica estaven obertes a tots els al·lots i al·lotes de cada parròquia, sense filtres de distinció política, social o ideològica, fet que es correspon amb l'esperit de captació de l'associació. Segons el mateix autor, tant aquest com la dels altres moviments catòlics del primer franquisme a Mallorca tenien tots uns models pedagògics de caràcter conservador.

L'expansió dels joves d'Acció Catòlica és innegable: l'any 1957 ja funcionaven arreu de Mallorca uns cinquanta centres (Cañabate, 2001).

Joan Sans (2008) ens parla de la història de l'esplai a Mallorca i de l'origen de les colònies. A final del segle XIX, havien emergit les colònies d'estiu o de vacances, a Europa, com a element pedagògic d'educació informal centrat en el temps lliure. La que és considerada formalment com a la primera colònia escolar documentada és la que dugué a terme M. Walter Bion a Zúric, i es presentava segons Puig i Trilla, com una eina per acostar els infants a unes «Estades al camp, on poguessin gaudir el sol, l'aire lliure i la bona alimentació que no solien gaudir a la vida urbana». Comenta Joan Sans que, tanmateix, no es tractava d'una iniciativa original sinó més bé d'una síntesi d'una sèrie d'eines educatives que heretava de la tradició anterior: les excursions escolars s'unirien amb les idees que sorgien d'un higienisme i un naturisme emergents.

L'arribada de les colònies organitzades a l'estat espanyol no es faria esperar. El primer campament tendria lloc a San Vicente de la Barquera l'any 1887, de la mà del Museo Pedagógico Nacional. A Mallorca, les primeres colònies de què tenim notícia tendrien lloc a Santa Catalina del Port de Sóller organitzades per Miquel Porcel i Riera, de l'Escola Normal, a cura de la Diputació Provincial. 12 infants procedents de diferents escoles públiques i de la misericòrdia hi prendrien part. Aquestes colònies s'anaren repetint al llarg dels anys fins a 1936, amb una participació que oscil·lava entre 20 i 30 infants. El mateix Porcel i Riera en va ser el director fins a l'any 1913. L'organització de colònies s'anà normalitzant de mica en mica, l'Ajuntament de Palma començà a organitzar també colònies, i així fins a la Guerra Civil, moment en què aquesta mena d'activitats passarien a prohibir-se temporalment.

Havien sorgit també les primeres propostes inspirades en l'escoltisme a Mallorca. Podríem parlar molt de l'escoltisme a Mallorca, sobre el qual sí que hi ha molta documentació, però, resumidament, ens cal saber que és un moviment amb un mètode determinat que inicià el militar anglès Robert Baden-Powell, com a resposta a les mancances educatives o de creixement personal que ell mateix havia detectat en les files dels seus soldats: la primera pedra d'aquest mètode que s'estendria aviat arreu del món es posà en el campament que tengué lloc a l'illa de Brownsea el 1907 on experimentà amb infants d'entre 12 i 14 anys, l'edat per a la qual en principi estava pensat el mètode (tot i que aviat s'adaptaria a altres edats), l'aplicació del seu mètode amb un notable èxit. A grans trets, els fonaments de l'escoltisme s'erigeixen sobre el compromís personal, l'assumpció de la llei escolta, el joc, l'educació per a l'acció, el treball i la vida en petits grups i el progrés personal, tot plegat en el marc de la natura. El mètode original de Baden-Powell s'anà perfilant de mica en mica: ell mateix en va fer adaptacions, com la que el versiona per adaptar-lo a infants de 8 a 12 anys, o la que ho faria per als infants de 14 a 16.

Mateu Cerdà (1999) és molt detallat amb la història de l'escoltisme i la seva arribada i desenvolupament a Mallorca. L'extensió i diversificació de l'escoltisme mereix una atenció a part per la magnitud que assolí l'organització. Segons el cens trienal de l'Organització Mundial del Moviment Escolta, l'any 2010 parlariem d'uns 32 milions d'infants escoltes afiliats arreu del món; a l'estat espanyol en serien poc més de 50.000. Després de més de 100 anys d'història, és un moviment realment generalitzat, amb presència en 216 països i plenament normalitzat. A Mallorca, el curs 1992/93, hi havia 23 agrupaments escoltes en activitat, amb uns 100 caps i devers 700 efectius.

El fundador de l'escoltisme a l'illa fou el bisbe Pere Joan Campins, que va donar l'any 1913 la passa endavant i va fundar els Exploradors Mallorquins. Segurament pretenien evitar que els corrents laics se li avançassin i mantenir el control sobre aquell moviment emergent. Inicialment, semblava destinat a l'àmbit burgès. Anteriorment amb l'emergència dels anomenats patronats obrers, el jesuïta Guillem Vives fundà el Patronat Obrer de Sant Josep l'any 1907, que més endavant, coincidint amb la fundació dels Exploradors Mallorquins, adoptaria el mètode escolta.

Cal remarcar la irrupció a Pòrtol, el mateix 1913, d'un dels tres primers nuclis escoltes mallorquins, juntament amb el de Palma i Sóller, de manera que la presència al municipi de Marratxí de l'escoltisme és ben remota.

El panorama escolta anà expandint i desenvolupant, segons ens explica Cerdà, a l'illa fins que l'any 1923, amb la diada de Primo de Rivera, sembla que desaparegueren els moviments escoltes de les parròquies mallorquines. Hi hagué aleshores alguns intents de revifar l'escoltisme, com és el cas dels Al-lots de Muntanya l'any 1932, que seguien el mètode escolta. L'aporta tiraria endavant amb dificultats, però tanmateix, l'any 1936, amb l'arribada de la guerra, acabaria desapareixent.

Coincidint amb l'arribada del turisme i la transformació social que patiria Mallorca per mor d'aquesta durant la dècada de 1950, l'any 1956 començaria una nova etapa per a l'escoltisme a l'illa, amb el que Cerdà anomena la represa escolta, parlem d'un moviment que tornaria a expandir-se i evolucionar, i s'estendria fins a l'actualitat. Podem dir que els personatges clau en la represa foren el matrimoni Eladi Homs i Maria Ferret. Homs venia de l'escoltisme català: l'escoltisme mallorquí actual germinà a partir de la seva experiència i és fonamentalment per això que mostra les característiques pròpies de l'escoltisme català i no hi guarda diferències notables.

Després de la guerra, sorgiren arreu de l'estat espanyol algunes propostes dins l'oferta associativa del Moviment. Explica Josep Antoni Cañabate (2001) que l'any 1940, el règim franquista crea el Front de Joventuts, hereu de les Organitzacions Juvenils que s'havien creat en el si del bàndol franquista durant la guerra. L'objectiu de del Front de Joventuts era l'adoctrinament polític, i és per això que era una organització oberta a tota la joventut. Sembla que els recursos amb què comptà no varen ser mai suficients per consagrar un moviment que era incapaç de competir amb l'oferta de l'Església en el camp associatiu.

Així, continua explicant que l'any 1942 es creen les Falanges Juveniles de Franco, com a secció de referència per als joves ja enquadrats. Aquesta branca se'n dugué tota la prioritat. Tres anys més tard apareixen les Joventuts de la Secció Femenina, després d'independitzar-se definitivament de la branca masculina. Aquests grups varen estar controlats pel falangisme. La influència social de la Secció Femenina és rellevant pel paper que va prendre en el camp cultural, en la promoció de disciplines esportives entre les dones. Segons un informe propi de la Secció Femenina, a Mallorca comptava l'any 1940 amb 11.878 afiliades: dones i joves, ja fos en qualitat de militant o d'adherida.

Els campaments i la competició esportiva feien part de les activitats que duïen a terme les Falanges Juveniles de Franco, a més d'altres de contingut ja més polític. Remarca Cañabate que els campaments eren «L'activitat més emblemàtica tant per enquadrats com per a afiliats».

Existí una mena de competència entre l'oferta de les Falanges Juveniles de Franco amb les joventuts d'Acció Catòlica. Aquestes darreres, a diferència de la proposta falangista, varen saber evolucionar i adaptar la seva estructura interna per créixer i expendir-se, mentre que les Falanges Juveniles de Franco no experimentaren aquest procés de canvi que les mantengué estancades; el Frente de Juventudes quedà condemnat a seguir amb la seva activitat habitual però, això sí, amb prou feines destinada als seus enquadrats.

Conscients d'aquest declivi a nivell estatal, l'any 1960 hi arriba un moment de canvi, amb la fundació de l'Organització Juvenil Espanyola (OJE), una proposta associativa hereva de l'anterior però amb un esperit menys polititzat. Les Falanges Juveniles de Franco quedarien en l'oblit.

Segons dades que recull Cañabate, l'afiliació a la Secció Femenina també patí la competència amb Acció Catòlica i no en sortí ben parada. Del miler de *fletxes* (al·lotes d'11 a 14 anys) afiliades durant els anys 40, passarien a figurar-ne tan sols 210 l'any 1962. Fa, a més, una interpretació molt interessant, remarca: «La contradicció que suposava l'enquadrament juvenil femení en una societat en què s'obligava la dona a mantenir-se en l'àmbit privat».

L'Organització Juvenil Espanyola segueix en actiu encara avui en dia, amb una presència més bé testimonial a Mallorca, on dos casals de l'associació continuen en funcionament.

Una sèrie de grans avanços tecnològics marcarien amb força la societat al llarg del segle XX: l'arribada i expansió del telèfon, l'electricitat, el cotxe, la televisió i el cinema... Tot plegat incidiria plenament en la vida de la gent i obriria les portes a noves maneres de viure, comunicar-se i d'associar-se que també marcarien els joves.

Molt relacionat amb aquest fet, concretament amb l'arribada del cinema, irromperen arreu del món els anomenats cineclubs, que arribaren a l'estat espanyol a finals de l'any 1920 amb la fundació del Cineclub Español. L'objectiu d'aquestes associacions, l'activitat de les quals no era aliena a l'interès dels joves, era difondre la cultura cinematogràfica a través de projeccions organitzades.

Margalida Pujals Mas (2001) ens parla dels cineclubs a Mallorca, i ens explica com durant la segona república s'estengué el model associatiu que proposaven, un model que es veié interromput -com ja passà amb altres casos que hem vist- amb l'arribada de la guerra, per a més tard reprendre el seu creixement.

No va ser fins l'any 1941 que es fundà el primer cineclub a Mallorca: el Club Cinema, Lluçmajor. Més tard ja n'apareixerien alguns a Palma i a diversos pobles de l'illa. El moment àlgid dels cineclubs a l'illa va ser en els anys cinquanta i seixanta. En tota la documentació consultada, no consta en es Pla de na Tesa, ni en tot el municipi de Marratxí, la presència de cap cineclub.

Un darrer fenomen que no volem passar per alt és el del *moviment esplai*, que ja existia a Catalunya. L'any 1978 naixeria el GDEM, la Federació dels Grups d'Esplais de Mallorca, impulsat per l'Escola de l'Esplai, que funcionava des de 1974. Sans (2008) ens parla d'aquestes dades i assenyala el prevere Ramon Serra com a un dels principals responsables de l'impuls del moviment a l'illa. Així mateix suggereix, que l'arribada del moviment esplai suposa un punt d'inflexió radical per a l'educació en el lleure.

L'associacionisme infantil i juvenil en es Pla de na Tesa

Les primeres dades que trobam en l'àmbit local pel que fa associacions que impliquen la joventut del poble van lligades a l'activitat parroquial i es remunten a l'any 1926, any respecte al qual Llompart i Jaume (1928) dona compte a la *Recensió general de la Iglesia Mallorquina* del nombre d'afiliades a les Filles de Maria en la parròquia de Sant Llätzer. Més endavant, l'any 1932, s'evidencia que aquest grup seguia actiu i oscil·lava entre 100 i 130 associades. Podem entendre, però, que el funcionament del grup és anterior a 1926. A Marratxí, com hem comentat, s'haurien fundat l'any 1866, encara que no podem assegurar que l'inici del funcionament a Pla de na Tesa coincidís amb aquesta data. Una notificació del rector de la parròquia al bisbat així ho confirma (B.1). La mateixa notificació de 1932 dona compte de la constitució a la localitat de les quatre branques d'Acció Catòlica, que inclouen les branques juvenil masculina i juvenil femenina, els responsables de les quals a la junta serien Bartolomé Munar Jaume i Maria Munar Vallespir, respectivament. Parlam del mateix any en què es comença a implantar arreu de l'illa. Poca cosa en sabem de l'activitat que duien a terme. Morro (2002:266) suggereix que tot fa pensar que en un principi l'existència d'Acció Catòlica en els nuclis de Marratxí era purament nominal, no tenia efectes o conseqüències pràctiques més enllà dels papers... però hi ha, més tard, algunes evidències de la implicació dels joves d'Acció Catòlica en les festes patronals, detall que podem notar en un programa de festes de l'any 1950 (A.5).

L'any 1935 es constitueix el Círculo Católico Recreativo de Pla de na Tesa, segons una notificació que es conserva en l'arxiu municipal (A.1) que també trobam documentat amb el nom de Centro Católico Recreativo (C.2). El president n'era el mateix Bartolomeu Munar, responsable de la joventut masculina d'Acció Catòlica al poble. Aquesta associació, aparentment pròpia del municipi, apareix dos anys més tard que aparegués a Pont d'Inca, tal i com explica Morro (1996), que assegura que aquests dos centres representaven una

manifestació de la voluntat eclesiàstica per atreure els sectors populars. S'encarregaven d'organitzar i dur a terme activitats de caràcter lúdic, instructiu i cultural, adreçades especialment a un públic juvenil. Morro fa constar unes opinions del setmanari *El Obrero Balear* que remarquen la seva intenció d'adoctrinament polític, de natura reaccionària, contrària a la República i al socialisme, i assenyalen el rector i els propis estrats de la reacció com a responsables d'impulsar els cercles recreatius.

En l'àmbit esportiu, trobam documentada l'existència del Club Deportivo Estrella, presidit per Jaime Ferrà i constituït l'any 1932 (C.1). Encara que poca cosa en sabem, més tard alguns dels integrants figurarien en les files d'un nou club, Unión FC de Pla de na Tesa, que es constitueix l'any 1940 (A.3). També en tenim poca informació, però una notificació adreçada a Governació Civil (C.3) ens ofereix dades sobre els jugadors i integrants que participaven d'aquest equip, amb detalls de conducta i tarannà sociopolític. Resulta especialment interessant d'aquest document el fet que evidencia, a més, l'afiliació d'alguns dels joves jugadors a les joventuts masculines de l'Acció Catòlica i al Front de Joventuts del poble, de manera que podem donar per fet que un nucli local d'aquest darrer funcionava d'una manera o d'una altra: si més no, com a mínim, existia i tenia militants sobre el paper, però no n'hem trobat altres concrecions durant la recerca. Santana i Morro (1997:259) indica que una notificació de l'Ajuntament de finals de la dècada de 1940 dona compte de la inactivitat de les seccions juvenils de la falange de Pòrtol i des Pont d'Inca, fins a tal punt de considerar-les ja inoperatives. Tot i que des Pla de na Tesa no en tenim informació concreta, podem veure que la decadència de les associacions juvenils del règim es feia palesa també al municipi.

Quant a les joventuts polítiques, poca cosa en podem dir. Més enllà de les evidències ja mostrades que el Front de Joventuts tenia presència -com a mínim nominal- al poble, amb prou feines hem recollit de l'arxiu municipal una correspondència del maig de 1936 entre Joan Duran, que s'anomena secretari de la Joventut Socialista de Marratxí, i l'Ajuntament de Marratxí (A.2), sobre un acte a Pont d'Inca. La curiositat és que Joan Duran signa el document a Pla de na Tesa.

El món teatral sembla que va tenir lligams estrets amb la joventut en l'àmbit local. El 1975 Francesc Barceló Suárez fundà el Grup Illenc, que tengué activitat fins a l'any 1980. Segons el *Diccionari del Teatre a les Illes Balears* (Mas, 2003:359), la formació l'integraven joves d'entre desset i vint anys.

Una altra mostra molt interessant d'això la trobam en el Grup Juvenil de teatre Pla de na Tesa, que es fundà més tard, l'any 1977, i durà també fins a l'any 1980 (Mas, 2003:339), una agrupació creada i dirigida per Mateu Salom Coll.

L'any 1978, Juan José Torrens Ferrer notifica a l'Ajuntament de Marratxí la fundació del Club Juvenil Gaudium (A.6), que una vegada en marxa assoliria força a bastament com per moure una cinquantena de joves al voltant d'activitats relacionades amb l'excursionisme, el teatre, l'art i l'esplai en general. Sembla que cap a l'any 1986 ja n'havia cessat l'activitat (Matas i Alomar, 1986).

L'arribada dels clubs d'esplai a Pla de na Tesa, amb la concepció que en tenim en l'actualitat, la trobam documentada l'any 1982 amb el naixement del Club d'Esplai de Pla de na Tesa (Sans, 2008:130), que formà part de la federació d'esplais del bisbat, el GDEM (Grups d'Esplai de Mallorca). Seria el primer cas d'esplai, pròpiament, d'altres que seguirien al poble.

Tot i que sembla que l'escoltisme no ha arribat a funcionar mai a Pla de na Tesa, per al curs 1990-1991, es posaria en marxa una iniciativa parroquial, en les pròpies sales de la parròquia, que recordaria als mecanismes de funcionament similars, amb un grup d'animadors i d'activitats dirigides per a diferents grups d'edat i un joc pedagògic amb clares reminiscències escoltes: la presència d'un compromís o la terminologia emprada en el projecte en són la mostra més evident (D.1). La proposta prendria el nom de Quart Creixent, comptaria amb un projecte propi i se centraria en els grups de catequesi, malgrat que acolliria infants ja combregats i els seguiria oferint activitats per tal d'anar més enllà en la seva educació i creixement personal. El projecte, de dinàmiques simbòliques i pedagògiques molt elaborades, estava pensat per acollir infants de 7 a 18 anys en cinc grups d'edat diferents, tot i que, pel que sembla, inicialment només oferiria els quatre primers grups, arribant a l'edat de 16 anys. La tònica general consistia en la reunió dels grups de forma setmanal i la utilització del joc com a eina principal. Sembla que els campaments d'estiu també eren una de les principals propostes de Quart Creixent. El temps lliure, la reflexió, la creativitat, la natura o el simple fet de xalar feien part dels eixos que marcaven l'esperit d'aquesta iniciativa que funcionà almenys fins a l'estiu de l'any 1995, tal i com es desprèn d'un article de Sebastià Bennasar (1995) a la revista Pòrtula.

Una nova proposta d'esplai arribaria l'any 1996, segons es comunicà a la revista Pòrtula (MIJAC, 1996). En aquest cas es tractaria d'un centre local del MIJAC (Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica) que s'ubicaria a les sales parroquials, fet que fa pensar que en aquest moment ja s'hauria trencat la continuïtat del projecte de Quart Creixent. Aquest nou projecte no era propi del poble sinó que feia part d'una xarxa de centres de MIJAC que funcionaven a Catalunya i Mallorca, i que ja s'havia instal·lat a Marratxí, a la localitat des Pont d'Inca, fet que, segons es dona a entendre, influí en l'aparició del nou centre. El MIJAC de Pla de na Tesa posaria els motors en marxa amb una desena de monitors i una trentena de nins d'entre 8 i 14 anys, amb una proposta d'activitats on destacaven els jocs, els tallers, les excursions i les acampades. El MIJAC sembla ser el precedent directe de l'actual esplai de Puntet, que ocupà més endavant el seu lloc a les sales de la rectoria. En l'actualitat, a la façana de la rectoria, al carrer de Sant Llätzer, hi roman encara la placa de fang amb les sigles del MIJAC.

Cap a l'any 2000 es començà a gestar l'associació que un any més tard es constituïria amb el nom de Punt de Trobada (Fuster Domènech, 2001), sota la presidència de Joan Mercè i amb uns trenta integrants al darrere, la majoria dels quals provinents del MIJAC. Les motivacions d'aquesta associació. Fruit d'inquietuds de caràcter sociocultural, els punts d'interès de l'associació es trobaven en l'excursionisme, les activitats per a infants (jocs, tallers...), la projecció de pel·lícules i fins i tot l'organització de conferències. Els joves del Punt de Trobada aconseguiren la cessió d'un espai a l'antic convent de les germanes agustines, que en seria la seu.

En l'actualitat, funciona el club d'esplai es Puntet, que s'havia ubicat a les sales parroquials fins fa un any en què començà a funcionar en el remodelat convent, adquirit per l'Ajuntament, on conviu amb Aires des Pla de Marratxí, que continua en funcionament, l'associació de veïnats Xaloc i l'associació Llebeig de gent gran. Es Puntet compta amb devers un centenar d'usuaris. Hi ha, a més, un casal per a joves obert i gestionat per l'Ajuntament, l'Espai Jove, situat al carrer de ca n'Agulla. El Club Bàsquet Pla de na Tesa continua en funcionament i també funciona, al camp de futbol de Can Gaspar, l'equip de futbol CD Pla de na Tesa.

Fonts orals

Passem a parlar de les aportacions en història oral. Com introduíem prèviament, la idea d'aquesta part del nostre estudi, que en vol ser la peça principal, és de recollir, ordenar i aportar informació a través d'entrevistes amb diferents informants que ens puguin donar un accés a coneixements que, a través de la recerca en fonts documentals, no ens és possible.

Segurament un dels punts més interessants d'aquesta mena d'aportacions és tot el que envolta al context sociocultural, a més de la concreció: molt sovint tirant de fonts d'arxius podem aconseguir dades concretes, posem per exemple el Club Juvenil Gaudium: la seva fundació, els anys aproximats d'activitat, noms de gent que hi havia a darrere... la recerca a través de fonts orals ens permet aprofundir-hi, saber com funcionaven, què feien, per què ho feien i de quina manera; quina importància tenia cada aspecte per a l'associació en si i el sentit que tenia per a la joventut que hi participava o per a la joventut del poble en general.

El mitjà que utilitzam per accedir a aquesta informació és l'entrevista oral, planificada i enregistrada. Parlant amb perspectiva de posterioritat, hi ha hagut entrevistes més profitoses que altres; n'hi ha hagut de més simples i de més complexes, de més planeres i de més travades... Tanmateix, totes tenen un valor d'aportació en la línia que treballam.

Tria de testimonis

Per a la tria de testimonis ens hem valgut sobretot d'un diàleg previ amb diferents persones del poble que ens podien guiar en aquest sentit. Bernat Cabot Llabrés i Catalina Salom són qui més ens han aconsellat. El primer, president de l'agrupament Aires des Pla de Marratxí, avalat pel seu paper actiu en els estudis històrics des Pla de na Tesa, alguns dels quals presentats en jornades d'estudis locals a Marratxí i disposats llavors en les respectives publicacions.

La tria, lluny de ser tancada, s'ha anat configurant a mesura que es desenvolupaven les entrevistes. Inicialment n'hi havia algunes de programades, però, sobretot pels suggeriments dels informants, se n'han planificades d'altres.

Presentarem a continuació les fitxes de cadascuna de les entrevistes i de tots els informants entrevistats. Notau que en alguns casos en la mateixa entrevista hi consten dos informants: es tracta d'entrevista planificades per a aquestes dues persones o en què totes dues persones hi són presents i hi participen de manera més o menys substancial. En tots els casos en què això ens ha succeït es tracta d'un matrimoni.

En total, hem realitzat deu entrevistes amb les quals hem accedit al testimoni de tretze informants. Val a dir que es va dur a terme una entrevista més que ha estat descartada per motius tècnics: el mecanisme d'enregistrament va fallar, amb la coincidència que les aportacions de la informant, coneguda com n'*Apol·lònia de plaça*, varen ser realment poc

profitoses, poc substancials, motiu pel qual no hem considerat l'opció de repetir l'entrevista i queda, per tant, descartada del material presentat en aquest treball.

Descomptant aquesta entrevista descartada, s'han realitzat un total de deu entrevistes en què han intervengut fins a 13 informants, amb un total acumulat de 12 hores i 47 minuts de conversa. La persona més jove de les entrevistades és Mateu Mercè, de 34 anys, i la més major Maria Crespí, de 87 anys. Totes les entrevistes s'han dut a terme entre els mesos de juny i d'agost de 2017 i han estat enregistrades amb dos dispositius mòbils diferents: les sis primeres amb un dispositiu Oukitel 4400, i les quatre restants amb un Samsung Galaxy J5. La qualitat del so és notablement millor en aquests darrers enregistraments.

Qüestionari

Per preparar i dur a terme les entrevistes hem elaborat i fet servir un qüestionari bàsic adaptat a l'àmbit d'estudi que mostarem a continuació. Tot i que l'hauríem pogut adaptar per a cada informant, hem preferit respectar aquest model i deixar les especificacions i l'adaptació en mans de l'entrevistador.

De fet, segurament en cap de les entrevistes s'ha respectat fil per randa el qüestionari. El motiu és evident i la mesura no resulta estranya en aquest tipus de recerques: fem feina amb persones i molts de factors hi intervenen: la memòria de l'informant, la seva receptivitat, la capacitat d'expressió, d'ordenar els continguts, l'oratória... Són incomptables els casos que ens duen a desordenar, eliminar, afegir o reformular qüestions amb l'afany d'avançar en l'entrevista de forma eficient. A través de les entrevistes realitzades hem trobat des de gent molt ordenada capaç d'acompanyar els temps del qüestionari fins a gent amb molta facilitat d'oració, capaç d'avançar-se en el que l'entrevistador tenia previst o fent salts d'un tema a un altre.

La selecció de qüestions ha estat pensada específicament per als punts d'interès del nostre estudi. Així, seguint el qüestionari, principalment demanam per la infantesa de l'informant i després ja entrem en la vida juvenil, totes dues emmarcades en la vida familiar i en el poble si és el cas. En pràcticament tots els casos hem afegit la introducció de termes relacionats directament amb associacions, documentats en l'estat de la qüestió o senzillament suggerits per altres informants, per tal d'aprofundir en aquestes qüestions. Així, per exemple, en l'entrevista a Matias Reus, a qui ja entrevistàvem sabedors de la seva implicació en el Club Juvenil Gaudium, li introduïem aquesta referència i exploràvem amb ell els continguts que en recordava.

Qüestions d'infantesa

- Nucli familiar
 - On vivia i amb qui
 - Canvis de domicili
- Escola.

- On s'anava a escola
- Com era i què s'hi estudiava
- Qui i com eren els mestres
- Quins càstigs s'aplicaven
- Primera comunió
 - Com se celebrava dins el nucli familiar
 - Com ho vivia el poble
- Vida fora del poble
 - A on i per quin motiu
- Esbarjo: jocs de carrer
 - Com eren
 - Quan es jugava i fins a quina hora
 - Amb qui
 - Jocs a casa: Quins eren
 - Juguetes: com eren
 - Prohibicions i càstigs

Etape de joventut

- Vida professional: edat i característiques de la primera feina
- Canvis d'ofici
- Quines eren i com se celebraven les festes més importants (Pasqua, Nadal...)
- Esbarjo: com es divertien al poble
 - Sortides del poble per divertir-se: on s'anava?
- Quines activitats es feien
 - Ball, teatre, cinema, esport, excursions, campaments...
- Agrupació dels joves
 - Com es feia i qui hi participava
 - Participació en agrupaments de fora del poble
- Amistats i records
- Tasques quotidianes
- Qui eren les autoritats del poble (metges, apotecari, manescal...)
- Presència de comerços o fàbriques.
 - Quins anys
 - De què
 - Com funcionaven
- La modernitat: quins canvis s'han viscut al poble
- Com es recorda l'arribada de la televisió, cotxes o d'electricitat
 - Qui en tenia

Críteris de transcripció

Cal adoptar en la nostra tasca uns críteris determinats per a la transcripció de les aportacions orals. La línia que seguirem és bàsicament normativitzadora, això és perquè ens interessa, sobretot, prioritzar un accés clar al contingut, més que no reflectir una mostra fidel dels trets dialectals o idiolectals que els informants mostren. L'accés a les característiques més concretes, tanmateix, consideram que és suficient en aquest cas amb l'aportació de les còpies digitals en format sonor de les entrevistes.

Els críteris lingüístics concrets que farem servir estan basats en els del document de críteris de transcripció i normativització toponímica elaborat per la CTAL del Deoartament de Filologia Catalana i Lingüística General per al Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears (CTAL 2016). Pel que fa a toponímia respectam també els críteris d'aquest document.

La basta extensió del material enregistrat, que suposa més de dotze hores de conversa, ens obliga a ser selectius en la transcripció per tal de poder oferir un contingut realment relacionat i ordenat respecte a la matèria d'investigació. Presentam, així, una sèrie de fitxes de cadascuna de les entrevistes dutes a terme; en cada fitxa incloem una relació dels temes tractats per l'informant, amb el minut en què comença a tocar aquest tema i una valoració numèrica de l'investigador, sobre un màxim de 10, per a cadascun dels ítems. Aquesta valoració s'ha dut a terme tenint en compte l'interès del contingut, la qualitat en l'explicació i la relació amb el que volem estudiar. És important remarcar aquestes condicions: la valoració no és útil si el que ens interessa dels informants és una altra temàtica que també es pot treballar a través de les entrevistes dutes a terme... per exemple: el corpus recollit és ple d'anècdotes, descripcions i detalls relacionats amb les festes populars, però el treball de valoració i transcripció, per una qüestió de focalització, no valora la majoria d'aquestes aportacions ni les transcriu, malgrat que en molts de casos l'interès que desprenen és de gran magnitud.

Per norma general, transcriurem tan sols els continguts que hàgim valorat amb una puntuació de 7 o més. Tanmateix, en alguns casos, la reproducció pot trobar-se fragmentada, sobretot en els casos en què hi ha incisos innecessaris, que no aporten res en concret, potser reflexions en veu alta, confusions, repeticions molt clares de contingut... Però això sí, totes les elisions dins un mateix bloc de discurs que presentam venen marcades amb punts suspensius entre parèntesi (...).

En alguns casos de rectificació, si el fil sintàctic ho permet, fem cas directament a la rectificació. Ometem també alguns elements propis del discurs oral, sobretot si són molt reiterats, no aporten informació i fan feixuga la lectura (*em, eh, eh?, no?, saps?*). Deixam, així mateix, de banda també els assentiments de l'entrevistador si són ignorats o s'incorporen al discurs de l'informant amb immediatesa.

Utilitzam els claudàtors [] per incloure aclariments del transcriptor, per donar sentit a contingut que es perd per una possible falta de context o per dixi.

Aspectes fonètics

Regirà la normativa en els següents casos:

- Afèresi (*abella, agulla...*)
- Africació/fricatització (*estotjar, passejar...*)
- Assimilació (*ametler, batle...*)
- Diftongació de la [o] inicial en síl·laba lliure (*ovella, obert...*)
- Dissimilació (*colònia, Apol·lònia*)
- Ensordiment (*barbacana, closet...*)
- Esdrúixoles acabades en -ia (*sínia, família...*)
- Inflexió vocàlica (*guitarra, xarxa, jas...*)
- Iodització (*fulla, palla, vell...*)
- Labialització (*beure, calàpet, veu...*)
- Metàtesi (*ballaruga, ganivet, gregal...*)
- Monoftongació (*aigua, aguaitar, egua...*)
- Neutralització de la [o] àtona (*molí, morir, sortir...*)
- Palatalització (*cigala, seixanta, gegant...*)
- Paragoge (*col·legi, api...*)
- Pas de [w] a labiodental fricativa sonora (*creuer, deuen, pouet...*)
- Pèrdua de la [l] en síl·laba travada (*aljub, albufera...*)
- Pròtesi (*aguaitar, abaixar...*)
- Rotacisme (*bisbe, fantasma, Eivissa...*)
- Síncope (*veremar...*)
- Vocalització (*albelló, alzina, falç...*)

En aquests altres, la normativa hi regirà amb certes excepcions:

- Epèntesi (*divendres, moldre...*). En toponímia respectam alguns casos si l'ús és molt generalitzat (*Cova de s'Amànguera, s'Alegaret..*)
- Pèrdua de la [z] intervocàlica (*camisa, rosada, Fortesa...*). Mantenim algunes excepcions en toponímia que es corresponen a arcaïsmes o a la llarga tradició escrita (*es Pou Juà, s'Esgleieta...*)
- V antihiàtica (*lleó, llaüt, raó...*). Respectam el canvi en toponímia quan la [v] substitueix una [z] (*es Gatovar, sa Pelovella...*)

Però, mantendrem els canvis en els següents casos:

- Canvi de líquida i/o nasal en segment inicial (*ancolla, Cala Anclità...*)
- Desplaçament de l'accent (*musica, gubia, curria...*)

Aspectes morfosintàctics

- Article. L'ajustarem a les solucions adoptades per a la llengua parlada local (*sa taula, ses eines, es Pla de na Tesa*)
 - En les contraccions amb les preposicions *a, de, per*, adoptarem les solucions *as, des, pes*; de la mateixa manera amb la forma *ca*: *cas*

- El plural de la forma salada masculina el simplificarem en *es*, sense tenir en compte totes les variacions fonètiques que adopta. Excepcionalment representarem la forma *so* i *sos* si l'informant la fa servir
- Respectarem les feminitzacions, masculinitzacions i pluralitzacions analògiques (*na Mostafana, na Rada, Son Fango...*)
- Majúscules i minúscules. Escrivim en majúscula els topònims quan el genèric ha perdut el sentit originari (*es Pont d'Inca, es Pla de na Tesa*). Si manté el sentit originari, emprarem minúscula quan es tracta d'un genèric omissible (*illa de Mallorca...*)
- Pronoms. Seguim en general les formes col·loquials coincidents amb la normativa però respectam les que no ho són (*else diguérem, munpare, noltros, cameva...*)
- Verbs. Respectam les formes emprades pels parlants, fins i tot si no són normatives.
- Adverbis i partícules de relació. Seguirem el mateix criteri que amb pronoms i verbs (*ana qui, an això, an es convent...*)

Lèxic

- Pel que fa a qüestions lèxiques, representarem les formes segons l'accentuació dels informants (*questió, esser, veinat...*), de la mateix manera que mantendrem els arcaïsmes, ja siguin normatius o no (*ací, açò, galina, sen...*)
- Quant als castellanismes, barbarismes i les formes dialectals inusuals, els representarem en cursiva (*al menos, alcalde, bueno, camion, menos...*).

Fitxes de les entrevistes

Entrevista 1. Catalina Salom

Nom - Catalina Salom Obrador
Malnom - Cati *Llebre*
Naixement - Es Pla de na Tesa, 1959
Domicili actual - Carrer de Ca n'Agulla n.13, Pla de na Tesa.
Professió - Mestra
Estudis - Magisteri
Estat civil : Casada

Comentari

L'entrevista tengué lloc el 2 de juny de 2017 a ca la informant. Es desenvolupà amb normalitat i amb la sola interrupció d'una cridada telefònica que va rebre.

Sovint l'entrevistada parla de Joana Maria, que és la seva filla, i de Jaume, el marit d'aquesta. Quan vaig demanar-li pel Círculo Católico Recreativo, l'entrevistada em demanà que aturàs l'enregistrament, me'n va fer comentaris a màquina apagada però tanmateix no suposaven cap aportació.

L'entrevistada és catequista as Pla de na Tesa des de fa molts d'anys. La motivació per entrevistar-la venia de la seva implicació, encara latent, en els afers que afecten a la vida del poble i de la parròquia. A més, és filla de Mateu Salom i sabíem que ens podria parlar dels grups de teatre en què son pare havia estat implicat.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
00:00	Feina i estudis	5
01:35	Club Juvenil Gaudium	8
03:35	Club de bàsquet	8
03:56	Acampades amb el Club Juvenil	7
05:20	Aparellaments al Club Juvenil	5
07:45	Estudis	5
07:50	El convent	6
12:15	Escola pública i escola de Santa Teresa	5
16:30	Misses i primera comunió	5

19:12	Ball popular	4
20:03	Transport públic	3
21:00	Joc al carrer	5
23:55	Joc a casa	6
26:03	Cotxes	4
26:43	Televisors	4
27:00	Bar Gaudium i Adoració Nocturna	8
29:40	Club d'Esplai des Pla de na Tesa	5
32:25	Quart Creixent	7
36:38	Club de Bàsquet Pla de na Tesa	9
39:30	MIJAC	7
44:25	Grup de Teatre de Mateu Salom	8
55:40	Censura al teatre	4
56:45	Catecisme	9
63:15	Teatralització de l'Evangelí	7
72:18	Canvis en la vida infantil	3
73:35	Colònies	6
75:50	Canvis en el poble	6
77:50	Discapacitats	5
80:00	Diversitat cultural i lingüística	6
82:05	Front de Joventuts	10
85:11	La mort d'en Pep Salom "Punyit"	6
88:26	Acció Catòlica, Adoració Nocturna i Cursets de Cristiandat	8
89:50	Batiament	5
92:20	Filles de Maria	6
96:00	La mort d'en Pep Salom "Punyit"	6
96:36	Aprendre de nedar	3

Entrevista 2. Matias Reus

Nom - Matias Reus Amer
Malnom - ?
Naixement - Sa Pobla, 1956
Domicili actual - Carrer del General Weyler n. 11
Professió - Ferrer
Estudis - Fonamentals a l'escola pública
Estat civil - Casat

Comentari

L'entrevista tengué lloc el 3 de juny de 2017 a ca l'informant. Es desenvolupà sense interrupcions, en presència de la seva dona.

L'entrevistat és integrant del cor de la parròquia i va ser president durant anys del Club Juvenil Gaudium. Catalina Salom ens en recomanà el testimoni.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
00:00	Naixement i arribada al poble	5
01:20	Escola	5
02:45	Càstigs	6
04:03	Primera comunió	4
05:25	Bateria i aprenentatge musical	4
06:22	Joc al carrer	6
07:05	Càstigs en l'àmbit familiar	5
07:40	Vida fora del poble	3
08:05	Feina	4
09:58	Festes del poble	6
13:00	Lleure fora del poble	5
14:00	Cotxes	5
14:55	Excursió del poble	6
15:30	Pràctica esportiva	6

16:03	Camp de futbol de Son Bonet	7
17:45	Servei militar	4
18:15	Campaments	6
18:35	Club Juvenil Gaudium	10
26:40	Autoritats del poble	6
28:40	Relació amb es Pont d'Inca i Son Ferriol	5
29:08	Declivi del Club Juvenil Gaudium	8
30:35	Després del Club Juvenil Gaudium	5
32:19	Bar Gaudium abans del Club Juvenil	7
33:10	Vida als bars	6
34:20	Joves i política	2
37:53	Canvis de capellà	5
40:43	Creixement demogràfic en el poble	5
43:30	Canvis en el jovent	6
46:23	Bicicleta	5
47:00	Anècdotes	6
52:18	Festes del poble	8
58:00	Banda de música	7

Entrevista 3. Bartolomé Sastre i Maria Rosa Costa

Informant 1	Informant 2
Nom - Bartolomé Sastre Mayol Malnom - Naixement - Es Pla de na Tesa, 1962 Domicili actual - Carrer del General Weyler n. 43, Pla de na Tesa Professió - Funcionari Estudis - Graduat escolar Estat civil - Casat	Nom - Maria Rosa Costa López Malnom - Naixement - Es Pla de na Tesa, 1964 Domicili actual - Carrer del General Weyler n. 43, Pla de na Tesa Professió - Feina a Correus Estudis - Graduat escolar i formació professional Estat civil - Casada

Comentari

L'entrevista es dugué a terme el 3 de juny de 2017 a cals informants. Es desenvolupà sense interrupcions; Rosa Costa en un primer moment no hi és però s'hi incorpora tot d'una. Al minut 10 la cussa de la família lladra i la treuen a la terrassa. Devers el minut 11, olo rep una telefonada i l'atén, l'entrevista no s'atura i se'l sent en segon pla. Durant el minut 18 hi ha una pausa no retallada, se'm convida a sortir a la terrassa a veure un recipient que feien servir per prendre banys antigament, que avui dia fa servei de cossiòl.

Són testimonis molt interessants: Tolo, essent des Pla de na Tesa, ha viscut de prop la realitat des Pont d'Inca ja que la seva padrina hi vivia i ella anava a escola allà. En molts de punts, doncs, es compara un poble amb l'altre, per exemple quan parlen de les festes, de les carreres de joies, o de l'esplai mateix.

La motivació principal per entrevistar-los era el fet que havien participat activament en l'antic Club d'Esplai des Pla de na Tesa que duia a terme la seva activitat al convent. Participen també en el Club Juvenil Gaudium.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
00:00	Àmbit familiar	5
03:35	Infància, escola i càstigs	6
12:00	Primera comunió	5
16:40	Missa	5
19:44	Joc al carrer	6
22:36	Juguetes	4

24:15	Primeres feines	2
25:20	Celebracions, festes del poble...	6
33:36	Nadal i Pasqua	6
35:02	Club Juvenil Gaudium	8
36:45	Club d'Esplai Pla de na Tesa	10
43:50	Funcionament del Club d'Esplai	9
51:20	Dificultats al Club d'Esplai	9
56:25	Decaïment del Club d'Esplai	8
62:40	Després de l'esplai	6
64:00	Escola de l'Esplai, trobades d'esplais...	5
65:15	MIJAC i es Puntet	5
67:54	Contacte amb la natura al Club d'Esplai	4
68:25	Anècdota. Fent volar estels a Son Bonet	8
70:12	Reaccions del poble a la proposta de l'esplai	8
71:18	Religiositat al Club d'Esplai i a l'Escola de l'Esplai	7
74:32	Futbol	6
80:45	Anècdota. Brega en un camp de futbol	5
82:18	Aires des Pla de Marratxí	6
91:18	Joventut avui en dia	6
96:15	Anècdota. Accident en moto	4

Entrevista 4. Mateu Mercè

Nom - Mateu Mercè Rigo
Malnom - ?
Naixement - La Soledat, any 1983
Domicili actual - Carrer del Roser n. 58, Consell
Professió - Mestre d'educació infantil
Estudis - Magisteri
Estat civil - Fadrí

Comentari

L'entrevista tengué lloc a cals pares de l'informant el 5 de juny de 2017, en presència de dues amistats seves, Aïda Sastre i Ismael Montañó, que s'interessaren per presenciar-la com a oients. Hi ha una breu interrupció en comparèixer la mare de l'entrevistat.

Mateu Mercè ha estat director fins fa un any del club d'esplai es Puntet, que funciona en l'actualitat, i va ser monitor del MIJAC i usuari del projecte anterior, Quart Creixent. Va fer part de les activitats de la JOC i de l'associació Punt de Trobada, que el seu germà Joan fundà i presidí.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
00:00	Infància, escola i entorn familiar	2
02:26	Quart Creixent	3
05:20	MIJAC	8
07:35	MIJAC i vida parroquial	8
10:20	Pas a monitor	9
12:48	Fi del MIJAC	7
14:02	JOC i Punt de Trobada	10
17:05	Punt de Trobada i naixement des Puntet	10
21:48	Canvis entre MIJAC i es Puntet	5
23:24	Etapa com a director des Puntet	6
24:48	Canvis en l'associació des Puntet	5
30:02	Implicació des Puntet en la vida del poble, acollida...	4

31:40	Dificultats per al desenvolupament de les activitats	6
34:00	Canvis en la infància actual	6
35:35	Esplai i escola	5
37:35	Anècdotes	3

Entrevista 5. Maria Crespí

Nom - Maria Crespí Coll
Malnom - de Can Membre
Naixement - Es Pla de na Tesa, 1930
Domicili actual - Camí de Can Frontera, n. 4
Professió - Mestra de piano
Estudis - Superior de piano al conservatori
Estat civil - Fadrina

Comentari

L'entrevista tengué lloc a ca la informant el 12 de juny de 2017, sense interrupcions.

L'entrevistada ha estudiat música i ha estat mestra de piano durant tota la vida. És organista de la parròquia i dirigeix el cor parroquial. És una persona molt activa, i amb el cap clar per a l'edat que té: té estudis de conservatori, implicació en la vida del poble, ha anat d'excursió amb el foment del turisme durant seixanta anys...

El seu testimoni ve suggerit per Bernat Cabot i Catalina Salom, per l'edat, la seva bona memòria i per la proximitat amb la vida parroquial, a més de la seva afiliació a les Filles de Maria i la implicació en l'antic cor de nines de la parròquia.

Taula de continguts

Minut	Tema	Valoració
01:36	Can Membre	4
02:40	Estudis en el conservatori	6
06:00	Infància i escola a Randa	4
09:12	Família	5
09:49	Fesomia del poble	6
12:40	Vida quotidiana en la infància	6
14:37	Son Bonet	6
15:43	Primera comunió	5
16:29	Organista de la parròquia	6
18:04	Cor de la parròquia	6
20:14	Comerços i establiments del poble	6

20:57	Centre parroquial Gaudium i Adoració Nocturna	8
23:11	Filles de Maria i del Cor de Jesús	10
26:08	Banda de música	10
28:07	El rector Estarellas i la joventut	5
29:08	Futbol a Son Bonet	6
30:30	Joc al carrer, cotxes...	5
32:01	Bicicleta	6
34:43	Permís de conducció	3
38:33	Festes patronals	9
40:00	Altres festivitats	6
41:32	Ball popular	7
45:05	Teatre	8
46:28	Clubs esportius	6
47:28	Grups de ball	5
51:08	Cant de la Sibilla	5
53:55	Acció Catòlica	9
55:20	Cor de nines	10
59:02	Es Puntet i l'espai de la parròquia	5
63:10	Escursionisme	3

Entrevista 6. Francisca Pizá

Nom - Francisca Pizá Crespí
Malnom - de Cas Carboner
Naixement - Es Pla de na Tesa, 1976
Domicili actual - Carrer de Sant Llàtzer n.8A, Pla de na Tesa
Professió -
Estudis - Magisteri
Estat civil - Casada

Comentari

L'entrevista es dugué a terme a ca la mare de l'entrevistada el 12 de juny de 2017. L'enregistrament sonor és molt interromput, ple de silencis, alguns dels quals han estat editats i retallats, ja que l'entrevistada contínuament recolzava el seu discurs amb la mostra de fotografies que conservava, d'àlbums antics. Hi ha un retall al minut 16 en què sona la porta i l'entrevistada va a obrir-la; arriba la seva filla, Marina, que intervé després en algun moment. Al minut 39 rep una telefonada que no ha estat retallada.

isca Pizà (també l'anomenen Paquita, ho sentim d'altres testimonis), va ser monitora i directora del MIJAC des Pla de na Tesa. Havia estat també nina usuària dels últims anys d'existència del projecte Quart Creixent.

Minut	Tema	Valoració
00:18	Inicis com a monitora	4
05:15	Inicis i funcionament del MIJAC	5
07:15	El pas a directora	4
09:07	Fe i activitat parroquial al MIJAC	4
11:33	Punt de Trobada	4
12:40	Excursions amb el Punt de Trobada	5
14:05	Campament a Cala Bóquer	6
17:28	Dades del MIJAC des Pla	6
21:22	Fi del MIJAC des Pla	6
24:35	JOC as Pla de na Tesa	8
26:00	Assemblees del MIJAC a Catalunya	3

26:46	Participació en el Punt de Trobada	7
28:17	Transició del MIJAC as Puntet	8
31:07	Participació del rector en el MIJAC	8
33:04	Funcionament del MIJAC	9
34:35	Acollida del poble	9
35:10	Altruïisme dels monitors	7
36:02	Dificultats en l'activitat del MIJAC	8
38:25	Implicació de les famílies	8
40:57	Opinions sobre l'esplai actual	3
43:56	Formació dels monitors del MIJAC	4

Entrevista 7. Margalida Calafat i Bartomeu Munar

Informant 1	Informant 2
Nom - Margalida Calafat Matas Malnom - de Can Comas / de sa merceria Naixement - Es Pla de na Tesa, 1961 Domicili actual - Carrer de Llorenç Villalonga n.31, Pla de na Tesa Professió - Professora universitària de pedagogia Estudis - Doctorada en pedagogia Estat civil - Casada	Nom - Bartomeu Munar Matas Malnom - Naixement - Es Pla de na Tesa, 1958 Domicili actual - Carrer de Llorenç Villalonga n.31, Pla de na Tesa Professió - Electricista a GESA Estudis - Estat civil - Casat

Comentari

L'entrevista es dugué a terme a cals entrevistats el dia 20 de juny de 2017. Sense interrupcions destacables. Hi ha un sol tall editat en l'arxiu sonor, al minut 89:57, pareixia que l'entrevista acabava però els informants reprenen alguns temes i continua l'enregistrament.

Inicialment s'havien contemplat dues entrevistes, una per a cadascun dels informants, però en Tomeu compareix al minut 02:46 de l'entrevista amb Margalida: s'incorpora i de mica en mica, hi comença a intervenir i finalment donam per vàlida l'entrevista única.

L'audició és molt interessant i planera, Margalida Calafat és molt xerradora, plena de detalls, concreció, amb un discurs ordenat i complet per part de tots dos. És l'entrevista de què més material transcrivim.

Molta gent ens havia suggerit aquest matrimoni com a una important font d'informació: en Tomeu per la seva història al capdavant del Club Bàsquet Pla i na Margalida per la seva implicació en el Club Juvenil Gaudium i en el grup Quart Creixent.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
00:36	Dades personals	3
04:08	Infància, escola, joc al carrer, vida al poble...	4
05:46	Juguetes	6
07:47	Nadal, arribada dels Reis d'Orient...	6
09:23	Festes de Pasqua i estius	5

12:27	Primera comunió	4
13:54	Club Juvenil Gaudium	10
17:22	Sala d'al·lotes al Gaudium	10
19:08	Activitats del Club Juvenil	8
23:46	Autogestió del Club Juvenil	6
26:35	Comunicacions del poble, contacte amb es Pont d'Inca	2
27:30	Funcionament assembleari del Club Juvenil	8
28:42	Relació entre el Bar Gaudium i el Club Juvenil	6
30:10	Participació en les festes del poble	1
30:50	Socis i participants en el Club Juvenil	6
34:10	Naixement del Club Bàsquet Pla de na Tesa	9
38:18	Pista de bàsquet de la plaça de l'església	6
39:08	Diumenges de partit	6
40:12	Desvinculament del Club Juvenil Gaudium	5
42:03	Fundació del Club Bàsquet Pla de na Tesa	6
42:50	Convivència amb l'escola d'infantil	5
43:35	Inauguració del pavelló esportiu	5
45:55	Escoleta de bàsquet	8
47:57	Creixement de l'equip, instal·lacions...	6
51:54	Clímax del Club Bàsquet	5
54:36	Club Bàsquet pla i l'activitat del poble	10
56:43	Futbol	4
58:07	Quart Creixent	10
62:58	Funcionament de Quart Creixent	9
65:25	Primer canvi de rector	6
66:48	Objectius i metodologies de Quart Creixent	6
67:36	Segon canvi de rector i declivi de Quart Creixent	8
70:25	Temps posterior a Quart Creixent	3

72:35	Campaments d'estiu	4
73:25	Monitors de Quart Creixent	5
74:01	Comiat de Manuel Bauçà	6
75:18	Toni Pere Font com a ànima de Quart Creixent	9
76:40	Implicació més enllà del curs escolar	6
79:18	Acollida per part dels infants	4
81:50	Excursió del poble	7

Entrevista 8. Guillem Ramis

Nom - Guillem Ramis Moneeny
Malnom - de Can Fluixà
Naixement - Es Pont d'Inca, 1938
Domicili actual - Can Pèl, Carrer de Can Pèl n. 8, Pla de na Tesa
Professió - Mestre jubilat. Va ser també capellà
Estudis - Estudis eclesiàstics i magisteri
Estat civil - Casat

Comentari

L'entrevista tengué lloc a Can Pèl, a ca l'entrevistat, el dia 8 de juliol de 2017. Hi ha una interrupció inicial, en forma de pausa no retallada, en què l'entrevistat va a cercar documents del seu arxiu personal, en què guarda molta informació especialment sobre es Pont d'Inca i la JOC a Mallorca.

Guillem Ramis és una personalitat molt interessant. Va ser capellà i ho va deixar, fet que ja és sorprenent i que ja convida a saber més de la seva vida: després es va interessar per l'educació, va ser mestre i ha participat amb molt de gust aportant els seus records i disposició per a l'estudi que duem a terme.

L'enregistrament és molt pausat, com en el cas de Francisca Pizà, ja que l'informant se sustenta contínuament en documents i material gràfic que va mostrant. El seu testimoni és del qual transcrivim menys material, ja que, malgrat que tot el que ens explica és de remarcad interès, la majoria de les coses no tenen una relació directa amb es Pla de na Tesa, sobre el qual sí que ens pot parlar de Quart Creixent, projecte en què va participar activament.

Taula de Continguts

Minut	Tema	Valoració
04:45	Dades de l'informant	6
11:15	Inicis com a docent, primeres feines i vida com a capellà	4
19:35	JOC a Mallorca	6
29:33	Eines pedagògiques de la JOC	6
38:22	Club de Joves des Pont d'Inca	5
41:58	Quart Creixent i catecisme as Pla de na Tesa	8

Entrevista 9. Apol·lònia Bestard i Francisco Sastre

Informant 1	Informant 2
Nom - <i>Apeloni</i> ¹ Bestard Llull Malnom - des Molí / de Can Barbut Naixement - Es Pla de na Tesa, 1935 Domicili actual - Carreró de Can Barbut, Pla de na Tesa Professió - Estudis - Estat civil - Casada	Nom - Francisco Sastre Joan Malnom - de ca sa Rossa Naixement - Es Pla de na Tesa, 1934 Domicili actual - Carreró de Can Barbut, Pla de na Tesa Professió - Ferrer Estudis - Estat civil - Casat

Comentari

L'entrevista es dugué a terme a cals entrevistats el 20 de juliol de 2017 sense interrupcions. Els continguts de la conversa són exquisits, tinguin o no a veure amb el tema d'estudi. Val la pena remarcar el valor toponímic quan parlen de les expropiacions de Son Bonet, al minut 53:08, en què fan referència a les cases i terres que hi havia a Son Bonet abans de ser expropiades i esbucades. De fet, n'Apol·lònia visqué en es Molí -i d'aquí el seu malnom- davant l'actual Mesón Tio Pepe, un molí que fou expropiat i esbucat, fet que, en paraules de la informant, matà del disgust a la seva padrina.

És també molt interessant la visió general que ens donen del poble en una època ja remota: la fesomia del poble, les celebracions, el comportament social i familiar, la postguerra, aspectes polítics...

Tots dos informants foren suggerits per Bernat Cabot, suggeriment que Margalida Calafat subscrigué, pel testimoni que em podien donar d'una època en què em faltava encara aprofundir, i per la relació que Apol·lònia podia tenir amb les Filles de Maria i amb Acció Catòlica.

Minut	Tema	Valoració
00:16	Comèdia	4
01:16	Escola	5
03:48	Primera comunió	5
05:24	Filles de Maria i del Cor de Jesús, Acció Catòlica...	9
07:48	Diumenges de missa	6

¹ Hem respectat en aquest cas la grafia que ens ha indicat la informant

08:18	Cafè de Can Membre	6
08:42	Acció Catòlica	7
09:52	Festes d'estiu	7
17:17	Cotxes i bicicletes	5
18:46	Postguerra	6
23:33	Campaments del Front de Joventuts	2
24:40	Clubs Esportius	7
26:43	La Estrella	8
30:23	Joventut i política	5
31:08	Grup de teatre d'en Mateu Salom	5
36:14	Estada a Lluc amb don Jeroni	6
38:40	Cafè de Can Cantó	9
40:45	Escola i fesomia del poble	6
45:35	Saló parroquial i Adoració Nocturna	9
52:10	Malnoms	3
53:08	Es Molí i les expropiacions de Son Bonet	6
62:12	Banda de música i processons	8

Entrevista 10. Bernat Cabot

Nom - Bernat Cabot Llabrés
Malnom - de Can Pere Bou (per part de pare) i de Son Horrach (de part de mare)
Naixement - Es Pla de na Tesa, 1957
Domicili actual - Carrer del Pintor Picasso n. 20
Professió - Mecànic electricista
Estudis - Formació professional
Estat civil - Casat

Comentari

L'entrevista es va dur a terme a ca l'entrevistat el 15 d'agost de 2017, sense interrupcions. Al minut 58 el seu fill parteix de casa i se'ns acomiada.

Bernat Cabot és una persona amb una sensibilitat exquisida pel valor que té la història del poble. Pladenateser de sempre, ha format part del Club Juvenil Gaudium i ha conegut i entrevistat amb interès gent que ja no és entre nosaltres. Sempre ha tengut un rol ben actiu en l'estudi i difusió dels trets culturals que caracteritzen es Pla de na Tesa i Mallorca en general.

Amant del ball, és un testimoni obligat per parlar sobre la història d'Aires des Pla de Marratxí, una agrupació cultural que, a nivell local, ha tengut també una clara incidència en la vida infantil i juvenil en diferents èpoques des que fou fundat.

Minut	Tema	Valoració
00:00	Dades de l'informant	3
02:13	Estudis a l'escola pública	5
04:53	Càstigs	6
05:51	Relació entre escola, església i règim	6
06:40	Primera comunió	4
08:51	Vida al poble	5
09:55	Arribada del televisor	6
10:36	Joc en l'àmbit familiar	5
13:03	Feina i estudis especialitzats	2
14:53	Festes i celebracions al poble	6
23:32	Divertiment dels joves al poble	5

24:07	Aportacions de Damià Maimó al jovent	7
25:23	Club Juvenil Gaudium	8
27:29	Autoritats del poble	5
30:01	Comercos, negocis i fàbriques	4
33:02	Canvis en el poble, nouvenguts, forasters...	5
39:12	Cotxes	5
41:45	Bicicletes	4
42:20	Ball popular	6
44:25	Inicis d'Aires des Pla de Marratxí	9
46:40	Incident amb Pedro Duran "Carboner"	6
55:02	Espais d'assaig d'Aires des Pla, arribada al convent...	5
58:50	Participació en el festival de Sóller, intercanvis...	4
62:04	Compra del convent per part de l'Ajuntament	6
64:15	Grup d'infants d'Aires de Pla	10
66:00	Excursions amb Aires des Pla	9
67:52	Viatges i contacte amb altres cultures	8
69:10	Ballada popular des Pla de na Tesa	6
77:01	Ball de la bullanguera	1
78:16	Mestres de ball	5
82:40	Clubs de futbol Unión i la Estrella	4
93:01	Bar de Can Cantó	10
94:32	En Benet de Can Cantó	9

Sumari d'associacions

Amb la idea de clarificar una visió global sobre les troballes de la investigació, presentam una taula a mode de sumari de les associacions que hem tractat.

ítem	Caràcter	Ubicació inicial	Fundació
Filles de Maria	Religiós	Parròquia	1866
Banda de música	Musical	Parròquia	?
Joventuts d'Acció Catòlica	Religiós	Parròquia	1932
CD Estrella	Esportiu	?	1932
Unión FC de Pla de na Tesa	Esportiu	Cafè de Can Barceló	1940
Front de Joventuts	Polític	?	?
Adoració Nocturna	Religiós	Saló parroquial	?
Cor de nines	Musical / Religiós	Parròquia	?
Grup Illenc	Lúdic / Cultural	?	1975
Grup Juvenil de Teatre Pla de na Tesa	Lúdic / Cultural	Convent	1977
Club Juvenil Gaudium	Lúdic	Saló parroquial	1978
Club Bàsquet Pla	Esportiu	Plaça de l'església	1979
Aires des Pla de Marratxí	Cultural	Casa particular	1979
Club d'Esplai des Pla de na Tesa	Lúdic	Convent	1982
Quart Creixent	Religiós / Lúdic	Parròquia	1990
MIJAC	Religiós / Lúdic	Parròquia	1996
JOC	Religiós / Lúdic	Convent	1999
Punt de Trobada	Lúdic / Cultural	Convent	2001
Es Puntet	Lúdic	Parròquia	2003

Podem apreciar en aquesta taula alguns trets interessant. Un de ben notori és la importància capital que ha tengut la parròquia per al moviment associatiu. Nou de les deu associacions llistades han nascut en el si parroquial, ja sigui en les sales de la rectoria, en la parròquia pròpiament o en el saló parroquial. A més, el Club Bàsquet Pla va començar l'activitat en la plaça de l'església.

Després cal tenir en compte com, també, el convent, una vegada les germanes agustines el deixaren per manca de vots, l'any 1975, ha esdevengut un punt de trobada important per a l'associacionisme: són tres les associacions que hi han nascut, i cal tenir en compte també que Aires des Pla ben aviat passaria a dur a terme la seva activitat; també es Puntet hi du a terme en l'actualitat les seves activitats.

Crida també l'atenció el contrast entre les formacions de caràcter polític, entre les quals només podem comptabilitzar el Front de Joventuts, del qual amb prou feines n'hem obtingut referències, vers les formacions de caràcter religiós, que han estat al llarg del segle XX del tot majoritàries. Hem comentat com els estudiosos atribueixen a l'Església, pel que fa al control i relació amb l'associacionisme infantil i juvenil, la victòria en el torcebraç amb l'Estat i les agrupacions del Movimiento. Podem veure com, en el cas particular des Pla de na Tesa, això és realment d'aquesta manera.

Una altra observació particular la podem fer en les iniciatives de caràcter lúdic de final de segle XX i començament del XXI. D'una banda crida l'atenció com totes aquestes associacions sorgeixen i s'incrementen a partir de la caiguda del règim franquista.

És notable veure també com les associacions de caràcter lúdic s'han anat succeint una darrere l'altra, coincidint amb l'emergència del moviment esplai a Mallorca, la irrupció local del qual prengué forma en el Club d'Esplai des Pla de na Tesa. És curiós observar com les associacions de caràcter lúdic, que se centren en el lleure, han anat apareixent una darrere l'altra, però sempre una vegada l'anterior deixava de funcionar. Quan el Club Juvenil Gaudium s'esvaí, aparegué el Club d'Esplai des Pla de na Tesa; quan aquest cessà l'activitat, es fundà Quart Creixent... i així successivament fins a arribar a l'esplai actual es Puntet.

D'aquest darrer fet se'n poden fer, ben segur, moltes lectures. Podríem interpretar que una de les evidències que se'n desprèn és que, malgrat que aquest tipus d'associacions arribin un dia a la seva fi, el poble o les generacions següents considera que la funció que duen a terme és realment important per als infants i joves, de manera que cada clausura ha acabat esdevenint un estímul per a un nou grup, associació o fórmula.

Transcripcions

A continuació exposam, tot seguint els criteris de transcripció indicats anteriorment, un recull de fragments de les entrevistes dutes a terme.

Classificam i disposam tots aquests continguts segons l'agrupació o element associatiu a què fan referència principalment, ordenades des d'un punt de vista cronològic segons el moment en què són fundades o entren en funcionament. En alguns casos la cronologia no és clara, com és el cas del cor de nines, el Front de Joventuts o l'Adoració Nocturna; també els continguts relacionats amb el saló parroquial es troben agrupats, tot i que és un element que es manté des que comença a funcionar fins a l'actualitat i pateix grans canvis al llarg del temps.

Incloem, en la majoria de casos, una fitxa amb la informació bàsica que hàgim pogut recollir. No l'hem inclosa en els casos en què la informació no és suficient, és imprecisa o en els quals no parlem directament d'un ens associatiu sinó d'un element d'interès en la recerca (el saló parroquial o el grup de catequesi, per exemple).

Les Filles de Maria

Fundadors: Desconegut.

Lloc i data de fundació: La fundació al terme de Marratxí té lloc l'any 1866. A Mallorca s'hi succeeixen fundacions des de 1858.

Anys d'activitat: L'any 1932 seguien en actiu, en canvi, l'any 1959 ja no consten en les dades atribuïdes a la parròquia de Sant Llätzer (Diòcesi, 1959).

Objectius: Col·laboració en les tasques la parròquia.

Activitats i periodicitat: Les entrevistes evidencien que la periodicitat de l'activitat era reduïda i es limitava a la realització de tasques per a la parròquia: neteja, engalanar el temple, participar en les processons... el moment de més activitat solia ser el mes de Maria.

D'entre les entrevistades, Maria Crespí i Apol·lònia Bestard varen ser filles de Maria. Totes dues donen una visió molt semblant que ens aproxima a la realitat del grup de Filles de Maria en es Pla de na Tesa, però mostren una mica de confusió en parlar dels Fills del Cor de Jesús, una respecte l'altra. Maria Crespí ens explica:

«De nina ja començàvem². Totes ses nines des poble ho érem! Com funcionava? Res, que mos posaven una medalla, quan hi havia una processó teníem una bandera i anàvem a sa processó. Que llavò se feien moltes processons! Pel Corpus i per Setmana Santa i tot això, *pues* ses filles de Maria anaven amb sa seva bandera. Es nins eren del Cor de Jesús, que deien, i tenien també sa seva bandera. Es meu germà era del Cor de Jesús, i això anaven tornant grans... Quan eren grans *pues* lo que feien ses filles de Maria era, per exemple: se casava una d'aquestes, li posaven la Verge a l'altar, li fèiem un poc de festa.

² Ella nasqué l'any 1930

I quan se morien, jo me'n record que se varen morir dues al-lotes, en sèries d'anys, i jo me record de que llavones jo ja era gran, pentura ja tenia quinze o setze anys, que les acompanyàvem fins a s'escola amb sa bandera (...).

Això és lo que fèiem ses Filles de Maria. Col·laboràvem amb la parròquia, en els cors i en sa neteja. Hi havia monges aquí també. (...).

E: Tot es poble ho era?

No! Hi ha gent que a lo millor no ha anat a missa!

E: Per ser-ho què havien de fer?

Res! T'apuntaves allà i estaves a llista. Res, no, col·laboraves. Ara, per exemple es mes de maig duien flors a la Verge i es vespre cantàvem i tot això. Ses festes de la Verge, sobretot. Però coses extraordinàries, eh.»

Per la seva banda, Apol·lònia Bestard exposa els seus records com a filla de Maria:

«Sí, jo ho era [filla de Maria]. (...) Ses Filles de la Puríssima, que diguéssim, havien de ser fadrines, perquè hi havia ses Filles del Cor de Jesús que havien de ser casades, i tot això era cosa de *l'iglesi*. (...) Jo no ho vaig ésser mai [filla del Cor de Jesús], però després de casades eren filles de... i es homes també ho eren, fills del Cor de Jesús, me per mi n'hi havia, en Francisco³ ja no... Llavò hi havia s'Acció Catòlica, que també jo ho era. Llavò... no, res més. Hi havia es *salón* parroquial, que és es Gaudium, que era un *salón* parroquial, que hi feien comèdies, no hi havia bar, no hi havia res. Feien comèdia. Com vaig ésser més gran en fèiem amb ses monges i amb una germana d'un capellà que hi havia que mos ensenyava i llavò ja fèiem comèdies però només al-lotes, d'una altra manera. Així sí que me record, ses al-lotes que veníem.

E: I què feien, ses filles de Maria, però?

Mos daven una medalla, anàvem a missa, no fèiem res d'exterior de *l'iglèsia*, no se feia res, no. Aquí, en es Pla de na Tesa, se consistia: *l'iglèsia*, com venia... per sa Quaresma feien es sermó de Quaresma: noltros només frissàvem que hi hagués es sermó de Quaresma, no era pes sermò, però! Era perquè sortíem! I en sortir hi havia un poc de passeig, i mos en podíem anar poquet de ca nostra, no era pes sermó! Eh! Sa veritat és aquesta.

Llavò venia es mes de Maria, es mes de maig: anàvem an es mes de Maria. També: ja sortíem de ca nostra. Llavò venia es mes de juny: feien es mes del Cor de Jesús. Tot sa base era *l'iglèsia*. No hi havia res més, més que *l'iglèsia*!

Llavò es diumenges, així mateix, mos passejàvem un poc de s'escola a sa plaça. Per Sant Antoni fèiem beneïdes, i també un dia que sortíem. Però es diumenges era es passeig, això. A un cafè no hi entràvem! Estàvem ben privades, ses dones, d'entrar a un cafè!»

³ El seu marit

La banda de música

Fundadors: Desconegut.

Lloc i data de fundació: Desconegut. Podem pensar que la fundació de la banda tengué lloc en el si de la parròquia, on funcionaven i on en quedaren els instruments una vegada dissolta.

Anys d'activitat: Segons Maria Crespí, funcionà molts d'anys. Ella la conegué de nina -nasqué l'any 1930-, però no en tenim dades més precises.

Objectius: Acompanyar les festivitats.

Activitats i periodicitat: Actuaven a les processons del poble, a la processó de l'encontre, després de determinades misses....

Tot i no haver aparegut sobre la taula després del buidatge de fonts documentals, diferents testimonis confirmen l'existència d'una banda de música remota. No és molt concreta la informació que n'hem pogut extreure, ni gens clara la seva relació amb la joventut o amb la infància, però ho hem volgut incloure perquè pugui constar.

Maria Crespí era la persona més indicada per parlar-nos-en, pels seus coneixements musicals i inquietuds al voltant del que succeïa en la parròquia, i malgrat no esplaiar-se en detalls, és qui ens ha aportat una informació més precisa:

«Sí, jo aquesta banda no hi vaig prendre... però sí, hi havia una banda. Una banda. Jo record molt bé, per exemple per a Pasqua, quan se feia s'encontre de sa processó de la Verge i Jesús, as Pont d'Inca per mi que encara ho fan, a sa plaça d'una banda sortia la Verge, se feia s'encontre i sa banda tocava. I *después* de l'ofici feien un poc de xaranga i tocaven. Tocaven a ses processons, tocaven per ses festes, sí. S'organista, per cert, amb s'organista que jo vaig començar, en Toni Jordà, era director d'orquestra, sabia música. Però jo crec que n'hi havia que no sabien molta cosa de música i tot, però sí, varen estar molts d'anys aquesta banda de música eh, bastants d'anys. (...)

Totes aqueixes coses que s'organitzaven eren molt entorn de la parròquia.»

Més anecdòtics són els comentaris de Francisco Sastre i d'Apol·lònia Bestard, que, si més no, ens en confirmen l'existència i l'actuació durant les processons:

«F: Hi havia una banda de música que quasi tots es músics eren des poble (...). Bé, ara no me facis ningú dir qui eren. En Toni Pera... Bé, d'això, d'aquesta orquestra quasi sempre acabava amb dues o tres botelles de conyac o *algo*, buides. I sonaven. No té puc dir res més.

A: Sonaven per ses processons, que se feien processons.»

També com a anècdota, que ho acaba de confirmar, hi ha l'aportació de Matias Reus, que encara que no arribà a conèixer la banda de música se'n trobà dins la rectoria tots els instruments ja abandonats, alguns dels quals recorda amb molt de detall:

«Hi va haver una banda de música, que jo no la vaig conèixer. Sa meva primera bateria va ser sa bateria de sa banda de música (...). Sa caixeta era de pell, d'això de pell que l'havies de banyar, li

posaves s'aro i quan l'estrenyies l'havies de deixar dos o tres dies perquè s'eixugàs. I gràcies an aquesta bateria vaig poder començar a ensayar amb sa bateria. (...)

A dalt a cas capellà hi havia (...) una *buhardilla* d'aquestes, que hi vàrem trobar un contrabaix, hi havia una tuba, hi havia una bateria i altres... no sé, no me'n record.»

Joventuts d'Acció Catòlica

Fundadors: Miguel Estarellas com a vicari de la parròquia. La resta d'integrants de la junta eren: Rafael Munar Jaume (homes), Juana Crespí (dones), Bartolomé Munar Jaume (joventut masculina) i Maria Munar Vallespir (joventut femenina).

Lloc i data de fundació: Parròquia de Sant Llätzer, 1932.

Anys d'activitat: L'any 1962 encara es trobava en activitat a la parròquia, almenys sobre el paper (Diòcesi, 1964).

Objectius: Col·laboració en les tasques de la parròquia.

Activitats i periodicitat: Col·laboració amb la parròquia. Sembla que els associats pagaven una petita quota. Hi ha constància, l'any 1950, de la participació en l'organització de les festes patronals (A.5).

D'Acció Catòlica ens en parlen les mateixes protagonistes. Apol·lònia Bestard reconeix haver-ne fet part. En demanar-li per l'activitat que duien a terme, sembla que la cosa no anava molt més enllà d'estar en llista:

«S'Acció Catòlica, pues, estaves apuntada a s'Acció Catòlica i hi anaves però només anaves a *l'iglésia* i (..) no feies massa cosa a s'Acció Catòlica: estaves apuntada, pagaves, no sé, una misèria cada mes i se feia... Per cert, que jo quan me vaig casar varen posar ses banderes damunt l'altar i n'hi va haver que protestaren, *claro*: si no ho eres no els t'hi posaven; si ho eres, els t'hi posaven, s'arreglaven *l'iglésia* ses amigues. Era una altra cosa que ara, que ara tot és a base de molts de duros! Llavò s'hi arreglava amb lo que hi havia.

Davallàvem la Puríssima d'aquí on estava, que ara no sé si hi està, a sa capella, la posaven damunt l'altar si eres filla de la Puríssima. Si no ho eres no la t'hi posaven, baldament pagàs.»

Amb major síntesi ho recorda Maria Crespí:

«Això sí, això t'ho contaria. Quan se va fundar s'Acció Catòlica perquè... hi havia sa *rama* de dones i d'homes.

E: De joves, funcionava?

Sí, hi va haver també... quan se va començar això des Cursos de Cristiandat, hi va anar molta gent. (...) Hi va anar molta gent, això era es temps d'en Damià Maimó.

E: Què feien es joves d'Acció Catòlica?

Jo no sé... sempre era col·laboració amb la parròquia, lo que s'organitzava a la parròquia. Tot això era entorn a la parròquia. No tenia res més.»

CD Estrella i Unión FC

CLUB DEPORTIVO ESTRELLA

Fundadors: Jaime Serra (president), Antonio Sastre (vicepresident), Miguel Bibiloni (secretari), Emilio Muntaner (vicesecretari), Jaime Verdera (tresorer), Jaime Balaguer, Miguel Muntaner, Pedro Cañellas, Miguel Comas (vocals). Altres fundadors: Sebastián Gili, Bartolomé Sastre, Rafael Juan, Miguel Roca, Salvador Amengual, Andrés Campins, Jaime Aranda, Pedro Salom Coll

Lloc i data de fundació: 2 de setembre de 1932,

Anys d'activitat: Desconegut. L'any 1940, quan es posà en funcionament Unión FC, ja no funcionava

Objectius: Foment de l'activitat esportiva

Activitats i periodicitat: Entrenaments i partits de futbol

UNIÓN FUTBOL CLUB DE PLA DE NA TESA

Fundadors: Antonio Munar (president), Jaime Bibiloni (secretari)

Lloc i data de fundació: 1940, Carrer del General Mola n.23 / Cafè de Can Barceló

Anys d'activitat: Desconegut

Objectius: Foment del futbol com a esport, ingrés en la Federació Balear de Futbol

Activitats i periodicitat: Entrenaments i partits de futbol

Podem donar fe que una gran mancança de la nostra recerca la trobam en els clubs de futbol. Ens han faltat testimonis directes que ens puguin aproximar a la realitat i al fil del club que funciona en l'actualitat, UD Pla de na Tesa, i sobre el camp de futbol de Can Gaspar. També, un major nombre de testimonis de temps anteriors que ens permetin aproximar-nos amb més detall o aportar concrecions, encara que siguin mínimes, o correccions a la poca informació oral que hem obtengut sobre els clubs de futbol antics, CD Estrella o Union FC de Pla de na Tesa.

Exposam un fragment del discurs de Matias Reus en què explica com va jugar en el club de futbol de l'òrbita del Club Juvenil Gaudium, sota el mateix nom, Gaudium:

«Jo vaig jugar amb un equipo que se deia Gaudium. Es Gaudium. Havíem jugat amb el Pla de na Tesa antes de que fos... el Pla de na Tesa d'antes, perquè anàvem a jugar en es camp de futbol de Son Bonet. No hi havia camp de futbol aquí, es camp de futbol se va fer fa trenta anys o trenta-cinc anys, ja te dic. Havíem d'anar a peu, teníem ses casetes en es bar Tolo i anàvem a peu fins as camp de futbol que estava a sa primera corba, saps? Quan comença Son Bonet, en aquesta carretera aquí que tenim, que pegues a s'enfront de Son Bonet, voltes cap a l'esquerra i a sa darrera corba a la dreta dins Son Bonet allà hi havia es camp de futbol.

E: Es partits... venia gent de fora a jugar, també?

Sí, *claro!* Sí, sí. (...) Vàrem formar es Gaudium i vàrem jugar un parell de temporades. Des Gaudium me va fixar el Balears, hi vaig estar un any, no vaig tocar pilota, no vaig jugar ni un puta minut (...)

I hem insinuat la possibilitat que Unión i Estrella tenguessin relació amb el bar de Can Cantó. En aquesta línia ho suggereix Bernat Cabot:

«N'hi ha un que se diu la Estrella? (...) la Estrella me sembla que era es qui estava a Can Cantó.»

D'altra banda, Francisco Sastre posa sobre la taula un nom que no havia aparegut fins al moment. El Club Deportivo Pla de na Tesa, en què va jugar, d'una manera, sembla, totalment amateur: amb prou feines pogueren comprar unes botes per al jugador més bo, ell hi jugava amb espadnyes, diu:

«F: Sí, però això va ser com aquell que diu, per mon pare: sent més antic, la Estrella.

A: Què se deia es vostro?

F: Club Deportivo Pla de na Tesa. Això jo va ser, vàrem fer un club a un cafè, i només hi havia un... Des cap de temps vàrem comprar un parell de sabates de jugadors, només les podia dur aquell *favorito* perquè jugava molt bé! Jo? Ses dues espadnyes.

E: Quina edat devies tenir?

F: Devuit, anys, setze, desset... (...) Es devuit me'n vaig anar a fer es servici i ja... (...) Vàrem jugar a Son Bonet, en aquest cap de cantó d'aquí i no anàvem a jugar enlloc més, no?

A: No, me pareix que no. Noltros anàvem a veure-ho! Teníem una taula amb una bandera i noltros allà dretes anàvem a veurer-los jugar a futbol.

F: Te donaven permís i a vegades canviaven es *jefe* de Son Bonet i no ho volia llavò, *dependia* un poc des que venia. Però vaja, lo únic va ser allà. Llavò va venir Can Gaspar, però més tard, diguem.»

Per acabar, resulta curiosíssima l'anècdota que explica Francisco Sastre per fer entendre les seves sospites sobre la politització del CD Estrella:

«Jo crec que la Estrella aquesta tenia algo de política, crec! (...)

Jo vaig fer feina a un *puesto* aquí en es Pla de na Tesa mateix, de ferrer, i era un home ja d'edat, podia ser mon pare, però estava un poc malalt, tenia dos fills molt jovenets, i no los anava bé. Tenien un, es més gran, però se'n va anar, emprenyat, supòs, perquè sa casa no marxava. I jo hi vaig anar, me varen venir a cercar. I aquest home, nomia Joan [Pocoví], i noltros arreglàvem arades, carretons... bé: feina pagesa, quasi tot. I en aquell temps, una femella per anar a un *tornillo* la feia es mateix ferrer, no anava a comprar-la a sa ferreteria: la feia es mateix ferrer, i clar: si anàvem a sa ferreteria ja existia sa femella *cisolada*, de *tamany equis* (...). I aquí, pues si haviem de mester femelles les feien es vespre després d'acabar sa feina, tenien una barra així llarga, feien forats, enroscàvem amb un mascle d'acer, i llavò les tallàvem. *Más o menos* quedaven quadrades. Això era lo que *s'empleava*. I jo, *ni corto ni perezoso* posava una femella i quan trobava que estava ben estreta, ja me la deixava. Però! Aquest home no volia que fes punta amb ses dimensions de s'arada, no sé com t'ho tenc que dir: si era quadrada, si feia punta per amunt, per exemple, no li agradava: es cantons havien de fer front. (...) No volia sa femella que fes punta per amunt, i jo un dia li vaig dir, dic: "Per què me feis això?" (...). Diu "Aah! L'Estrella... L'Estrella era l'Estrella!". I era polític! Només me va dir això, no em va dir res més. Era un signe que el varen agafar ells. Però clar, què sabia! I llavò els vaig comprendre, "Estrella, estrella", un home fanàtic, que no sé si ho era molt, de fanàtic, aquest. I estrella, pues s'estrella havia d'estar així com ell volia.»

Les cases de Can Cantó i el Front de Joventuts

Sembla clar que a Can Cantó hi va funcionar un local, com a taverna, botiga... potser també com a barberia. Molts dels testimonis així ho fan creure. Tot el que envolta aquest local és una mica confós i requeriria de l'aclariment de més informants.

Sabem de l'existència, com a mínim de forma nominal, del Front de Joventuts al poble, malgrat que de tots els informants consultats només Catalina Salom ha sabut donar una referència clara i precisa. De fet, la majoria neguen que hagi pogut, tan sols, existir, però el testimoni de Salom és tan clar i detallat que convida a creure que no només funcionava sinó que estaria ubicat, sembla per les indicacions encara que imprecises, a Can Cantó, i fins i tot durien o voldrien dur a terme excursions. Li ho contava son pare i així ens ho tramet:

«Dues coses te puc dir. Es temps de sa postguerra... Devora la Caixa⁴, hi ha una casa: idò allà baix hi havia es Frente de Juventudes. Perquè mon pare vivien a ses afores des poble però mon pare estava a ca sa seva padrina i passava per anar escola. (...) Mon pare anava a sa pública i quan va ser sa guerra varen agafar es seu mestre i el dugueren a lluitar i aquí posaren gent des seus, vaja, i es meu padrí que era un poc *raro* també, va agafar mon pare i el va dur a la Salle, perquè es frares almanco sabien de què anaven, no aquí, que te posaven "Au tu, de mestre!". Te treien des camp i te posaven allà de mestre. I, es temps de sa postguerra hi havia aquí es Frente de Juventudes i mon pare quan passava, perquè devora hi havia una botiga i clar hi devia passar, i hi havia un tal Fernando i el volia engrescar per anar d'excursió. Però que era per fer proselitisme! Anaves d'excursió però ja te vestien i te posaven ses fletxes... de fet es meu sogre que és de sa quinta de mon pare combrega amb ses fletxes posades, amb so *traje* tal. Mon pare, de carrer.

Va arribar un moment que mon pare li va dir a son pare: "És que en Fernando... i se'n va d'excursió" i es padrí li va dir "Tu allà no hi aniràs, perquè a tu, fletxes, no te'n posaran". I va anar, que també degué tenir nassos, perquè va anar an aquest tal Fernando -per lo que me deia mon pare, era un jove, era un adolescent, que duia això...- i el va agafar i li va dir: "Sa darrera vegada que tu an en Mateu... Com passi es meu fill l'ignores, com si no passàs ningú. Perquè jo sé que si tu li has tornat dir qualque cosa, ningú ho sabrà, però te donaré una manta... llavò diré que no he estat jo, però te donaré una manta... Com passi en Mateu, te gires!". I no hi va anar per mor d'això.»

Francisco Sastre i Apol·lònia Bestard fan memòria plegats per aproximar-nos a la realitat de les cases de Can Cantó. Se'ns arriba a suggerir que fos aquest local el punt d'encontre dels integrants del club de futbol Unión FC, i que el bar desprenia una aura de política:

«F: Ses Cases de Can Cantó, jo he viscut, quasi sempre, quasi sempre, que hi havia un bar. Hi havia un bar que el duia un home de sa península, feia molt de temps que esteia per aquí. I així mateix marxava. (...) Pot ser que pentura hi hagués un poc de futbol de la Unión, allà, però no ho sé jo. Jo hi anava, però no anava an es cafè perquè encara jo no podia anar an es cafè o no m'atrevia, es *compañeros* no hi anaven...

A: Ara que diu això: quan hi havia tanta cosa allà ja escoltaven, perquè mon pare mos ho deia, molta política. Aquest bar no era aquí on ara hi ha sa botiga, sinó a davant. Ses cases de Can Cantó. Jo a mon pare li sentia dir coses, perquè allà anaven a escoltar sa ràdio i era gent política. Era un bar i s'hi juntava gent. Jo a mon pare li he sentit contar coses: "*Hasta* sa ràdio mos anirà contrari!" perquè sentien... Que mon pare feia de barber a Can Membre i, així mateix mon pare no era com son pare [el

⁴ Camí de Can Frontera. Dues cases enllà és Can Cantó

d'en Francisco], se relacionava més amb sa gent. Hi anaven a afaitar-se i tallar-se es cabells i devia sentir discutir d'una cosa o s'altra i llavò a ca nostra ho sentia xerrar amb ma mare, jo.»

Una aura política que Bernat Cabot intenta concretar més, a partir de fets que a ell li han contat del temps de son pare:

«Això era jo crec que des anys vint, crec, eh! *Antes* de mon pare... Es temps de mon pare⁵... això era... feien coses abans. Jo tot lo que sé és de mon pare i de sa gent que hagin pogut xerrar. Hi havia, a dalt, feien ball, se n'anaven es joves a ballar. Feien ball, feien *boxeo*, feien bregues de gall, feien teatre... era com un local social. Feien apostes -te vaig contar aquella, que me varen contar de rossegar aquella persona fermat an es collons?⁶-. Després a baix hi havia una taverna, hi havia un *futbolín*, que ara tu diràs "Un *futbolín*?", pues sí, hi havia un *futbolín* i això era...! Hi havia un *futbolín*, hi havia una barberia, hi havia una botiga... i després, era un niu de rojos. Segons... Perquè allà s'escoltava després de sa guerra *la Pirinaica*, s'emissor a aquesta que estava prohibit, de sa república, de sa part d'allà.»

Aporta, a més, una història molt interessant sobre l'amo de Can Cantó, de com va desaparèixer d'un dia per l'altre deixant-ho tot en mans de l'amo de Son Alegre, que reafirma més encara el bull polític que hi podia haver:

«I aposta, després, l'amo, i se'n va anar a Amèrica, a Rio de Janeiro, crec. (...) Tothom deia: clar, ell va deixar, va abandonar sa dona amb sos nins petits, i tenia aquí Can Cantó, tenien no sé què més i tenien sa casa aquella que hi ha davant Can Mas, una casa quadrada molt guapa amb un tros de terra molt guapo, amb una entrada així. Guapíssima! No sa que està aferrada an es carrer, no, està dedins una tanca. I totes aquestes cases varen passar a ser de l'amo de Son Alegre. I se va dir, que com que era un mal home, era un jugador, era un bevedor, en Benet aquest, ho va perdre tot jugant a ses cartes. Ho entens? I jo, lo que dic i: fins ara havia corregut aquesta... jo crec que és un *bullo*, jo crec que no va ser així. Jo crec que hi va haver un cop de pistola i va dir "Au, dona'm tot això que això jo ho vull i tu te'n vas". (...) I quina cosa, que era un *jefasso* de sa falange, l'amo de Son Alegre, no es senyor: l'amo! I mira per on se va quedar totes ses propietats d'aquest home. I aquest home se'n va anar.

E: Llavo Can Cantó va passar a ser també de l'amo de Son Alegre...

Sí. I Can Cantó després ja ho va llogar a sa família de Son Alegre.»

Adoració Nocturna i el saló parroquial

Tot i que l'Adoració Nocturna no té aparentment un lligam amb la joventut, està molt relacionada en es Pla de na Tesa amb el desenvolupament en el local annex al temple del que acabaria esdevenint el saló parroquial que tanta història albergaria fins a convertir-se en l'espai que ocupa actualment el Bar Gaudium. Aquest motiu, la gran quantitat de referències i la qualitat d'aquestes fan que ho tinguem en compte en el nostre recull.

Bernat Cabot atribueix la formació del saló parroquial al rector Damià Maimó:

⁵ Bernat Cabot nasqué l'any 1957; en parlar *del temps de mon pare* pot fer referència, aproximadament, a la dècada de 1940

⁶ Es refereix a una anècdota que m'havia contat personalment dies abans de l'entrevista que explica l'aposta entre dos homes del bar, un dels quals, si perdia, havia d'arrossegar un pes mort fermat dels genitals pel poble, i segons s'explica així ho va acabar fent

«Però *bueno*, sa joventut d'aquí, es qui va fer més va ser don Damià, es capellà don Damià. Es capellà don Damià va muntar un club de futbol, va muntar un club de bàsquet, va muntar un club juvenil, va muntar es Gaudium, (...) com a centre d'oració (...) i era un centre on sa gent se reunia per contemplació, adoració o no sé què. I va muntar com una biblioteca, va muntar un cine... i es joves se reunien molt allà. I es Club Gaudium va tenir es club de bàsquet, de *baloncesto*, va tenir un club de futbol, saps? Tot això ho va promoure don Damià, aquest capellà.»

Maria Crespí fa sumari de què era, què s'hi feia i com funcionava el Gaudium temps enrere. Explica com el bar pren forma davant la necessitat dels practicants d'Adoració Nocturna i així mateix aclareix que les dones no participaven de l'Adoració Nocturna:

«Jo te diré què era es Gaudium: era un centre parroquial, per tothom. Hi havia un escenari i allà feien comèdies (...). Se casava una al·lota i volia fer un poc de berenar? Anava allà. Sa joventut? *Pues* anaven allà: era de tothom. Portal obert. I ja en temps d'en Maimó va ser quan se va posar es bar. Va posar un bar amb sa idea que hi havia Adoració Nocturna, se va obrir un portal d'aquest local a l'iglésia, jo me record allà, anava an es *coro* amb ses nines, i se va obrir aquest portal perquè es oradors tota sa nit vetlaven, feien *turnos*. Perquè aquests senyors poguessen descansar i anar an es bar a prendre qualche cosa. Però que ho duien ells! Dic, era... no cobrava ningú! Allà hi posaven una cafetera i dedins... també tenien per poder descansar de dalt, que tenien habitacions i llits per dormir. Feien aquests *turnos*. Jo no he estat mai d'aquest grup perquè tothom que hi va haver des d'adoració eren homes, no hi havia adoració de dones.»

El pare d'Apol·lònia Bestard participava, segons ella, de l'Adoració Nocturna. Té un record molt exacte del moment en què arreglen el saló parroquial i comença a funcionar com a bar:

«Varen fer una cosa que mon pare ho era, que jo era fadrina però me pareix... que se deia s'Adoració Nocturna. Hi anaven es homes i vetlaven el Santíssim, i varen fer uns portals i varen posar uns llits i tot això. I llavò ho arreglaren per posar com una mica de *salón*. Però, tot i amb això hi feien comèdia, hi havia un escenari... feien tot això. Servia un poc per tot. I llavò el varen arreglar que ja va ser s'any que noltros mos casàrem⁷: vàrem fer un poc de ball.

E: Qui vos va casar?

Don Damià Maimó. I aquest home va ésser es que va fer aquest bar i quan jo me vaig casar hi vàrem fer es primer berenar de novia. Vàrem ser es primers que vàrem fer es berenar de novia. Però venia una altra gent a fer-lo, a dur ses coses i això. Però va ser es primer, així és que sé bé quan el férem per mor d'això! I llavò hi varen fer es Club Gaudium que es meus fills hi anaven i estaven allà. (...) Una altra cosa, però de tot d'una hi feien berenars i no feien massa més coses. I comèdies, i cine que hi varen arribar a fer, feien qualche pel·lícula, després de noltros ser casats. (...)

Sa primera televisió que hi va haver en es poble va ser a Can Membre.»

En últim lloc, exposam l'aportació de Catalina Salom, que també té una idea clara de què era i com funcionava el saló parroquial antany:

«Com que no teníem televisor anàvem an es Gaudium. Clar: es Bar Gaudium, quan se va fer es bar va ser quan... hi havia homes que feien el que se deia Adoració Nocturna. Es vespre, nocturn, anaven... I posaren una cafetera per això. Després se va anar fent com a més gros i com que allà feien cine... jo ja no me'n record, això ho sé per mon pare⁸: projectaven pel·lícules, feien teatre, mon pare feia teatre

⁷ Apol·lònia Bestard es casà amb Francisco Sastre l'any 1958

⁸ Mateu Salom, fundador del Grup Juvenil de Teatre i implicat en l'activitat teatral del poble

allà... ell i altre gent... se va crear un bar: però era un bar com a molt familiar, ho duia una família i quatre cosetes. Llavò se va anar engrandint-engrandint, i en aquella època sí que tenia una raó de ser que *l'iglésia* tengués un bar, perquè era un centre on se reunien ses famílies. Per exemple: jo, com ja te dic, mon pare, que feia torns, molts de diumenges feia feina... ma mare hagués estat incapaç d'anar amb jo, una nina petita, a qualsevol bar des poble. Però an es Gaudium sí: an es Gaudium sí hi podíem anar. Hagués estat mal vist que una mare jove amb una nina petita a un cafè... però en canvi en es Gaudium...

I allà si mos reuníem era per veure sa televisió: anàvem a veure sa tele allà.»

El cor de nines

Hi hagué en el poble, a la parròquia, un cor infantil que dirigí Maria Crespí. Margalida Calafat en un moment de la seva entrevista fa saber que en va formar part (malgrat que se'ns passà per alt en aquell moment i no li'n demanarem un aprofundiment). Així doncs, l'únic testimoni que recollim en aquest cas és el de la mateixa Maria Crespí, que d'aquesta manera en recorda l'existència i el naixement posterior del cor actual, ja d'adults:

«Precisament, es *coro* que jo tenia de nines -perquè ara fa vint-i-cinc anys des *coro* que hi ha actualment- se va dissoldre perquè ses nines varen començar a anar a bàsquet, ja eren més grans i anaven ja per s'institut, ja començaven... no podien atendre an es *coro*. Perquè aquí lo que se fa sempre, sobretot en es funerals, se va a cantar a sa missa. I aquelles nines no els anava bé s'hora i, ja grans, me varen venir a dir "No podem venir". Un *grupo* que cada any érem *menos*, "No arribarem a res amb voltros!", i vàrem dir "Ja està". I vàrem estar devers dos mesos sense *coro*. I un dia a *l'iglésia*, a un funeral feien una missa, com cada diumenge, i aquesta Catalina Gomila que jo te dic, sa dona d'en Pedro [Duran], va venir a dir-me "Per què no mos ensenyas a noltros?"; dic "Escolta", ja no tenia tant de contacte amb ses nines, dic "Mira, jo, si tu me dus gent, jo vos enseny lo que vulgueu, però tu cuida-te'n" i se me'n va venir amb cinc o sis senyores, però ja majors, i vàrem formar aquest *coro*. (...) I és es que actualment hi ha.»

El grup de catequesi

Catalina Salom és encara ara catequista de la parròquia. Ella mateixa assegura que començà als setze anys i, malgrat que interrompé durant un temps la seva tasca al grup de catequesi, l'acabà recuperant i s'hi manté encara, plena encara de convicció i d'amor a la tasca que hi du a terme:

«Jo era molt jove, molt jove, molt jove. Jo crec que devia tenir quinze o setze anys⁹ i ja [era catequista]... sí, perquè allò... Venien es *aspirantes* que clar... Venien des Pont d'Inca, com sempre, venien es *aspirantes* de la Salle, que eren això: *aspirantes* a *hermanos* de la Salle, i venien es diumenges a fer catequesi. I noltros, un parell de nines des poble, es nins no, no sé perquè, ajudava a fer catequesi, i mos ho passàvem molt bé perquè n'hi havia que estaven... ben guapos, es *aspirantes*, a aposta! Hi anàvem, imagin jo... Perquè mon pare no crec que li fes molta de gràcia, perquè era molt tradicional, saps? (...) Sa catequesi, era molt tradicional!

Després vaig estar una temporada que ho vaig deixar anar perquè volia salvar el món i tenia unes altres... i sa catequesi tan tradicional amb ses manifestacions i amb sa solidaritat amb El Salvador... Perquè jo vaig fer magisteri i es primer any de magisteri me sembla que vàrem fer dos o tres mesos de classe perquè es altres els mos passàvem solidaritzant-nos amb sos miners estudiants o... Era un

⁹ Any 1974 o 1975

continu. Jo no devia tenir temps per tantes coses i me vaig com a deslligar un poc: bastant, me vaig deslligar. Però després, aquí hi va haver un època que hi va haver com un impàs amb so capellà: no hi havia un capellà fixo, estava... I va ser s'hora de na Joana Maria anar a catequesi i un capellà me va dir "Idò si no veniu voltros a fer catequesi vos haureu de cercar sa vida" i vàrem dir "Vale" i vàrem muntar sa catequesi: a esques des capellà no, però quasi quasi. I llavors varen venir, sobretot en Manuel Bauçà i mos va ensenyar, mos va recolzar molt... i ja era una catequesi molt diferent. Per exemple, jo me neg a segons què. Jo, dins sa catequesi sa paraula "pecat" no existeix. Jo no sé què és. No crec que hi hagi pecats. Jo faig catequesi perquè lo únic que els vull transmetre és que som humans, que mos equivocam i quan mos equivocam mos tornam aixecar i que Déu es es nostro pare i mos estima per damunt de tot. Que son pare i sa mare quan els castiguen, quan ells fan una cosa malament i els han de castigar no els deixen d'estimar: igual els estimen molt més! Quan s'equivoquen els estimen molt més que quan no s'equivoquen. Hem d'anar un poc alerta però els ho deim així. I que lo important és que siguin feliços, que estiguin contents, i fent ses coses bé, estimant a sa gent és quan tu pots estar més feliç. Si tu no fas res pes altres estaràs avorrit, estaràs cansat... Lo que te fa content és fer coses pes altres: estimar es altres és lo millor, i duc aquesta filosofia.»

Ens parla de la metodologia que segueixen i d'alguna anècdota relacionada amb aquesta, com és la de la teatralització de l'evangeli, una pràctica que acabà sent censurada pel rector després de deixar-la passar durant uns cursos:

«Per exemple, noltros seguim una metodologia que hem fet noltros: supervisada pes capellà, però això ho hem fet noltros, no seguim... Vàrem fer una cosa molt guapa, molt guapa, es temps d'en Miquel Company, que era: teatralitzàvem s'evangeli i l'interpretaven es nins. Això suposava agafar s'evangeli, teatralitzar-lo i posar-lo en llenguatge actual amb situacions actuals. Era una feinada: ho fèiem entre na Joana Maria i jo, que na Joana Maria ja estava fins es gorro, però com que això des teatre li agrada... I després passàvem sa censura des capellà, que era molt bona de passar. Jo no sé ni si s'ho llegia. Això era una feinada, però era una cosa preciosa perquè es nins.-ho fèiem un pic cada mes-, aquell evangeli el se sabien... clar! Ho entenien! Era una cosa propera a ells, els feia molta il·lusió... Es pares venien, es padrins venien... omplíem *l'iglèsia*! Que tampoc no sé si se tracta d'omplir *l'iglèsia*, però *bueno*, que era una cosa... (...)

Ho vàrem fer molt de temps, però un dia en Miquel va rebre una llista de coses que no podíem fer i, d'aquella llista, noltros, si hi havia vint coses, *pues* noltros en fèiem devuit que no se podien fer. (...) Va ser una llàstima.»

Grup Illenc i Grup Juvenil de Teatre Pla de na Tesa

GRUP ILLENC

Fundadors: Francesc Barceló Suárez.

Lloc i data de fundació: 1975.

Anys d'activitat: Fins al 1980.

Objectius: Dinamització i difusió cultural.

Activitats i periodicitat: Assajos, representacions teatrals; grup juvenil.

GRUP JUVENIL DE TEATRE PLA DE NA TESA

Fundadors: Mateu Salom Coll.

Lloc i data de fundació: 1977.

Anys d'activitat: Fins al 1980.

Objectius: Educar els infants el teatre, dinamització sociocultural.

El Grup Juvenil de Teatre en una representació a l'església de Sant Llàtzer. Fotografia cedida per Catalina Salom

Catalina Salom és filla de Mateu Salom, qui fou integrant del Grup Illenc i fundador i director del Grup Juvenil de Teatre des Pla de na Tesa, una proposta que, tan sols pel nom, ja ens cridà l'atenció per a la nostra recerca. Catalina Salom ens aproxima amb les seves paraules a la realitat d'aquests grups, encara que sembla que son pare era una persona tan activa que la informació aportada pot semblar en alguns aspectes barrejada o una mica confusa. L'exemple és que el nom del grup juvenil, no ens l'arriba a anomenar, potser perquè tot i tenir-ne, com que duia el nom del poble, devien considerar que no tenia nom, fet que passaria també amb el Club d'Esplai des Pla de na Tesa: alguns testimonis asseguren que no tenia nom. Aquesta és la informació que ens aporta:

«Mon pare, com que sempre havia fet teatre, son pare ja en feia de petit... Mon pare ho mamà sempre. Després, amb gent jove mon pare va muntar un grup de teatre. Que eren joves que devien tenir, *pues* mira, n'hi havia que feien es servici militar, i com que aquí hi havia un parell de joves que sabien que mon pare havia fet teatre li varen anar a demanar. I com que n'hi havia un que feia es servei militar, va engrescar un tinent de complement. Es tinents de complement eren universitaris que havien de fer es servei militar però com que eren universitaris, eren de complement, i ja tenien una categoria. I aquest tinent li va interessar també això de fer teatre amb sos soldats, com que era gent des Pla de na Tesa i... varen muntar a ca nostra, a Can Llebre, un grup de teatre. (...)

I després d'aquests joves, mon pare se va engrescar, engrescar i engrescar, i va fer, jo crec que va ser perquè va néixer na Joana Maria¹⁰, i va pensar: "I si a part d'aquests joves també ho fes amb nins?". Na Joana Maria tenia dos anys quan va debutar damunt d'un escenari! I va fer això des menors. (...) Participaven a ses festes i a ses mostres de teatre.»

Maria Crespí fa memòria de les actuacions d'algun grup teatral en què estava implicat Mateu Salom, al mateix temps que ens convida a anar més enrere, quan ella participà en representacions teatrals dirigides per les monges:

«Sí que me'n record. I feien, as Gaudium hi havia un escenari molt guapo i actuaven [els grups de teatre de Mateu Salom] allà. Jo també he fet molt de teatre però amb ses monges. Fèiem, quan ses monges havien de fer una cosa o s'altra, necessitaven doblers, au! I mos ensenyaven una obra i la fèiem per *recaudar* doblers per elles.»

Aquestes representacions també les recorda Apol·lònia Bestard, encara que no en transcrivim en aquest cas el testimoni.

Club Juvenil Gaudium

Fundadors: Juan José Torrens Ferrer (president), Matias Reus Amer, Mariano Costa López, Joan Pizà, Sebastià Munar, Rafael Matas Jaume, Baltasar Morey Carbonell, i altres.

Lloc i data de fundació: 25 d'agost de 1978, parròquia de Sant Llàtzer.

Anys d'activitat: Fins a l'any 1981 va funcionar amb continuïtat, a partir d'aquest moment funciona alguns anys més però sense èxit i camí de la inactivitat després del relleu generacional. Abans de la fundació o constitució legal (sembla que des del 1972) ja començava a funcionar (al·lots i al·lotes per separat), encara que després amb la fundació el funcionament canviaria molt.

Objectius: Dinamitzar el poble, esdevenir un punt de trobada per als joves de l'època.

Activitats i periodicitat: Reunions assembleàries quinzenals, trobades quotidianes al local en temps de lleure; activitats extraordinàries: excursions, balls, acampades, representacions teatrals, sarsueles, festivals, gimcanes... El club era autogestionat i els socis pagaven una quota mensual simbòlica (Catalina Salom creu recordar que unes cent pessetes).

Segurament es tracta de l'ens associatiu més sorprenent que guarda la història des Pla de na Tesa. Pràcticament tothom ens n'han parlat, moltíssima gent en va fer part, sembla clar que és l'embrió directament o indirectament d'altres projectes posteriors, com és el cas del Club Bàsquet Pla de na Tesa, i la il·lusió i sentiment que desprenen els testimonis en parlar-ne no enganya: va ser un fenomen majúscul i mereix sense cap mena de dubte l'exposició de gran part de la informació que n'hem recollit al respecte.

El testimoni de Matias Reus és molt important. Ell en va ser president durant anys. Així ho recorda:

¹⁰ Filla de l'entrevistada i néta de Mateu Salom

«Sí. Això va ser... com qui noltros en es Gaudium era es nostro punt *d'encuentro*, es nostro camp de referència. Un dia, asseguts a la fresca allà en es Gaudium, en Mariano Costa mos va fer una oferta: "Què trobau si féssim un club allà on mos reuníssem tots?", que ja érem amics *d'antes*! Es seu germà Toni era es trompetista des nostro grup. I ell i es seu germà mos ho varen parlar an en Joan Pizà a jo (...). Hi va haver, *pues*, en Sebastià Munar, en Quico Riera... (...) Vàrem xerrar amb so capellà, es capellà com qui es Gaudium és de sa parròquia mos va dir "Que sí que sí, no hi ha cap problema", però que sempre ell ho havia de revisar tot i tal i qual. Mos va anar bé amb don Baltasar, amb so capellà que hi havia en aquell moment, de poder-ho fer. I sa veritat que, vàrem començar a posar en marxa allò i va tenir un èxit... Això era devers l'any setanta-dos o tres. No estic molt segur, setanta-dos, tres, quatre... Més el setanta-dos que el setanta-quatre (...). Aquí vàrem començar es Club i ja va ser un èxit bestial, vull dir: seixanta i pico de persones, que mos vàrem dedicar per complet a fer coses pes poble, per noltros, anar d'excursions, fer ses famoses misses cantades que fèiem per es al-lots, amb guitarres i panderetes i eren *la hostia*. Unes misses cantades! Omplíem sa missa, no hi havia *puesto*, no hi havia *aforo* a bastament per sa gent, amb lo que els agradava aquesta missa.

I en es Gaudium fèiem obres de teatre, fèiem es famós programa *cesta y puntos*. Un programa de preguntes a al-lots, que se tractava, com si jugasses a bàsquet: cada vegada que endevinaves feies com si fesses un bàsquet, tot això evidentment amb una proporció molt *uranya* però... fèiem lo des concurs aquell *1, 2, 3 responda otra vez*, no sé com se deia. (...)

Pues tot això vàrem dur allà an es Gaudium a fer-ho. Sarsueles, vàrem fer sarsueles. (...) De tant *aforo* que fotíem haviem de dur bancs de *l'iglesi* per poder-los posar dins es Gaudium perquè no bastaven ses cadires i sa gent... Perquè en es Gaudium en aquell temps, no és com ara que ara acaba en es *banyos*: allà no hi havia es *banyos* aquí, es *banyos* estaven a defora de tot. I era una sala bestial. Noltros podíem posar sa tarima en es fons de tot i teníem a lo millor vint o vint-i-cinc metros de sala per poder posar ses cadires i es bancs perquè sa gent seia.

I llavò fèiem acampades. Acampades que evidentment anàvem es dissabtes es mascles a dormir, llavonses ses femelles venien es diumenge, perquè no les deixaven venir. (...) En es Puig de Sant Salvador, en es Puig de Santa Magdalena, a l'Ofre... a Sóller, a sa Torre Picada... (...)

E: Per conviure amb so bar, en es local...

Cap problema ni un. Cap problema ni un perquè era un *negociarro* pes qui hi havia. *Hombre!* I *además* que mos vàrem dur molt bé amb sos *governaris* des bar. Mos vàrem dur molt bé perquè varen estar molt per sa labor de fer-nos menjars, de tenir molta paciència amb noltros. Però vaja, era un *negociarro*... Només des joves que hi anàvem cada dia i cada dia i cada dia... Es dissabtes i es diumenges que tenia, diguem, molta més gent... Més es espectacles que noltros li fotíem per allà dedins de tant en tant... Gimcanes, també que fèiem, no tan grosses o no tan bestials com podien fer es des Puntet, però sí. Però sí, gimcanes... molt entretingudes. Anàvem an es cine... Discoteques no... és una cosa que... discoteques no... Anàvem a fer una pizza...

E: Fèieu ball?

Balls en fèiem, sí, *claro*. Quan eren per exemple es *disfrassos*, per Nadal... però tu ten en compte que allò era un bar parroquial. Sempre amb sa vigilància des capellà i de tota sa mandanga de sa junta episcopal que jo no sé com putes se deia que estava per allà dedins... i molt de problemes que vàrem tenir! Mos varen enviar sa guàrdia civil més pics! Però: no podien entendre que es al-lots i ses nines estiguessen plegats! Hi varen sortir un merder de matrimonis des Club, que avui en dia encara estan plegats. Però això, a sa gent li va venir molt de cop, saps?. "Carai! Que s'ajunten...". A damunt varen dur un *tío*, que era un *tío* que feia feina a sa caixa *d'ahorros*, un tal don Pancraç, a donar-nos classes de sexualitat, amb so capellà... sempre amb so capellà. Es capellà va tenir més problemes que res, també de... Però ho vàrem dur molt bé, molt bé, molt bé.

Fèiem festivals, es meu *grupo* tocàvem a dalt tres o quatre cançons (...). Dúiem ses festes des poble. (...) Vàrem ésser es primers que vàrem posar taules perquè sa gent pogués seure a ses taules... Lo que noltros encara fèiem pagar; sa idea de fer-les gratis va venir des meu cunyat Daniel, lo que passa que noltros no ho podíem fer, perquè no hi havia ajudes a bastament.

Era una cosa molt... Estàvem sempre en marxa, sempre, sempre, sempre.»

I quan li demanam pel final d'aquesta etapa, aquestes són les seves paraules:

«Jo no te podria dir quan vàrem acabar, però... Possiblement... Jo me vaig casar en es vuitanta-u i encara va quedar, lo que passa que quan jo me vaig casar ja vàrem deixar... Pots comptar que es *declive* va ser a partir de devers es vuitanta-u, que mos vàrem casar un parell i ja... I *claro* amb so casar-nos ja vàrem deixar d'anar an es club. Pots comptar, sí, fins el vuitanta-u. I llavors ho varen intentar es joves, més joves, que mos venien darrere però no tenia massa... no varen fer res. *Además*, una altra cosa: que de cada any ja tenien més opcions per anar més *puestos*. No m'entens? Es al-lots ja no se conformaven d'estar en es poble. Quedar-te an es poble es caps de setmanes era molt trist per segons qui. És dir, per noltros era sa nostra sort perquè ho fèiem tot a través des Club. Allò va ser set, vuit, nou anys que allò va ser una bestialitat sa força que va agafar.»

Catalina Salom també hi va participar. Ens deixa veure com d'una banda comptaven amb el vist-i-plau de la parròquia i, al mateix temps, amb la supervisió del capellà:

«Es Club Juvenil Gaudium, això se va fer a s'ombra de *l'iglesi*. Això va ser damunt es anys setanta. Allà mos reuníem, mos feien conferències... però també fèiem activitats. I vàrem arribar a ser molt autònoms, en so sentit de que noltros mos ho gestionàvem tot: mos reuníem, posàvem no sé si eren cent pessetes cada mes, una cosa així, per comprar-nos cosetes, anàvem an es cine amb s'autobús, havíem de mirar molt bé es horaris, i llavò teníem jocs per jugar a cartes... i fèiem *guateques*: balls. I teníem un capellà molt tradicional, molt tradicional, però molt bona persona que era don Baltasar que vivia, clar, a sa rectoria, i noltros posàvem llums *tipo* discoteca i, com podíem, amb fosqueta. I ell baixava, encenia es llums i tornava a pujar, i noltros esperàvem un poquet, tornàvem a apagar es llum. I mos passàvem es vespre així, que no te creguis, que jo crec que a les deu ja cadascú a ca seva, perquè jo a les deu era a ca nostra i a ca meva no eren de lo més antic, o sigui que...»

I estava dins es bar mateix. Hi havia una petita separació però tothom per anar an es bany havíem de passar. Es bar ja funcionava. Això és lo primer, de joves.»

Dona compte com, entre les nombroses activitats que duien a terme, no hi faltaven les acampades. Unes acampades marcades per l'època, en les quals les nines per norma general, no hi participaven, per restricció familiar:

«Llavò fèiem acampades però a ses acampades només hi anaven es nins, es joves. Noltros hi anàvem es diumenge (...) perquè eren nins i nines: no podia ser. Es nins se n'anaven es dissabte, o se n'anaven es divendres horabaixa i noltros, ses nines... ses nines que ja érem grandetes! Joves, érem joves! (...)

Se varen fer obres de teatre, festivals... Fèiem moltes coses.»

Margalida Calafat recorda amb una estima profunda els temps del Club Juvenil Gaudium. Del seu testimoni en podem remarcar sobretot la importància del fet associatiu i del funcionament democràtic i autogestionat.

«Aquest poble sempre ha estat un poc especial. En es sentit de que ha estat un poble molt animat, o sigui, aquí sempre dèiem: “S'amolla un coet i tothom és a plaça”, i es joves era així també. Tant és així que sa nostra generació -*bueno*, jo era de ses jovenetes, però- vàrem fer es Club Gaudium, i era autogestionat, per tant: vàrem començar a ser un grup de nins i nines, per separat perquè es capellà això de que estàssim mesclats a dins sa parròquia no estava permès fins i tot mos posava unes normes i tal... Hi havia un grup d'al·lots que estava junt però per s'excusa de que volien música i tal, i noltros perquè volíem fer un club. Ses nines érem més organitzades en aquest cas, no? Perquè teníem un objectiu que era posar-nos a fer coses juntes: cantar juntes però també fer altres activitats, excursions... I volíem també que hi hagués joves, al·lots, i es al·lots estaven a una altra banda i s'objectiu d'aquest primer lloc on estaven es al·lots era per fer música, era un grup de música, però a poc a poc mos vàrem anar ajuntant i així va començar es Club Juvenil Gaudium.

Per tant, noltros puntualment sortíem des poble, perquè mos organitzàvem dins es poble: cada quinze dies fèiem lo que li dèiem, una reunió. Fèiem reunions que era posar música i ballar, per exemple. Això era habitualment, primer amb excuses de que qualcú feia aniversari o festa però també pues a vegades sense cap excusa teníem lo que dèiem reunions: aquests *guateques* que mos reuníem per estar junts i això. Després mos vàrem associar fent uns estatuts i votant, i una vida assembleària, ja quan es capellà mos va deixar que estàssim junts. Però fins aleshores, ses nines per un *puesto* es nins per s'altre però sempre que podíem fèiem qualque coseta junts. (...)

Quan se va constituir és quan realment mos varen donar es vist-i-plau que es nins i ses nines estassin junts, perquè abans era com una cosa de... tenia un punt de reunió, de començar a fer qualque cosa, però quan vàrem començar a que realment hi havia un que era es president, que hi havia vocals, que mos organitzàvem per fer coses col·lectives, ja era quan estàvem junts, per tant es Gaudium va començar un poc abans, en això, separats.»

Així mateix, ens aporta detalls molt interessants sobre la transició cap a la constitució formal i legal del Club. Sembla que l'activitat, l'espurna, començà a moure's abans en certa manera, sense nom encara, a les sales parroquials, nins i nines per separat:

«Mos varen fer fins i tot un local aposta perquè ses nines hi poguéssim estar separades des nins, i és allà on a darrere hi ha aquella sala llarga més llarguera darrere sa parròquia, quan entram per sa rectoria abans de pujar s'escala a mà dreta, que van an es lavabos. *Bueno* és que han canviat, pentura... Allà hi havia, mos varen fer, com a un pis amb escales. (...) Noltros en aquesta sala llarga mos varen fer una escala de fusta i mos varen fer com un *altillo* que era per estar ses nines, només: perquè tenguéssim un lloc de nines. I era un lloc molt petitó, perquè és la meitat d'aquesta sala llarga, pujant ses escales perquè era molt alt, sa part de dalt. Allà teníem ses nines. I fins i tot, dic, anecdòticament -perquè això va durar poquet perquè no mos va bastar, vàrem arribar a tenir molt d'èxit, hi havia massa gent-, mos havia posat un decàleg es capellà. “Prohibit entrar nins. A partir d'aquesta hora no hi pot haver música. No se pot fumar”. Bé, un decàleg, era. Jo crec que eren deu, només: deu normes fixes, i es capellà de tant en tant passava per veure mem si ses normes se complien i sinó mos donava un bon eixabuc, perquè segurament ses normes no les complíem totes, o gairebé poquetes, no? Sí, sí.

O sigui que es Gaudium, com a tal, va ser abans. Lo que passa és que a lo millor no li havíem posat es nom. O sigui que es Club Juvenil Gaudium com a tal, quan va estar associat li vàrem posar es nom de Gaudium. Quan només érem nins o nines per separat no teníem nom. Mos reuníem allà, es bar se deia Gaudium igualment però noltros no mos ho dèiem. Després li vàrem posar nom quan mos vàrem associar d'una manera més organitzada i això.»

Segons el seu mateix testimoni, sembla que amb la idea de la confirmació pogueren aconseguir el vist-i-plau del rector Morey perquè nins i nines convivissin plegats en els espais parroquials:

«Mira, al voltant des Gaudium, també una cosa que mos va ajudar és que durant un temps mos vàrem preparar amb es capellà -i aquí jo crec que és un poc s'empenta de que poguéssim estar nins i nines- és que mos vàrem preparar per sa confirmació. Lo qual, es capellà lo que volia era tenir èxit en això, que sa majoria mos volguéssim confirmar. I va venir un home que venia de sa Cabaneta que li deien don Pançaç, perquè ell havia de ser... noltros vàrem decidir que fos es nostro padrí de confirmació. I després en es poble hi havia una monja seglar, d'aqueixes de l'Encarnació que no estan diríem en congregació, que viuen en comunitat però no... Que era na Francisca de Can Ribes, a devora s'escola. I aquestes dues persones varen animar lo que era es que mos volguéssim confirmar. S'excusa d'estar junts era sa confirmació i... com a que jugàvem en dos terrenys. I aquí pues, don Pançaç era un home molt animat, mos xerrava de sexualitat, per exemple, mos deixava fumar de tant en tant -perquè això de fumar mos agradava a alguns... a alguns no!- mos donava s'oportunitat d'estar junts... i vàrem començar. I a partir d'aquí ell va començar a fer activitats... com per exemple vàrem fer una sarsuela, i la muntàvem perquè tothom la pogués veure. I aquí vàrem començar que alguns mos agradava cantar i també fèiem mostres de cant pes poble, vàrem fer sa sarsuela que va tenir molt èxit, vàrem fer activitats... *bueno*, a poc a poc mos vàrem anar fent unes pautes per fer activitats, diríem, tradicionals per noltros, per exemple que... se va instaurar per exemple que mos començàvem a associar de veres amb una data concreta per fer s'aniversari cada any: dia primer de maig era s'aniversari des Club Gaudium. Aquest dia sempre mos n'anàvem d'excursió i llogàvem un autocar... tot autogestionat.

Després, no sé, fèiem això, mostres perquè sa gent mos ves lo que fèiem, a vegades fèiem activitats molt puntuals, veure una pel·lícula, que això era a lo millor lo més bo de fer, i sí... i muntar jocs per relacionar-nos. (...)

Una mostra també de que aquesta part de confirmació mos va unir és que durant aquest temps venien es frares de la Salle que eren aspirants a frare, i es dissabtes i es diumenges venien a missa aquí i clar; noltros moltes de ses que mos organitzàvem a nivell de nines érem cantores des *coro de l'iglèsi* i es germans de la Salle cantaven molt bé i duien guitarra i animaven es cant i ells també varen venir moltes vegades a ses reunions de club... Perquè cada mes per mi -no me'n record ara ses dates, si era cada mes o cada quinze dies-, però cada mes per exemple teníem una assemblea on sa gent podia entre noltros dir que volíem o que preteníem o que és lo que anava bé o què és lo que no anava bé, i es frares animaven aquesta forma de fer, perquè ells ja ho duien incorporat i noltros a lo millor ho apreníem darrere ells. És vera, es frares varen impulsar molt que féssim aquestes coses més d'organitzar-nos, que tenguéssim unes pautes establertes, mos féssim socis... i pagàvem un tant, també, per fer-nos socis! (...) Sí, era poquet, però era una cosa més bé simbòlica. Era una cosa simbòlica però ja hi havia pues unes certes normes, no podíem votar qui no estava inscrit, per tant qui no pagava o estava a l'ordre del dia no podia participar ni votar... vull dir que hi havia ja una sèrie de coses més serioses. I és ver que es aspirants de la Salle varen donar aquesta empenta.»

Tot i una certa confusió amb el seu origen i per què circulava pes Pla de na Tesa, són moltes les persones que han parlat de Don Pançaç. Sens dubte és un home que va deixar petjada. Bernat Cabot també n'és testimoni:

«I després va haver temporades fluixes, saps? Que no hi havia després, quan se'n va anar don Damià això va com a desaparèixer i don Baltasar, que era s'altre capellà, pues va muntar es Club Juvenil des Gaudium. Es joves amb s'ajuda de don Baltasar varen muntar... i as Club Juvenil, es futbol ja estava separat, ja no estava amb so club aquest; es *baloncesto* un poc així, però era un club que es joves se reunien, feien *xarles* de sexe... això era, te venc a dir, una cosa! Venia un senyor de Palma... què nomia? Bé, donava aquestes explicacions, es capellà també li pegava com un atac de cor, li pegava...!»

Per a Margalida Calafat, un dels punts clau en el funcionament del Club Juvenil Gaudium era el sistema assembleari:

«S'assemblea, jo la record especialment. Jo hi vaig entrar que encara no me tocava per edat, perquè es capella havia posat una edat, no sé si era catorze anys i jo en tenia dotze, per mi.... Jo això m'encantava: m'encantava que poguessis parlar, poguessis argumentar... això no ho volies? Per què no ho volies, per convèncer sa gent de que aquella cosa sortís... Coses com "A on hem d'anar d'excursió?"! Eh! Vull dir que tampoc no eren coses que tenguessin que veure amb política, encara que a jo aquestes coses m'agradassin no en xerràvem, no? Xerràvem de com gestionar-nos noltros i què necessitàvem per fer-ho, no?. O sigui, jo que sé, coses tan senzilles com si es mobiliari era adequat o si necessitàvem qualche cosa més o si havíem de demanar qualche cosa que mos concedís es bar, per exemple hi havia un *futbolín*, per posar, me'n record que allò era un punt de conflicte, per què? Perquè es bar no volia que ho acaparàssim noltros, per tant demanàvem un temps perquè noltros hi poguéssim jugar, que no estàs obert a tothom, coses així. (...)

Maria Rosa Costa també va participar del Club Juvenil Gaudium. El seu germà Mariano Costa, d'acord amb els testimonis, en va ser dels fundadors i dels primers presidents:

«Jo tenc molt-molt de record perquè jo tenc un germà que me du vuit anys, i tenc un germà que me du onze anys. Es que me du onze anys és es que va ser es primer president, no? *Pues* clar, aquest vuit i onze anys, jo que era? Una *petardilla*, no? Però clar, me duien molt, *entonces* clar, com a me dona sa impressió que he estat molt més temps en es Club Gaudium. Però clar, anava d'infiltrada, realment. Perquè jo tenia onze anys, dotze anys, tretze anys... però encara no era... Després va arribar sa nostra època, per dir-ho de qualche manera *pues* que sí, *pues* que llavonnes estava en Tolo, estava jo, estava na Xisca Cabot que és sa mare d'en Xisco Sastre i d'en Miquel, en Jordi -son pare-, vull dir... Son pare d'en Servera, d'en Toni Servera...

I *bueno*, *después* sí, *claro* que va arribar un moment que era gent de sa nostra edat però ja va ser diguéssim un... Noltros per exemple, en aquell moment vàrem tirar més de cap an es Club d'Esplai que... Perquè noltros compaginàvem una mica lo que era Club Gaudium però estèiem molt més participatius i molt més actius amb so Club d'Esplai.»

Club Bàsquet Pla de na Tesa

Fundadors: Hilari Grande (que en va ser el primer president) Jaume Gelabert, Daniel Guirao, Bartomeu Munar...

Lloc i data de fundació: la fundació té lloc l'any 1979, tot i que l'equip dos anys abans en el si del Club Juvenil Gaudium ja s'entrenava i duia a terme equips amistosos.

Anys d'activitat: Encara en funcionament.

Objectius: Foment de l'activitat esportiva, punt de trobada per als amants del bàsquet, formació esportiva dels més menuts.

Activitats i periodicitat: Entrenaments i partits de competició i d'exhibició. Inicialment un sol equip, més endavant el club anà ampliant les seves files fins a tenir equip en diverses categories; altres activitats extraordinàries, especialment amb els equips d'esport base.

El club de bàsquet actual té ja pràcticament quatre dècades d'història. La seva relació amb la joventut és evident: el conreu de l'esport base i, en definitiva, la gran quantitat d'infants que creixen a les files dels equips del club fa que mereixi la nostra atenció. Els diferents testimonis semblen coincidir en el fet que l'embrió del Club Bàsquet sortí del si organitzatiu del Club Juvenil Gaudium. Catalina Salom és una de les que ho asseguren:

«Després, dins aquest mateix club, Gaudium, se va formar es club de bàsquet. S'actual, sí, s'arrel, diguéssim... perquè jugaven a sa plaça, llavò va venir més gent i ja se va fer només club de bàsquet, però podem dir que va néixer allà, dins es Club.»

Però la persona que ens n'han parlat amb més detall per implicació directa és Bartomeu Munar, que en va ser dels fundadors i n'ha estat el president gairebé sempre, malgrat que en l'actualitat ja se n'ha desvinculat. Munar ens explica amplament, recolzat en el discurs per Margalida Calafat, com foren els inicis:

«M: Lo curiós des cas és que es bàsquet va sortir en es Gaudium, però, es anys coincideix exactament així com va néixer es grup de boleros! Que vàreu fer s'aniversari exactament es mateix any. O sigui, que vàreu néixer a la par! (...)

B: A partir des deu anys¹¹ jo vaig anar a Sant Josep i te desconnectes un poc. Si vas a escola aquí ja és diferent no? I clar, jo que me veia amb sos antics pues, es dissabtes i es diumenges? I encara! Perquè quan ja vaig estar jugant *pues* a vegades jugava es dissabtes horabaixa i es diumenges dematí que jugava dues categories, o lo que sigui. Sa meva etapa així, de jugador, per ventura des catorze an es devuit anys quan jo vaig estar un poc desconnectat d'aquí.

Clar, vaig fer es servici militar¹², aquí encara anava a tope es Gaudium, no? I jo ja no me sentia a gust jugant a Sant Josep perquè havia canviat molt sa cosa ja... *Claro*, amb devuit anys ja és una cosa que te fan anar quatre dies per *entrenó* i jo deia "Això és massa" i tal.

I *bueno*, va ser s'any que a Sant Josep *pues* sa gent també se va cansar, i jo aquí, amb un altre, amb n'Hilari, que ell jugava a la Salle, havia jugat a bàsquet, hi havia unes *canastes* aquí de tota sa vida, que tothom podia jugar damunt s'asfalt.

E: A plaça, eren, no?

B: Sí. Aquestes *canastes* tenen un poc d'història perquè ja hi havia hagut un *equipo* aquí, venien a jugar es soldats de Son Bonet, me varen dir. Jo quan vaig fer un poquet d'història també me va dir un que havia estat en es servici, diu: "Noltros aquí hi vàrem fer partits", un poc d'exhibició. I *bueno*, i va ser sa coincidència de que "Eh, què feim aquí?" fèiem partits amistosos amb sos *hermanos* de la Salle, ells venien i jugaven contra noltros, perquè aquí n'hi havia un parell que jugaven a bàsquet: havien jugat també a la Salle, en Daniel, en Gelabert, n'Hilari, jo... i *bueno*, i n'hi havia qualcun així d'esporàdic que en fin, s'hi apuntava, eh. I aquí és quan mos vàrem animar a fer aquests partits amistosos a sa plaça i tenien molt d'èxit.

M: De fet jo crec que així, en Tomeu va ser un poc de mel i sucre des Club, perquè se volia fer una comissió d'esports i realment com que tu¹³ eres qualcú dins es bàsquet de Sant Josep i sa gent veia que tu sabies com gestionar se varen aprofitar un poc: "Aquest en sap, mos ajudarà".

B: En un principi no me vaig preocupar gens de sa direcció ni res, va ser n'Hilari, en Daniel¹⁴... Que és que *bueno*, que volien fer partidets. Però després ja, clar, què feim? Ja no jugava a bàsquet, m'havia desconnectat, "Per què no feim un equip?". I se varen animar un parell de jugadors a venir aquí i és quan jo me vaig comprometre, perquè clar es *compañeros* diran "*Coño*, on m'has duit?" o tal, no, havíem de fer s'equip. I n'Hilari se va preocupar un poc es primer any i es segon però es tercer ja, quan se li va morir sa dona ja va ser una temporada fotuda per ell i me vaig haver de dedicar jo a sa qüestió aquella de direcció, de dur fitxes, de tot es rotllo i clar, això comportava un temps i tal. I és quan me vaig

¹¹ Any 1968

¹² Any 1976

¹³ S'adreça i es refereix al mateix Tomeu, al seu marit

¹⁴ Ens parla de Daniel Guirao i d'Hilari Grande

comprometre amb s'equipo de sa plaça, que vàrem jugar dues temporades a *l'iglési*, vull dir a sa plaça, hi havia ses dues *canastes*, aquestes històries i no teníem ni llum per entrenar! Clar, aquí vaig... es primers dies, fixa't, amb *focos*! Dúiem *focos* des des cotxe i posàvem per entrenar, ja me diràs quina dita! Clar, varen passar quinze dies mos varen posar uns *focos* s'ajuntament en veure que sa plaça havia d'estar il·luminada i com a mínim mos varen posar tres *focos*, no?

I aquí vàrem començar a entrenar dos pics per setmana. Va venir un entrenador que era de Sóller, però vivia a Palma, i ja te dic: dues o tres temporades vàrem jugar aquí, d'aquella manera. I es diumenges era una festa!»

1979. Primer curs de funcionament del Club Bàsquet pla, jugant a la plaça de l'església. Fotografia d'arxiu del Club Bàsquet Pla, cedida per Bartomeu Munar

Quan els demanam per l'esport base, per la participació d'infants en els equips, Bartomeu Munar n'ubica el naixement en un moment de fort creixement demogràfic:

«Evidentment no venia gent de defora. No venia massa gent... Lo que hi havia va ser es *boom*, va començar a venir gent quan se va començar, es poble, a transformar. Vull dir, transformar que... es xalets adossats. Es xalets adossats va ser lo que va *invadir* es poble. Varen començar a fer carrers aquí a Son Bonet¹⁵, tal. Això representava moltes famílies. Clar, aquí sa cosa va anar canviant. I aquí és quan va començar a haver nova generació i que podies fer equips. Sa millor manera era començar amb sos al·lots. Havien de tenir per ventura vuit, nou anys, es futbol també ho feia... es futbol tenia més èxit que noltros, però bé. A noltros lo que passa que... agafàvem més nines, ses nines tenien s'alternativa des bàsquet, per tant ses nines sí que varen tenir sa sort de poder fer aquesta activitat esportiva, perquè es al·lots sempre tiraven cap as futbol.

¹⁵ Assenyala la zona nord-oest del poble, es refereix al carrer de Son Bonet i als carrers que el comuniquen amb el camí de Can Frontera

Noltros teníem molts de problemes perquè, clar, per fer un equip com a mínim has de ser deu en es bàsquet. I fu!! I sempre me'n record que anava amb set o vuit jugadors... què faig amb set o vuit jugadors? Hem de fer s'equip! Inclús a vegades fer qualque fitxa d'estraperlo, dius "Bueno, no juguis, però fitxa!" per poder aconseguir es mínim de presentar s'equip. Llavò per jugar pots ser vuit, o set... basta cinc!»

Són molt aclaridors, tots dos, en parlar de les implicacions que tenia el Club Bàsquet Pla més enllà del fet purament esportiu. El propi Munar reconeix que en algun moment pareixien gairebé un esplai, i Margalida Calafat destaca la importància que tenia el Club en la integració dels infants en la vida del poble en un moment en què molts d'ells no coincidien a classe ja que a l'escola del poble aleshores no s'hi feia primària.

«B: Jo sempre deia que en es Pla es Club Bàsquet era més que un club. Perquè feia moltes activitats extra... o sigui, era una espècie d'esplai, ja ho havia vist en es Gaudium, era una espècie d'esplai, perquè es al-lots ja s'esperaven -no podies sempre- acampades, fèiem trobades... Clar, això no ho podies fer durant sa temporada, però quan hi havia ses festes de... un *parón*, pues aprofitàvem, per Nadal aprofitàvem fer qualque cosa, per ses festes de Pasqua aprofitàvem per fer tornejos o per exemple anàvem a casals a Sóller, a fer excursions as Puig de Maria, aquestes coses. I activitats per exemple... per Nadal anàvem a esquiar, això comportava... Inclús vàrem anar a fer es camí de Santiago! O sigui, coses extra que no tenien res que veure amb so bàsquet però esteia ficat en es bàsquet.

M: També hi havia un condicionant, jo crec, amb es bàsquet, no? Que a més de ser una activitat que unia, que feia que coneguessin... Perquè en es poble no hi havia escola així com ara tenim es Janer Manila, que té fins a primària, abans només hi havia escoleta d'infants fins a sis anys, i molts se n'anaven en es quatre o cinc anys perquè s'escola allà on havien de fer primària les matriculaven i per tant quedava quasi-quasi escoleta, guarderia. I era una forma de que es nins se vinculassin amb es poble i, de fet, era una de ses coses que jo crec que era, això, en no haver escola es al-lots no tenien es companys aquí, no se coneixien -alguns anaven a Santa Teresa, però no tots!- i això feia que se coneguessin, gent que anava a escoles diverses: Son Rul-lan, Sant Josep, Santa Teresa, la Salle... clar, aquí no en teníem; ara sí, però abans...»

Per acabar, és interessant compartir una anècdota explicada de Catalina Salom, que malgrat rescatar una desavinència amb el grup Quart Creixent, avala aquest rol integrador del Club Bàsquet Pla de na Tesa:

«Després això, [Quart Creixent] se va anar també morint, no sé per què. En Jaume¹⁶ i jo mos desfèrem d'aquest grup perquè va resultar -quines coses més absurdes!- que es meu home tenia un cosí seu enganxat a sa droga i estava en es Projecte Home. I un dia mos telefonen des Projecte Home que havien xerrat molt amb ell, amb en Miquel, i a sa família que tenia i tal i ara ja havia de començar a sortir. Però clar: no sortir per allà on ell sempre havia sortit sinó un ambient completament diferent. I vàrem pensar amb so seu cosí major que era en Jaume (...) i clar, en Jaume en aquella època jugava a bàsquet. Hi havia excursions que feien que no hi podíem anar, o hi anàvem més tard i tal. Però noltros vàrem pensar "Què millor pen Mateu que un grup així?". I ho exposàrem: "Mirau: vendrà aquest cosí meu, que té aquest problema, ara ja està curat, ja està a sa darrera fase. El podem acollir? Pensau que jo hi haurà diumenges que jo i na Cati vendrem més tard". I mos varen dir que no, que això ho veien molt perillós. (...) "S'ha acabat". I va anar an es bàsquet, es meu home jugava a bàsquet, i hi havia gent més jove que ell, i gent que no tenia família... N'hi havia un que estava destinat aquí a Mallorca, i tot d'una en Jordi li va dir: "Eh, perfecte". I en Mateu és casat amb una amiga d'en Jordi. I en Mateu du una

¹⁶ Parla del seu marit, Jaume Gelabert

vida... té una filla, i està completament recuperat i... Però mos va sebre molt de greu que es que varen acollir i es que mos varen donar una mà fossin de fora de tanta història, de tanta teràpia i de tant d'ajudar, de tant de compartir... Va ser un cop gros, aquest.»

Aires des Pla de Marratxí

Fundadors: Bernat Cabot, que n'és encara l'actual president.

Lloc i data de fundació: Juny de 1979.

Anys d'activitat: Ininterrompuda fins a l'actualitat.

Objectius: Difusió de la cultura a través de la música i el ball mallorquins.

Activitats i periodicitat: Escola de ball amb classes setmanals; agrupació de ball amb assajos setmanals i diferents actuacions al llarg del curs; grup de músics (els primers anys no n'hi havia) que acompanyen les actuacions de ball i que compten també amb actuacions pròpies; organització de la ballada popular des Pla de na Tesa; intercanvis amb agrupacions de música i ball de fora de l'illa; altres activitats puntuals.

Aires des Pla de Marratxí és una agrupació que du gairebé quatre dècades lliurada al conreu i difusió del ball mallorquí i de la cultura popular en general. La proposta nasqué d'un grup de joves, com molts de testimonis han suggerit, en l'òrbita del Club Juvenil Gaudium. Margalida Calafat ja assegurava en fragments anteriors les similituds entre el Club Bàsquet Pla i Aires des Pla de Marratxí, almenys pel que fa al seu naixement. Bernat Cabot, que era del Club Juvenil, va ser el fundador d'Aires des Pla de Marratxí i n'ha estat el president fins a l'actualitat, és qui ens en dona els detalls:

«Com que aquí el senyor Pepe Ocaña, que ja és mort, en es club des joves va intentar fer com una agrupació però no li va anar bé (...), era un antic ballador que hi havia hagut. I aquest senyor, se veu que no va anar bé. I jo ballava a Sant Jordi, vaig venir aquí a ballar amb s'agrupació i tot això. I vaig xerrar amb ses germanes Garcías, que eren des Puntet, perquè volien ballar... havien ballat un ball, (...) vaig xerrar amb elles perquè elles varen ballar un bolero per l'Oferta, abans, i jo vaig dir "Si voleu podríem ballar això per ballar l'Oferta", "Ah sí, sí, sí!" i vàrem ballar dos anys seguits l'Oferta aquí. I venien es xeremiers de Pina perquè no n'hi havia d'altres, eh. *Ensaiàvem* un poquet abans i ballàvem, bé, vàrem ballar. Sa gent "Has de muntar *algo*, has de muntar qualche cosa" dic "*Bueno va!*". Vaig anar a fer es servici, com te dic... Tot això jo anava a ballar allà, mentrestant. I com vaig venir, des servici, a Sant Jordi va començar a ser hotels... I jo no m'agradava. I vaig xerrar amb elles, vaig dir: "Què vos sembla si feim *algo* i muntam...?" I vàrem començar a muntar aquí s'agrupació, no? I Sant Jordi jo vaig seguir fins que Sant Jordi va acabar: jo, Sant Jordi, no ho vaig deixar per res. Però allà a Sant Jordi, vàrem començar a deixar es *ensais*, vàrem començar ja només... Tal dia a s'hotel, tal dia aquí, tal dia allà... I a poc a poc sa gent ja se'n va anar. I aquí *pues* jo vaig muntar s'agrupació.»

Ens parla més tard de l'agrupació d'infants. Sembla que la proposta agafà tanta força que ben aviat pogueren fer un grup separat destinat als nins:

«Hi havia tants de nins i tanta gent que vaig haver de fer dues agrupacions, i ja vaig fer una des més nins perquè passassin a s'agrupació, saps? Però, teòricament, jo tenia dues agrupacions, perquè hi havia una gentada. De sempre hi hagut escola. Des de que mos vàrem xapar sempre hi hagut escola, per aquest motiu. (...)

Va ser [una cosa] molt atractiva pes joves. Sí, va ser molt atractiu pes joves. Avui en dia ja és més atractiva per ses persones adultes, més que per joves. (...) Es nins, també, sí, sí. *Hombre*, no és lo que

hi havia abans perquè és que hi ha moltes coses! M'entens? Es nins poden escollir molt i ses persones avui en dia poden escollir: hi ha un ventall de coses impressionant, antigament no hi havia res! I quan hi havia una cosa tothom s'apuntava an aquella cosa perquè no hi havia una altra cosa!»

Aires des Pla de Marratxí, amb Bernat Cabot en el centre, dels primers anys de la formació. Fotografia cedida per Aires des Pla

Ens parla també d'activitats obertes al poble o que incidien en el poble d'una manera més directa que el de l'escola o l'activitat quotidiana de l'agrupació. Ens parla també molt extensament de la ballada popular, però hem descartat aquest contingut per a les mostres seleccionades, tot i que té una gran importància a nivell cultural:

«Ses excursions que fèiem? Sempre les organitzàvem, diríem, quan venia un *grupo* convidat. Com que ses famílies mos ajudaven amb so dinar i tot això, *pues* organitzàvem una excursió moltes vegades, i aquestes excursions *pues* ses famílies duien... repartíem ses persones que convidàvem a ses cases, i aquesta família *pues* ja duia es dinar per aquesta persona de s'agrupació convidada. I fèiem ses excursions: anàvem a *putxos*, platges, en fi, que hem fet bastanta cosa. I omplíem dos autocars, eh!

E: Només de gent de s'agrupació?

No, també podia venir sa gent que volgués des poble, eh! També podia venir, era com una cosa oberta, com una activitat més que feia s'agrupació i s'apuntava gent que no era de s'agrupació me supòs. Per allà era una manera que es pares venien i duien es menjar per aquella persona de s'agrupació i així, com que fèiem es intercanvis, es *grupo* convidat convivia amb noltros més, i sabia lo que menjàvem lo

que beviem, com nos comportàvem. És un intercanvi molt positiu perquè convius amb ses famílies. Igualment, noltros, quan anàvem allà, també convíviem amb ses famílies.»

Finalment feim constar una petita reflexió que ens fa sobre canvis socials que afecten els joves d'avui en dia. Destaca el fet que viatjar, a dia d'avui, és a l'abast de molts de joves, que abans podien cercar l'oportunitat de fer-ho en propostes com la dels intercanvis d'Aires des Pla:

«Ten en compte que abans tenien [els joves] molta il·lusió en anar de viatge i avui en dia no en tenen gens, perquè estan cansats d'anar de viatges. Ja és com una feina qualche vegada. (...) És a dir, es meus fills han viatjat per tot el món, cosa que jo ja ni hi aniré, m'entens, i poder anar... Sa primera vegada que vàrem anar a Còrdova va ser tot una cosa grossa! (...)

Sí, per sa gent des poble va ser... Que si mos n'anam a ballar a tal *puesto*, tal altre... se xerrava molt i sa gent estava contenta.»

Club d'Esplai des Pla de na Tesa

Fundadors: Antoni Costa López, Miquel Àngel Lladó...

Lloc i data de fundació: Convent de les germanes agustines, 1982

Anys d'activitat: Funcionà fins l'any 1984 o 1985.

Objectius: Educació en el lleure; punt de trobada per als infants del poble.

Activitats i periodicitat: Activitat setmanal durant el curs; campaments d'estiu, festivals de final de curs i altres activitats extraordinàries; activitats en contacte amb la natura.

L'irrupció del moviment esplai arribà as Pla de na Tesa amb la formació d'un club d'esplai que duia per nom, senzillament, el nom del poble. És el primer esplai, pròpiament, que s'hi forma, entès com entenem en l'actualitat els esplais: amb uns monitors o animadors, diferents grups d'infants, un punt d'encontre periòdic, la realització d'activitats extraordinàries... Són algunes les referències que se'ns han fet a aquest club d'esplai que dugué a terme la seva activitat a l'antic convent de les germanes agustines, però els testimonis de Maria Rosa Costa i Bartolomé Sastre, que en varen ser monitors, són els que realment ens hi aproximen amb precisió, claredat i sense dubitacions. Entre tots dos ens fan cinc cèntims del naixement d'aquest esplai:

«R: Es meu germà¹⁷, es que me duia vuit anys, sa seva al·lota i una cosina d'en Tolo, na Toñi... i era molta gent des Pont d'Inca, perquè d'aquí des Pla de na Tesa hi havia en Toni, que és es meu germà i.... *no recuerdo mucha más gente* que fos des Pla de na Tesa, pròpiament. En Vicenç de Can Cantó... Idò dos o tres.

B: Però *bueno*, sa idea surt d'en Toni, Toñi... ses dues Toñis. (...)

R: S'al·lota que llavonses se va casar amb es meu germà i tal, coneixien an en Ramon Serra. Ramon Serra era un capellà, un capellà d'aquests *progres*. I estaven a s'Escola d'Esplai, varen obrir s'Escola d'Esplai. I arrel d'això, *claro*, ella que era mestra i tal, pues varen mirar de fer un club d'esplai i així degué ser com va començar. (...)

¹⁷ Parla d'Antoni Costa

B: Després en Tomeu Suau, va venir a demanar ajuda i si volien anar un parell de dissabtes a sa Indioteria per veure d'arrancar es club d'esplai de sa Indioteria, i na Toñi i s'altre li varen dir an en Tomeu: "Noltros a bastament feina amb lo que tenim es dissabtes aquí com per venir després a sa Indioteria, no volem deixar lo d'aquí". Així se va començar es club d'esplai d'aquí. (...)

R: Sí que venia molta gent des Pont d'Inca. I de fet a moltes coses que s'hagin pogut fer sempre ha vengut molta gent des Pont d'Inca an es Pla de na Tesa.»

En demanar-los pel funcionament del Club d'Esplai, s'estenen en detalls: ens parlen de l'activitat setmanal, de les reunions de monitors, de les diferents activitats que duïen a terme i de la magnitud de l'empresa, que arribà a dur-se'n, en paraules de Sastre, cent vint nins de campament.

«R: Cada dissabte, lo que passa que noltros fèiem dissabte horabaixa. Cada dissabte. A partir de les quatre.

B: Fèiem ses reunions de monitors es divendres a vespre. Amb botelleta de mistela, herbetes dolces i *coquito*. Ses reunions des monitors se feien així. I ses activitats eren dissabte horabaixa. I si fèiem una excursió de tot lo dia, la fèiem es dissabte. (...)

R: Podíem fer des de tallers a... Lo que per exemple no se feia molt era, jo que sé, lo que feis voltros, això de balls i coses d'aquestes. Preparàvem es festival (...), record en especial un que era un *avión*, te'n recordes? Aquest va ser molt *xulo*. I *claro*, vulguis o no, voltros sabeu que tot això du molta feina no és preparar-ho avui per...

Després es dissabtes *pues* jo què sé! Que t'aplegava s'època de ses desfresses?

B: Tallers preparant ses desfresses! Fèiem danses...

R: Per Sant Sebastià, pues mos ne dúiem es al-lots amb ses bicicletes a sa diada cicloturista aquesta que fan... Clar perquè això fa molts anys que se fa ja! I tallers de tot lo que te puguis imaginar que se pugui fer de manualitats.

B: Des d'espelmes, polseres, collars. A cada festival de fi de curs hi havia d'haver una rondalla. A cada festival no fallava, tampoc. Sa qüestió teatral no fallava.

R: Es presentadors (...) sempre eren al-lots. Perquè sempre hi ha un al-lot que destaca per *verborrea* i per expressivitat i tal... Sempre hi ha aquells dos o tres que destaquen... vull dir, que se'ls veu amb un potencial en aquest aspecte. Pues tot ho feien ells. Tot ho feien ells, amb molt *d'apoyo* nostro i molta motivació, tal. Ells presentaven, ells... tot, tot tot. Tot ho feien. Amb tota sa nostra ajuda darrere, *vamos*, sa nostra ajuda i *un poco más*. Però *vamos*, tot ho feien ells. Podien estar contents que havien presentat, ho havien fet, ho havien... tot, tot, tot.

E: Me deies, Tolo, que feren un campament amb cent vint nins...

B: Es primer de tots que vàrem fer, en es Port des Canonge, eren cent vint al-lots. Hi havia nins des Pont d'Inca també. Venien nins des Pont d'Inca es horabaixes en es club d'esplai d'aquí. (...)

R: Noltros havíem d'anar a convèncer an es pares que per favor deixassin venir es al-lots de campament. Això era *novedós* en aquest aspecte. I jo record d'anar...

B: Que deixassin venir es al-lots de campament! Sa gent no sabia què era això d'esplai ni res d'això. En aquest sentit estaven es pares un poc... No és que no se fiassin de noltros ni... "No vos preocupeu, que

no vos costarà res, no val res, noltros feim activitats durant tot s'any per anar replegant doblers” *en fin*. (...)

B: Me'n record que hi va haver un any, unes festes de Sant Marçal, que vàrem fer de *ganància* neta més de dos-centes mil pessetes, que són més de mil euros. Però t'estic xerrant des anys vuitanta. Vull dir, si tu cerques lo que vendria a ser ara, s'equivalència que vendria a ser ara... Me'n record que aquest any es més grans de tots varen anar a Menorca en bicicleta. Vull dir, vàrem fer dos campaments separats...

R: Es més grans, que aquests més grans és es que passaven a monitors, no? Com a *despedida*... (...)

Sobre la implicació religiosa del Club d'Esplai, Bartolomé Sastre deixa clar que, malgrat que estaven federats en el GDEM, no hi havia una essència religiosa o un tarannà relacionat:

«B: Noltros, de fet, quan ses monges mos varen deixar es local¹⁸, en cap moment se varen interessar per si noltros estàvem en contacte o no estàvem contacte amb *l'iglésia* o... I noltros sí, evidentment fèiem ses activitats que estaven relacionades amb s'Escola d'Esplai, però *bueno* en segons què tampoc no hi combregàvem perquè no...»

Tenen unes paraules especials quant a les facilitats o dificultats que podien tenir. Sobretot destaquen el contrast que hi havia respecte a la burocràcia actual que pesa sobre el món del lleure:

«B: Me'n record que abans ses coses eren molt més senzilles que ara. Ara tu no pots agafar tendes de campanya i anar-te'n a acampar allà on tu te dongui la gana. Noltros anàvem a acampar... llavonses te n'anaves... vàrem acampar en es Caló de sa Barca Trencada. Ja no existeix, ara hi ha un complexe d'aquests d'Iberostar de... (...)

Però anaves a s'ajuntament i deies “De tal dia a tal dia, podem acampar aquí i tal?”. Me'n record que era com una torrentera i una esplanada, bé una esplanada, un pinar. Amb arena, per posar ses tendes: mel. (...) Anaves i demanaves permís i normalment no te deien que no. A lo millor te feien firmar jo que sé... havies d'assegurar que tenies més de vint-i-un anys, no sé què, i dues persones així pues... I no te posaven cap pega. No... No és com ara, voltros... (...)

R: Anàvem a comprar sa gent, per exemple en aquest cas des Caló de sa Barca Trencada, anàvem a ca madò Tonina, que clar era una finca, unes cases que hi havia per a prop. Anàvem i compràvem es bidons aquests de llet... ses lleteres aquestes normes, mos ho endúiem cap an es campament, ho fèiem bullir, que me'n record que un pic se mos va triar! Se mos va triar sa llet! I vàrem dir “Oh, *pues* feim brossat!”. Clar, però imagina't, eren dos bidons així plens de llet, i se mos va triar... (...)

B: Ja te dic, en qüestió de permisos anaves, que va! Anaves com a molt a s'ajuntament. I a lo millor s'ajuntament te deia “Sí, però avisau a sa guàrdia civil, avisar es quarter de que posareu tantes tendes i tal, no sé què”. Anaves an es quarter avisaves “Som de tal *puesto* i posarem tal...”. Cap problema. No com ara.»

El Club d'Esplai des Pla de na Tesa va acabar desapareixent. Ens ho expliquen ells mateixos, que veuen en el relleu generacional l'entrebanc que n'impossibilita la continuació:

¹⁸ En aquell moment al convent ja no hi havia activitat, les germanes agustines el regentaven sense ser-hi; més tard, Aires des Pla de Marratxí en començaria a fer ús també, que seria l'associació que se'n faria càrrec fins que el convent passà a mans de l'Ajuntament de Marratxí

«B: Això va anar... Cada any s'anaven incorporant es que acabaven d'al·lots, s'incorporaven d'ajudants de monitors. Després sempre n'hi havia qualcun que deia "Escolta, jo l'any qui ve no podré seguir" o per qüestions de feina, o per qüestions d'estudis i tal... (...) I fins que després ja va arribar un moment que no hi havia gent a darrere que pujàs que li interessàs. A part que hi va haver una temporada després que dic jo de s'esplendor des grups d'esplai -va haver una temporada que en sortiren com a bolets, a nivell de Mallorca-. (...)

R: Es al·lots que mos varen venir després varen oblidar un poquet o... no varen tenir en compte que ja no eren al·lots, sinó que eren monitors, sa feina els va venir un poc grossa... i se va anar acabant així. Després també més exigències cada vegada...

B: Sí, llavò cada vegada, això... qüestió de permisos... més burocràcia, vull dir, tot això després...»

És interessant l'aportació que fan sobre la recepció que tengué aquest grup d'esplai al poble. Tot i que arribassin a tenir molt d'èxit en participació dels nins i rebessin l'interès de famílies des Pont d'Inca, sembla que no tot eren flors i violes, que hi havia gent al poble a qui la idea de l'esplai li resultava nova i estrident:

«B: Hi havia gent que era totalment *reàcia* an això [,a s'esplai]. Igual que hi havia s'altre extrem: hi havia gent que te deia "Escolta, no hi ha doblers en el món per pagar-vos lo que estau fent voltros". Sempre hi ha es dos extrems, hi ha de tot per tot. Hi havia gent que ho entenia perfectament.

R: Això era molt *novedós*, eh.»

Fins i tot donen compte d'una sorprenent anècdota que succeí mentre feien volar estels a Son Bonet, on foren atacats de forma deliberada per una avioneta a qui no devia fer gràcia aquella activitat:

«B: Un dia vàrem fer un taller d'estels. Durant dos o tres dissabtes vàrem fer un taller d'estels. Què feim quan tenim es estels fets? Els hem d'anar a fer volar! No poden quedar es estels fets aquí dedins! Tenim Son Bonet aquí? Pues mos n'anirem a dins Son Bonet a fer volar estels! Amb això que s'aixeca una avioneta (...) i mos comença a fer vols rasants... però rasants! Noltros mos vàrem haver de tirar enterra eh! Mos vàrem ver d'allargar enterra! Per tallar es fils i per espanyar es estels.

R: Va ser un *loco*, vàrem sortir pes diari i tot.

B: Era un *tio* des poble! Es que menava s'avioneta era un *tio* des poble!»

Quart Creixent

Fundadors: Toni Pere Font, Guillem Ramis Money (parlam d'un grup de persones que no es constituí legalment).

Lloc i data de fundació: Parròquia de Sant Llàtzer, 1990.

Anys d'activitat: Començà l'activitat en el curs 1990/1991, funcionà fins a l'estiu de 1995

Objectius: Transmetre als infants del poble una educació complementària en valors; preparar-lo per a la catequesi (aquest objectiu quedà de banda de mica en mica) i per a la vida en comunitat.

Activitats i periodicitat: Activitat ordinària de caràcter setmanal; sortides i campaments; ús de jocs pedagògics propis, inspirades en l'escoltisme; reunions de l'equip d'educadors

Quart Creixent és el nom que rep un altre projecte sorprenent que sorgí en el si de la parròquia, promogut però per famílies del poble: per pares i mares. Són també molts els testimonis que ens n'han volgut parlar. Guillem Ramis resumeix amb claredat com amb l'enteniment i complicitat del rector Manuel Bauçà, que just havia arribat a la parròquia, pogueren posar en marxa un projecte carregat de consciència i energia, que inicialment volia preparar els infants per a la catequesi d'una manera especial, però que ben aviat aniria molt més enllà que això:

«En es Pla de na Tesa resulta que, jo arrib aquí i hi havia un capellà, don Baltasar, molt bona persona, si n'has sentit parlar, saps que te'n parlen molt bé... però molt *beato*. Molt *beato*. Jo me'n record d'ell que reia, perquè feia feina a Can Barceló, venia i me deia "Mem, jo me n'he d'anar, pots venir a fer una missa en es Pla de na Tesa? Pots venir aquí a fer una missa?". Això en es temps que jo ja feia feina de viatges Barceló. Llavò, me cas, venc a viure aquí, hi ha aquest capellà, no mos entenem d'idees, un home... molt bona persona, però totalment en aquestes... amb una visió molt *diferenta*.

Llavò ell se'n va a la Seu, i aquí ve un que nom Bauçà (...), de Pollença. Quan jo vaig començar en es seminari, ell sortia des seminari. Era un intel·lectual però molt obert. Doctor en pedagogia i ve aquí i està un parell d'anys. Mos entenem, bastant, i en aquell moment -jo tenc es fills nascuts el setanta-sis n'Aina, el setanta-vuit en Toni, son pare de na Mariona, i aquí... tenien nou, deu, onze anys, i una sèrie de pares mos interessam pes catecisme des nostros fills. Manera? Mos hi ficam noltros. I ja una sèrie de pares mos hi vàrem ficar, te puc anomenar gent des Pla de na Tesa que hi és actualment, amb sa cosa aquesta des catecisme. Sobretot formàvem un equip (...) Manuel Bauçà, jo i un altre que se va morir ara no fa un any que era en Toni Pere, te sona? (...)

Sí. En Toni Pere era sorprenent, venia d'escoltisme, de fer feina a sa banda de Son Rapinya o... bé, és igual, per allà, per Son Dameto o no sé... I aquí mos posam a preparar cada setmana preparàvem es catecisme.»

Catalina Salom dona fe en el seu discurs de l'excepcionalitat de Manuel Bauçà al front de parròquia i de la seva implicació en el projecte:

«Hi va haver un buit d'anys que no hi va haver res¹⁹ i, després, el mil nou-cents noranta, ve aquí un capellà molt intel·ligent, malalt, va venir aquí a descansar. Mos va muntar un grup de matrimonis que fèiem excursions, fèiem...

E: Quin capellà era?

En Manuel Bauçà. *Punto y aparte*, aquest senyor. Aquest senyor va venir aquí perquè estava malalt a descansar un poc, però era... duia teràpies d'això, de grups... vàrem fer moltíssimes coses. I en Jaume i jo estàvem bastant involucrats amb això. Se va activar sa catequesi i llavò se va activar un grup de joves. Aquest grup se deia Grup de Formació Humana i Cristiana de Nins i Joves de sa Parròquia des Pla de na Tesa, se deia Quart Creixent. (...)

Jo estava dins grup, però... jo estava més dins sa catequesi i lo des joves ho duia... *bueno*, n'hi havia que feien catequesi i n'hi havia que feien això. (...)

I fèiem també acampades, fèiem... i era des d'un punt de vista sempre cristià. En Manuel estava molt implicat, ell anava a ses acampades, estava molt... I funcionava bastant bé, bastant bé. (...)

¹⁹ Parla dels anys en què tant el Club Juvenil Gaudium com el Club d'Esplai des Pla de na Tesa ja havien deixat de funcionar: de 1985 a 1990

Quan mos reuníem vàrem decidir no associar-nos amb ningú. Perquè clar, lo que noltros no volíem era reunions i reunions i més reunions: que ja bastava ses que havíem de fer per preparar ses coses com per federar-nos. Pentura mos en vàrem fotre de tenir uns doblers o subvencions, lo que fos, per tenir més llibertat, i vàrem decidir...»

Margalida Calafat també hi va estar implicada, encara que no hi participà des del començament: s'incorporà al projecte amb convenciment. Així ens ho explica, i ens fa entendre que tot d'una Quart Creixent ja no era un grup de catequesi:

«Què va passar? Que un grup de pares, perquè teníem al·lots que volíem que visquessin en comunitat, i noltros coneixíem què era viure en comunitat, no tant pes grup d'esplai -perquè sa gent que va començar no era des grup d'esplai Gaudium, eh! No, no, no: això se va acabar-. Quan va començar es Quart Creixent va ser sa inquietud d'uns pares que volíem preparar es nostros fills de veritat per fer una primera comunió. D'acord? I érem un grup de gent que mos dúiem molt bé. Que anàvem d'excursió... mos dúiem molt bé. I com que hi havia un capellà d'aquest que venia d'aquests que diríem... itinerant, que era molt major i no lligàvem, vàrem dir: "Noltros mos hem de posar al davant a fer qualque cosa", i per preparar per primera comunió vàrem començar a fer coses diferents, de com preparar de forma diferent. I ho vàrem fer durant un temps de manera molt auto... de com mos venia. Hi havia en Toni Pere Font i na Magdalena Mestre, que són es que... segurament na Magdalena te'n xerraria molt més de s'inici, d'aquests anys que jo només ho sé d'escoltar-ne, de com se va originar. No? Jo quan hi vaig entrar això ja estava bastant en marxa, eh! Hi vaig entrar justament per necessitat perquè va ser un moment en què vàrem tenir molt d'èxit i va tenir molts de nins que venien, eh! (...)

Jo vaig connectar quan (...) es meu fill havia de fer sa primera comunió i aquí vàrem començar a fer qualque cosa, no? I jo vaig entrar, però es grup Quart Creixent s'havia iniciat abans. I quan jo vaig entrar vàrem arribar a fer tres grups, que ara tampoc no recordaré cada un des noms, però es nostro referent no era un esplai, era s'escoltisme. Perquè en Toni Pere havia viscut s'escoltisme en primera persona, i ell lo que volia era fer un escoltisme molt *sui generis*, com ell ho entenia. I vàrem fer, pues això, es que eren es petits, es llobatons... ara no record es noms, sa veritat, però lo que volíem fer era això, no? Mos reuníem es dissabtes, i *bueno*, preparàvem es nins per compromís de país, formar-nos en valors i també pues hi havia un fons espiritual més que religiós.

E: Però no era com una catequesi...

No, va començar així però fent una cosa diferent perquè combregassin d'una manera alternativa. De fet es nostros fills varen combregar de forma molt alternativa. (...)

Ens parla també una mica del funcionament intern del grup:

«Noltros mos reuníem dues vegades cada setmana per preparar ses sessions des dissabtes. Vull dir, que fèiem molta feina. Però no era per preparar per comunió. Clar, aquí hi va haver un poquet de confusió que va dur problemes. Perquè noltros no érem un grup de parròquia sinó que utilitzàvem sa parròquia per fer activitats que tenien que veure amb valors humans però no amb catequesi. I en principi hi va haver un poc una certa confusió, però tot depenia de com mos enteníem. Per exemple: es primer que vàrem treballar amb ell va ser en Manuel Bauçà. En Manuel Bauçà ho va entendre igualment com noltros i va ser un auge des Quart Creixent. *Disfrutava* tant com noltros, se va implicar, era un home molt intel·lectual, que sabia comunicar... (...) I *bueno*, fèiem coses que tenien que veure amb una comunitat, que tenien valors que molts eren religiosos, però les associàvem més amb valors humans, amb lo que era sa solidaritat, amb compartir, amb fer país, amb lo que unia una comunitat, no? I varen ser anys molt guapos, perquè cada un des tres grups que hi havia feien coses diferents però amb uns valors iguals. (...) Es joves ho recorden fantàstic, sí. Es joves que vàrem tenir, quan xerram d'això, va ser un moment especial per ells.»

Els infants de Quart Creixent, jugant a la pista exterior del pavelló esportiu l'any 1995. Fotografia de Joan Massot a Pòrtula (n. 153)

Les explicacions de Margalida Calafat són ben detallades sobre aquest tema. Quan li demanem pel final de Quart Creixent, ens ho explica també detalladament: apunta als canvis en el grup dirigent, però també, sobretot, al distanciament de la manera que tenien de fer respecte a la del rector Miquel Company, quan aquest arribà després d'un segon canvi de vicari des que començà a funcionar Quart Creixent. Ella va quedar com a cap de l'agrupació i així ens relata els fets:

«En Toni Pere i na Magdalena se varen desvincular perquè tenien històries personals que ja no podien seguir. De fet, va ser després que jo vaig quedar com a cap. Jo me'n volia anar i no me'n podia anar perquè deixàvem... Home, com tot grup humà, després d'arribar a una part molt àlgida, té vida pròpia i decau per històries personals de cadascun. Després quan se'n va anar en Toni Pere i na Magdalena va venir en [Miquel] Company i vàrem tenir una sèrie de problemes justament per això, perquè ell era un home que venia del Perú, que a les sis del matí tenia l'*iglésia* plena a vessar. (...) Clar, ell tenia una idea de parròquia que no era la que noltros vivíem. I ell no nos veia com un grup de parròquia -que no ho érem!. És que realment tenia tota la raó, però ell volia que féssim més catequesi i noltros no estàvem disposats. I vàrem tenir un poquet de conflicte, que després no va ser tal conflicte, però sí que nos vàrem refredar. (...)

Per què va baixar? Perquè nos varen exigir una sèrie de coses que noltros no estàvem disposats, que era tota aquesta part de catequesi. Perquè noltros lo que teníem molt clar -gairebé tots érem creients-, i que noltros lo que fèiem era estar amb valors, valors humans, i molts d'ells religiosos i molts d'ells espirituals. (...) De fet vivíem moltes vegades la litúrgia nostra, però no en comunitat, i això li xocava molt, no ho entenia. O sigui: no nos entenia. Clar, hi va haver conflictes perquè noltros lo que li dèiem

era un poquet que veiés que noltros... ell lo que mos deia era que no anàvem a missa, per dir: coses molt bàsiques que noltros trobàvem que noltros no obligaríem an es nostros nins a anar a missa perquè venguessin, vull dir, per omplir sa seva *iglésia*. Coses així... ho vàrem deixar córrer. Ho vàrem deixar córrer per això, perquè no érem un grup de parròquia, tenia tota sa raó.»

Guillem Ramis ja ens ho indicava i Margalida Calafat ho destaca encara més: remarca la vital importància de la figura de Toni Pere Font al capdavant de Quart Creixent en unes paraules plenes d'admiració:

«Es Quart Creixent també s'ha de dir que... o hem de donar fe a sa persona que ho va iniciar: en Toni Pere Font, que va morir l'any passat. Noltros mos vàrem aprofitar d'en Toni Pere, en Toni Pere ho va donar tot, en Toni Pere era un màquina. Ho va fer tot. Era s'ànima des Quart Creixent. Quan se'n va anar vàrem quedar un poc orfes, és lo que passa quan hi ha un líder tan potent... ell ho posava tot, ho vàrem cremar... ho va cremar perquè ell ho va voler cremar, eh! Però que posava massa, en Toni. Era s'ànima. Se'n va anar en Toni, de s'esplai, i va quedar buit. Vàrem haver de cercar, vàrem fer tot lo possible però... però s'ànima se n'havia anat.»

El MIJAC des Pla de na Tesa

Fundadors: Antoni Salvà, Bartomeu Adrover i altres.

Lloc i data de fundació: Parròquia de Sant Llätzer, 1996.

Anys d'activitat: Funcionà fins a l'estiu de l'any 2002.

Objectius: Evangelització i educació cristiana i humana, d'infants i preadolescents (l'aspecte religiós dels objectius no tengué, en el MIJAC local, un pes rellevant, quedava en segon pla).

Activitats i periodicitat: Una activitat de reunió setmanal els divendres horabaixa; campaments d'estiu i altres activitats extraordinàries.

El Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica arribà as Pla de na Tesa després d'instal·lar-se as Pont d'Inca, com hem sabut arran de les fonts documentals. El MIJAC funcionava a Catalunya i després tengué un sèrie de nuclis a Mallorca, entre els quals s'hi trobaria aquest. Hem obtingut també molta informació del MIJAC des Pla de na Tesa, segurament perquè a pesar de quedar ja en el record, es tracta d'un record fresc, no és una etapa tan remota com altres ho podien ser, i la seva presència és encara vigent vigent al poble, fins al punt que la placa de fang de la façana de la rectoria encara posa *MIJAC des Pla*.

Molts de joves han anat al MIJAC, que a més es recorda popularment com al predecessor de l'actual esplai es Puntet, com a l'embrió d'aquest. Veurem que no ben bé va ser així, però que la relació entre una etapa i l'altra és evident.

Mateu Mercè va ser nin i monitor al MIJAC. De fet, havia participat com a infant, també, en l'anterior projecte que havia ocupat les sales de la rectoria i del qual hem parlat ja: Quart Creixent. Així ho recorda ell:

«Quan va acabar s'esplai, jo devia tenir onze o dotze anys. Devers dotze anys, supòs. Hi va haver un any que va començar es MIJAC, crec que va començar a partir... Perquè en es Pont d'Inca s'havia

començat es MIJAC i un monitor d'allà ho va com a dur aquí amb altres monitors i vàrem començar... També es primer any érem molt poquets, només hi havia un grup. Havia acabat s'esplai i va ser com un any de començament o de transició i érem molt poquets nins o que jo recordi érem només un grup, i anàvem un grup de totes ses edats mesclats, tant per anar d'acampada com a reunions setmanals. I jo record ser es més gran de tots aquell any. Aquell any jo devia tenir dotze o tretze anys.

Després, ja, s'any següent ja se va augmentar de monitors, de número de grups, ja hi havia quatre o cinc grups... Crec que en es segon any ja... Record que en es primer any eren, no sé, molt pocs monitors, tres o quatre, monitores, no molt més, i s'any següent ja hi havia tres o quatre grups, per edats i jo crec que ja hi havia bastants de monitors i de nins.»

Catalina Salom, que sempre ha estat una persona pròxima a la parròquia, té també un record clar dels inicis del MIJAC, i destaca que aquest iniciativa, com ho havien fet abans altres (com el Club Juvenil Gaudium o Quart Creixent mateixes), neixien a l'ombra de l'església, com diu ella, malgrat que el MIJAC en es Pla semblava anar un poc *per lliure*:

«Comença es MIJAC, que ve des Pont d'Inca en Toni Salvà i en Tolo Adrover. I molt bé. Que a poc a poc se va fer aconfessional: estava dins sa parròquia però aconfessional.

E: El MIJAC sí que era una federació...

Sí, però també en Toni Salvà i en Tolo Adrover anaven bastant per lliure. Però bastant per lliure. (...) Llavò ho va agafar na Paquita Pizà, llavò ho va agafar na Xisca, sa cosina i varen anar... *diferentes* persones. (...)

Però fixa't eh! Fixa't que quasi tot, com que no hi havia locals de s'ajuntament s'havia de fer o a s'ombra de ca ses monges o a s'ombra de *l'iglésia*.»

Mateu Mercè ens parla, així mateix, una mica del funcionament del MIJAC a nivell local i del seu tarannà en qüestions de fe:

«Es MIJAC sí que sempre tenia un... Bé, es MIJAC era una organització... es Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica, sí que estava vinculat a *s'iglésia*: cada any hi havia un lema, hi havia MIJAC a Mallorca i MIJAC a Catalunya que cada any duien aquest mateix lema. Hi havia uns coordinadors també. I record, també hi havia sa figura des capellà que era com es... se deia sa figura des conciliador. Això ho sé de quan vaig passar ser monitor, i sí que era un poc donar sa visió religiosa. No és que tot, es dia a dia, fos dedicat exclusivament an això, però sí que se tractaven aquests valors, i sí que a ses acampades o això sempre se feia qualque celebració, fèiem una missa o qualque cosa d'aquestes. Es MIJAC sempre estava vinculat a *s'iglesia* en es sentit que participava en ses matines... Però *bueno*, no era tampoc...

E: Imagín que, de nins, degué créixer molt.

Sí. Llevat des primer any que érem molt poquets, a partir des segon, tercer... després ja hi va haver un número... que no ho record perquè era nin, però *bueno* sí, va pujar... no arribàvem an es cent: setanta, seixanta...

E: També s'anava de campament...

Sí, se solia fer... Bé, es campament d'estiu sempre s'ha fet, i Nadal i Pasqua es primers anys no hi anàvem. A lo millor anàvem o per Nadal o per Pasqua, o qualque grup anava de campament. I així com

varen passar es anys sí que se va anar fent com a habitual fer un per Nadal, un per Pasqua i un per s'estiu. A part de si qualque grup en feia per sa seva compte.»

1996. Grup de monitors del MIJAC l'any de la seva fundació. Fotografia extreta de Pòrtula (n. 169)

Ens conta també alguns detalls del seu pas a monitor i de com era aquest canvi al MIJAC, en què la decisió la prenien els monitors segons les necessitats de l'equip dirigent:

«Des MIJAC quan... es nins acabaven amb 15 anys, diríem, jo vaig acabar amb 15 anys i, bé, s'altre dia calculava i va ser en el noranta-nou... I després no passaves directament a ser monitor, tu podies fer sebre o si te feia ganes... Però, més era una decisió de s'equip de monitors. I bé, jo sí que havia dit que me feia ganes i en es curs següent, no en es principi de curs però devers... abans de Nadal mos varen cridar a un parell, tres o quatre monitors que havíem dit que mos feia ganes per començar. Vaig començar amb 16 anys a fer de monitor, per dir-ho de qualque forma.

E: Ja devien funcionar es títols, però, en aquell moment...

Sí, exactament no sé com funcionava, però sí, hi havia monitors. Hi havia directora, que en aquell moment era na Paquita Pizà, ja tenia es títol, ja hi havia monitors amb títol, ja s'havia començat a regular tot això.

E: Com va ser es teu inici com a monitor des MIJAC?

Jo record estar amb sos nins en es grup més petit que devien tenir devers... com ja he dit, primer anaven a catequesi, així que es més petits tenien set, bé, vuit, crec que vuit anys, *algo* així. I res, *bueno*... Jo el record com un any molt positiu. Record es campament d'estiu a la Victòria, es dia a dia el fèiem en aquell moment en divendres horabaixa, després de sa catequesi. I *bueno*, jo sempre havia pensat quan era nin que m'agradaria ser monitor. S'experiència va ser...»

Francisca Pizá, que en va ser directora durant anys, ens parla una mica del funcionament intern del MIJAC:

«Sí que teníem com a fites més clares i també esteiem més en contacte amb sa natura. Sí, hi havia com uns objectius des MIJAC, “Aquest mes treballarem això”, o jo que sé: “Aquest mes és Pasqua, durant sa Quaresma treballarem no-sé-què” i tu ho disfressaves, t'ho feies teu i ho disfressaves perquè es nins dins sa programació ho fessin sense que se'n donassin compte. Ho entens? Que no fos un *tochón*. Es nins ho havien de viure però sense que no se donassin compte, adaptat, no? (...)
Però sempre es nins participaven de ses pregàries, o un mural o... Era molt dinàmic que tampoc era en pla anar a missa de diumenge i amén, era molt dinàmic.»

Ens deixa veure com el grup feia coses també a benefici del poble, com la implicació en qüestió econòmica per arreglar el campanar:

«I també sempre teníem sa visió de cap as poble. De que es poble... existíem i que si fèiem un mercadets es poble mos tenien súper en compte i, és igual, això són pes nins i venien a comprar un bocí de coca i mos vinculàvem an es poble bastant.

E: S'acollida des poble era bona?

Molt bona. Mercadets, o de segona mà, o coques o... També vàrem fer mercadets només, tan sols, per arreglar es campanar. Vull dir, que no era a benefici ni des infants ni de res.»

Com a mostra anecdòtica, relacionada amb l'altruisme que promulgaven les línies del grup, ens explica com els monitors arribaren a pagar-se les menjades en els campaments:

«Era tan altruista que es monitors en es campament mos pagàvem es nostros menjars, perquè es menjars eren per noltros: o sigui, es beneficiaris des menjar érem noltros, baldament fóssim monitors... lo altre no, dormir i això no, perquè tu vas a estar amb uns nins i baldament sigui de temps lliure i completament altruista... però es menjars mos ho pagàvem noltros. Hi va haver temporades que no, i hi va haver una reflexió i hi va haver un parell de campaments on vàrem pagar es nostro menjar.»

Qüestionada per les dificultats que podien tenir per al desenvolupament reeixit de les activitats, Francisca senyala el local i, sobretot, la dificultat de tenir un grup de monitors, de persones, constants, un detall que ens recorda a altres manifestacions associatives a les quals ja hem parat atenció:

«Es local era un poc pobre. Es bany era pobre... Aquell *banyo* el vàrem pintar es monitors i l'adesàvem es monitors, l'havíem d'anar a fregar i érem noltros. Dificultats, així, d'infraestructura. Rebíem subvencions de s'ajuntament. Una subvenció anual. (...) I ses famílies col·laboraven bastant.

Dificultats més? *Hombre, pues* lo típic, no? Que has de tenir un grup constant de persones. Vàrem funcionar bastant bé durant una bona temporada i supòs que es relleu generacional és lo més difícil. Es relleu generacional i poc a poc un se'n va, s'altre cau en dominó i, si no n'hi ha qualcun que diu “Mira, jo aguantaré”... Supòs que és lo que me va passar a mi. Ses meves amigues se'n varen anar, noltros mos vàrem apuntar com a monitores... Molts de nins s'apunten com, jo ho veig: “I anam a fer de monitors?” i és com a fer uns riures, també, no? Hi van en colla! Després t'has de creure que val la pena i fer-t'ho teu i veure que t'agrada, no només perquè hi van es amics, sinó “Perquè servesc, me fa ganes i vull implicar-me més”, i tal. N'hi ha que se'n van un any i n'hi ha que queden, jo crec.»

Per les seves paraules podem entendre que el MIJAC tenia una acollida molt positiva en el poble. De tota manera, hi havia de tot, com ella mateixa indica, però la implicació de les famílies, segons el seu criteri, era en general molt bona:

«Hi havia famílies que sí que sabien lo que era es MIJAC. Hi havia famílies que era... com ara (...). Noltros ho fèiem divendres capvespre i era en plan "Me dona temps d'anar a comprar". I n'hi havia que no: que s'implicaven, venien, que què necessitàvem. Això és com tot: famílies i famílies. Que sabien lo que feien i s'interessaven i n'hi havia que (...) que lo típic, que és *aparcaniños* o aquella implicació de ses famílies. Noltros jo crec que sa majoria sí que s'implicaven.»

Sobre el declivi del MIJAC, qui més detalladament ens en parla, perquè ho visqué des de dins, és Mateu Mercè. Més endavant ens hi trobarem també referències quan parlem del Punt de Trobada i des Puntet:

«**E: Es MIJAC arriba un moment que deixa de funcionar...**

Sí, va coincidir... S'any que jo vaig ser monitor, no sé si s'any o s'any següent vàrem complir deu anys, després no sé si va durar un any o dos més i, després, sa que havia estat sa directora pràcticament sempre, havia estat na Paquita, ho va deixar. Va haver com a de transició perquè molts de monitors ho varen deixar... Es darrer any, de MIJAC, diríem, que devia ser el 2001-2002, sí... Vàrem quedar com a monitors cinc o sis monitors. Va haver un canvi de directora, va ser un any un poc de transició. Hi havia nins, perquè manteníem tres o quatre grups però eren poquets. I sí, se va notar en es canvi de monitors, aquell any vàrem ser poquets, vàrem ser com a molt sis o set persones. Va ser un any de canvis.»

La JOC des Pla de na Tesa

Fundadors: -

Lloc i data de fundació: Convent de les germanes agustines, 1999.

Anys d'activitat: Funcionà poc: almenys dos cursos i potser un tercer.

Objectius: Educació i evangelització dels joves des d'una òptica obrera. En es Pla de na Tesa sembla que adoptar un caràcter més neutral pel que fa tant a qüestions polítiques com religioses. Cercava, en el cas local, esdevenir una continuació a l'etapa dels infants del MIJAC quan acabaven.

Activitats i periodicitat: Trobades ordinàries, activitats adaptades a l'etapa adolescent, activitats extraordinàries, sortides, trobades a Catalunya amb altres nuclis de JOC...

La Joventut Obrera Catòlica, anomenada *la JOC* pels testimonis consultats, present a Europa des del primer terç de segle XX, tengué el seu espai en es Pla de na Tesa, malgrat que a través de les fonts documentals consultades no hem trobat senyal que ho indicàs. Sembla que l'arribada al poble fou tardana i efímera.

Guillem Ramis ens parlà una mica de la JOC a nivell de Mallorca, de la qual en va adquirir, segons indica, tot un gruix de formació que varen ser clau per a la seva evolució personal. Malgrat això, qüestionat sobre l'arribada i incidència de la JOC as Pla de na Tesa, amb prou feines afirma que, efectivament, n'hi va funcionar un nucli. Qui ens han pogut aportar detalls

sobre aquest nucli són Mateu Mercè i Francisca Pizá. Mercè en va formar part mentre era monitor del MIJAC. Ens explica així l'existència i naturalesa de la JOC:

«Quan acabàvem es MIJAC es joves passàvem a la JOC, no passàvem directament a ser monitors. La JOC se deia Joventut Obrera Cristiana, i era aquest moment des setze-desset anys, era quan fèiem a la JOC. I d'aquí va sortir fer una associació pes poble per a joves que era es Punt de Trobada. I aquesta associació va començar, va funcionar es primer any bastant bé, es segon any sa cosa se va refredar un poc, però com noltros vèiem que es MIJAC -jo estava a ses dues bandes- se trobava de qualque manera pues... i es Punt de Trobada també com a que no acabava d'arrencar, es que quedaven des Punt de Trobada vàrem decidir que volíem un esplai per as poble i vàrem pensar de fer es Puntet.

E: Compaginàveu estar amb la JOC amb ser monitor de s'esplai

Jo estava a la JOC i era monitor de s'esplai.

E: La JOC, a part de ser s'embrió des Punt de Trobada, què s'hi feia allà?

Era una continuació des MIJAC. Lo que passa que era... estava orientat a joves. Adolescents, millor dit, fins es setze anys o això. I també treballava un lema cada any diferent an es des MIJAC, també tenia una implicació religiosa però *bueno*, se feien acampades, també anàvem un pic a l'any... La JOC va durar crec que dos o tres anys, després ja també se va dissoldre. No ha existit sempre, va existir... es *passé* que vaig fer de monitor després des MIJAC va ser aquest any que va començar la JOC, abans no existia. Sa línia era un poc una continuació del MIJAC. Havia també Catalunya, dos anys vàrem anar a Catalunya que feien una trobada de la JOC.

E: Teníeu monitors, també...

Sí, com que devíem ser una trentena de joves que anàvem, vàrem dividir es grup en dos i eren quatre monitors. I un dia se reunien un grup amb dos monitors i s'altre amb sos altres i després fèiem activitats conjuntes, acampades, o sortides o excursions...»

Francisca Pizá no s'hi estén gaire, però el seu testimoni en confirma la presència i ens n'ajuda a matisar una mica el tarannà reflexiu que podia tenir:

«Hi va anar sa meva cosina [a la JOC]. Jo no hi vaig anar. (...) Jo crec que feien més... Era com a molt reflexió. Amb s'orientació catòlica, tenien moltes convivències i això.(...)»

I era molt reflexiu, no era tant de jocs, tanta... Era molt de treball en petits grups i després exposar-ho tots junts i de conviure...»

Punt de Trobada i es Puntet

PUNT DE TROBADA

Fundadors: Joan Mercè (president), Daniel Cañadillas Mir, Cristina Mayol...

Lloc i data de fundació: 2001, inicialment sense local però tot d'una ubicats al convent.

Anys d'activitat: Funcionà dos anys. El segon any ja caigué en inactivitat: els joves implicats redirigirien els seus esforços a la fundació de l'esplai es Puntet.

Objectius: Dinamitzar el poble i oferir un punt de trobada per a la joventut.

Activitats i periodicitat: funcionava com un casal de joves, amb uns horaris d'obertura.

ES PUNETET

Fundadors: Joan Mercè Rigo (president), Daniel Cañadillas Mir (vicepresident), Mateu Mercè Rigo (secretari), Isabel Rubert Coll (tresorera).

Lloc i data de fundació: 7 d'abril de 2003. Es constituí legalment després d'uns mesos d'activitat, ja que el curs 2002-2003 ja havia entrat en funcionament.

Anys d'activitat: Activitat ininterrompuda fins a l'actualitat.

Objectius: Oferir a infants i joves les eines necessàries per a un aprofitament del temps lliure; proporcionar-los un lloc alternatiu on realitzar activitats organitzades en un marc de relació amb el poble.

Activitats i periodicitat: Activitats de trobada setmanal un dia al cap de setmana. Activitats extraordinàries, campaments d'estiu, hivern, Pasqua... festivals de final de curs, sortides, excursions i altres. Els socis, pròpiament, no pagaven quota: els usuaris, una quota per al cobriment de les despeses de les activitats, material...

Novament Mateu Mercè és qui representa un testimoni directe per la seva implicació en el que va ser l'associació Punt de Trobada i en el naixement des Puntet, l'esplai que funciona encara actualment, del qual en va arribar a ser director. Sembla que es Puntet va començar la seva activitat el mateix any que el MIJAC va deixar de funcionar. Així en relata la transició entre una i altra propostes:

«Vàrem trobar com a sa necessitat de que en es poble continuàs de qualque forma s'esplai o una associació per infants i joves, i es Punt de Trobada es primer any va funcionar *más o menos*, vàrem fer activitats, es segon ja va anar d'aquella manera, mos reuníem es quatre o cinc mateixos sempre, i vàrem com a decidir un poc això, que lo que mos feia ganas era que... I aquell grupet que vàrem quedar vàrem ser com es fundadors, de qualque forma, i es primers monitors des Puntet.

E: Qui éreu?

Eren es meu germà, que era es president des Punt de Trobada i que després va ser es director des Puntet. Hi havia en Dani Cañadillas, na Cristina Mayol... (...)

Es primer any no érem tants de nins com es darrers anys des Puntet però sí que ja va haver... Es primer any va haver tres horaris de... Record de fer *triplete*: jo feia divendres horabaixa per mantenir amb so grup que anava es darrer any de MIJAC, vàrem mantenir s'horari de divendres horabaixa que era s'habitual: fins aquell moment sempre s'havia fet divendres horabaixa. (...) Després se feia dissabte horabaixa i després hi va haver un moment que se va haver de fer no sé perquè dissabte dematí... hi va haver moltes dificultats per unificar es horaris, perquè hi havia futbol... Es monitors érem tan pocs que si un no podia venir, també... Es primer any va ser un poc... (...)

Després ja es segon any vàrem dir que no, que ho havíem d'unificar tot. És ver que fèiem totes ses activitats junts, acampades, excursions, tot això, però ses reunions setmanals sí que va ser un poc difícil quadrar-ho, i a partir des segon any ja ho vàrem fer es dissabte dematí. (...)

La majoria des nins que hi havia en es MIJAC, que ja feia anys que venien an es MIJAC que encara no eren suficientment grans per ser monitors o per deixar-ho, de qualque forma, pues es que varen voler continuar varen continuar en es Puntet.

Quan vàrem crear es Puntet sí que vàrem decidir un poc rompre, per una banda no afiliar-nos an es GDEM, as esplais, i també rompre un poc amb so MIJAC, no per res en concret sinó perquè volíem fer una associació laica, aconfessional, en aquest sentit... I no s'ha vinculat a cap organització, perquè com

començàvem amb pocs monitors... i volíem fer com una cosa nostra, sense estar vinculats a cap altra associació, per poder fer es nostro camí.»

Francisca Pizá detalla per la seva part el funcionament del Punt de Trobada. Venia a ser com una mena de casal, com diu ella: com ho pot ser avui en dia l'Espai Jove, el casal de joves de l'Ajuntament de Marratxí, en què hi ha uns horaris en un espai determinat i els joves aprofiten per trobar-s'hi:

«Jo hi vaig anar poc perquè eren més joves que jo, jo era la *viejuna*. Hi vaig anar poc en es Punt de Trobada. Era una colla un parell d'anys més joves que jo. I jo, com que vaig seguir de directora i ja, com a usuari... Perquè era com una sala per estar i trobar-se, quasi no hi vaig anar, perquè ja tenia molt de trull. (...)

Jo crec que hi podies assistir, era com un punt de trobada, anar es joves a qualche lloc... Jo diria que era com a s'Espai Jove d'ara. En Joan Mercè t'ho diria més, eh, perquè era com es fundador d'això. Però sa idea jo crec que era trobar-se a qualche banda. I els varen cedir aquest local, era súper petit. (...) Tu te'n recordes a ca ses monges que a sa part des pati hi havia una escala? I a dalt... hi havia una part... pues allà dalt, a dalt de s'escala (...) era petitó. Hi anava gent en es final cinc o sis anys més joves que jo o més. Era un lloc on as final se veien es mateixos, des nins, perquè a lo millor sa gent de fora des poble de sa mateixa edat no ho sabia. I ara, jo crec que aquesta funció la compleix un poc s'Espai Jove. Crec, eh!»

2008. Un grup d'infants des Puntet juguen al Carrer de Sant Llätzer, davant la rectoria, amb Mateu Mercè a la dreta. Fotografia cedida pes Puntet

Ens parla, a més, del pas del MIJAC a es Puntet, d'alguns canvis principals, entre els quals destaca el fet que el projecte des Puntet s'encetava directament com a projecte aconfessional, cosa que contrastava amb l'essència del MIJAC. Un fet que incomodà, sembla, al rector Miquel Company, que sí que s'havia implicat molt en el MIJAC. Malgrat tot, assumia el canvi i no negà l'espai al nou club d'esplai:

«De lo que seria es Punt de Trobada que en Joan esteia allà com un poc de responsable se va sortir es nom des Puntet. Era es Punt de Trobada petit, se deia, de ses edats petites. I va ser per això, aquest nom, jo crec. Perquè allà hi anaven es adolescents.

Jo crec que en cap moment hi va haver nins que se quedassin penjats perquè després sa meva cosina ho va voler deixar, en Joan va estar allà i això, que quan qualcú ho deixa sempre hi ha qualcú que ho agafa.

E: Va ser una qüestió de relleu?

Sí, jo crec que sí, lo que passa que després ja no vàrem seguir amb sa línia des MIJAC perquè ells a lo millor no esteien tan implicats... Sa meva cosina sí que havia mamat es MIJAC de nina en es Pont d'Inca, tenia ses arrels i sa base, saps? Com a s'ho sentia més seu. (...)

Jo crec que ells varen seguir amb sa manera que teníem de fer sense sa implicació en qüestions catòliques, i això. En Miquel encara era allà, es capellà, i ell sí que va notar molt es canvi, perquè noltros el fèiem participar molt, el teníem en compte per tot, i ell va notar molt es canvi, aquest canvi de no ser MIJAC. Ell no diria que no a deixar es local, però sí que va notar es canvi a nivell rector, jo crec, eh! (...) I clar, no és lo mateix que un ho hagi viscut, que ja hagi tastat es xocolate i li llevin o que sempre hagin funcionat així... Però ell, mira-ho, venia d'excursió (...), esteia acostumat a caminar.

E: Es capellà tenia una participació activa?

En es MIJAC, sí. Va venir amb noltros... fins i tot participava en s'amic invisible, era *uno más*, era... és que es MIJAC sense sa figura aquesta que orientava cap a sa fe no era... Clar, te dic, que noltros no érem tan MIJAC... que en Miquel també te dic, tenia més màniga ampla que altres responsables de fe d'altres MIJAC que eren més així, així, així. Érem un poc més laics, saps? (...)

I després, això, pues un se cansa i en Joan sí que ja no, tot això no s'hi va vincular tant. Clar, i en Miquel va notar aquest canvi, jo no sé si quan va arribar en Mateu de director encara hi havia en Miquel, crec que no, en Miquel es capellà.»

Memòria d'investigació

A continuació miram de situar en el temps i fer sumari de les tasques dutes a terme per al desenvolupament de la present recerca.

L'octubre de 2016 comença el procés d'investigació. La primera passa es duen a terme amb la revista local de premsa forana Pòrtula, de Marratxí, a través d'un buidatge no exhaustiu, amb l'ús de paraules clau a través de la versió digitalitzada de la Biblioteca Digital de les Illes Balears, amb la idea de trobar unes primeres referències. Aquesta recerca va acompanyada també d'uns primers contactes amb gent del poble per delimitar una mica la direcció a seguir. Al llarg del curs s'han repetit i fins i tot ampliat totes aquestes consultes.

El mateix octubre, es duen a terme les consultes a l'arxiu municipal de Marratxí. Apareixen nous termes sobre la taula i comença una feina de recerca bibliogràfica que s'allarga fins al mes de juliol de 2017.

Durant tot el curs la investigació va acompanyada de tutories de seguiment amb el doctor Joan Miralles. Hi hagué també una tutoria inicial per encarar la matèria amb el doctor Sebastià Serra que tengué lloc a principis de novembre de 2017.

El mes de febrer de 2017 tengué lloc la consulta de l'arxiu parroquial. L'arxiu no es trobava gaire endreçat: el rector Francisco Carmona feia poc que s'havia instal·lat a la rectoria i, pel que fa a l'arxiu, s'havia limitat a disposar en una mateixa habitació tots els documents, llibres i manuscrits que hi havia trobat. Es va consultar el que en un dels estants volia ser el lloc destinat als manuscrits. És possible que n'hi haguessin més amb més informació d'interès de la que s'hi ha localitzat.

Entre els mesos de febrer i març varen tenir lloc les consultes en l'Arxiu del Regne de Mallorca. La recerca se centra en els continguts de Governació Civil i del Moviment. Alguns expedients i informació del bloc de continguts del Moviment tot i poder ser d'interès no varen ser poder consultats perquè es tractava d'informació encara protegida.

El mes de maig de 2017 comença la redacció del treball a partir dels continguts en els quals ja s'havia avançat, redacció que s'allarga fins al mes d'agost de 2017.

Totes les entrevistes orals es duen a terme entre el juny i l'agost de 2017.

El lliurament del treball com a Treball de Final de Màster del Màster Universitari de Llengua i Literatura Catalanes: Oralitat i Escriptura s'efectua a començaments de setembre de 2017 i se'n té prevista la defensa davant tribunal per al mateix setembre.

Conclusions

Arribats a aquestes pàgines, ens agradaria afirmar que els principals objectius de la present recerca han estat assolits. Cal, però, fer-hi algunes apreciacions importants.

1. Per començar convé destacar que el gruix de feina del tema sobre el qual ens hem centrat ha resultat ser molt més elevat del que en un principi es pogué preveure i del que creiem que és exigible en un treball d'aquestes característiques.

2. És per mor d'això que queden a l'aire molts punts que podrien dur la recerca més enllà. Parlem per exemple d'un buidatge molt més exhaustiu en material d'arxiu: es podrien buidar de manera estricta i deliberada revistes, premsa i altres publicacions, no sense una gran dedicació, i de ben segur que trobaríem molta més informació escrita per aportar a la matèria. La prova d'això és el fet que alguns dels entrevistats ens oferien retalls de premsa que conservaven, que de bon grat hem acceptat per referir-nos-hi i que evidencien que, si ens hi posàssim, trobaríem -ben segur que de forma dispersa- molt més material. De la mateixa manera, els informants no s'han cansat tampoc de suggerir nous informants a qui podríem entrevistar.

Podem considerar que el problema principal pel que fa a la recerca i a les expectatives de treball de camp que podia generar rau en un excés d'ambició. Dit d'altra manera: pràcticament cadascuna de les realitats associatives a les quals ens hem aproximat podria ser digna d'estudi en una recerca més concreta, detallada i exclusiva.

Tot plegat fa que, sense deixar de ser de gran interès tot allò que hem pogut recollir i disposar, la recerca, dins el que seria la línia d'investigació proposada, no deixa de ser insuficient. Hem aconseguit aportar material oral rellevant i hem proposat una síntesi notable en l'estat de la qüestió capaç d'oferir un punt de partida per a aquest i per a altres estudis relacionats, fruit d'una recollida d'informació realment disseminada. Aquest darrer fet ha estat un gran condicionant: en aquest sentit la conclusió és que tant en la matèria concreta d'estudi com també en qüestió d'història local (en un sentit més general) hi ha encara molta feina a fer. Parlem de feina bàsica.

3. La principal mancança que hem trobat és la falta d'una obra que contengui informació bàsica i precisa que permeti contextualitzar ràpidament una recerca d'àmbit local com la que ens ocupa. És cert que la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* compleix en certa mesura aquesta funció, però queda ja endarrerida en contingut descriptiu: tot allò que ens ofereix com a actual té ja un esbiaix de més de vint anys, una distància que no deixa de ser útil per tenir una radiografia del moment en què es publicà però que precisament en uns anys en què el poble i la societat en general han sofert tants canvis resulta insalvable perquè ho puguem considerar una descripció emmarcada en l'actualitat. Aquesta feina, ara mateix, no hi és. És molt simptomàtic que fins i tot la informació que aporta la Viquipèdia sobre es Pla de na Tesa, tot i que sabem que no és una font acadèmica a considerar, és deliberadament escassa: en l'edició en castellà ja ho és, i en la versió catalana l'entrada no supera l'espai

d'una línia de text. Insistim a remarcar que aquest fet anecdòtic no és més que una conseqüència, un símptoma més de l'absència d'obres de referència que reivindicam.

Així, estam convençuts que seria convenient i essencial el desenvolupament d'alguna mena de publicació capaç d'atenuar aquestes mancances, d'oferir d'una banda una visió descriptiva actual del poble i, d'altra, dades històriques bàsiques d'interès. Coses tan bàsiques com quin any es construí el pavelló esportiu, el camp de futbol... o quan i en quines condicions s'executà la reforma de l'escola pública per ampliar-la, entre altres interrogants que ningú s'ha preocupat de recopilar, haurien d'estar tan a l'abast com les dades sobre l'edificació del temple, que sense ser tampoc gaire accessibles, com a mínim semblen clares i les podem trobar en les fonts documentals bibliogràfiques.

L'estudi inicialment pretès, amb la plenitud de tots els objectes plantejats, des del nostre punt de vista, està sotmès en gran mesura a aquesta feina prèvia, però també al que abans introduïem: a una dedicació molt més aprofundida de cadascuna de les parts implicades: buidatge exhaustiu de les fonts arxivístiques, major nombre d'entrevistes per cada associació relacionada, qüestionaris molt més específics i concrets amb la idea de confirmar i complementar tot l'espectre d'informació obtinguda...

4. En definitiva, creiem que la tasca desenvolupada sí que compleix de forma primària els objectius marcats i que els resultats d'alguna manera ja conviden a interessar-se pel tema i dur a terme estudis de caràcter analític, per exemple en sentit sociològic o pedagògic, potser, però que sens dubte, tenint en compte aquests factors, es podria dur a terme un treball que anàs molt més allà: òbviament el potencial d'estudi i d'anàlisi d'una feina més aprofundida en les condicions que hem indicat seria clarament superior.

5. Hem pogut confirmar i contrastar des del punt de vista local la realitat de diverses manifestacions associatives que tenien presència a nivell estatal o a nivell de Mallorca. Hem dedicat un apartat a la joventut a Mallorca en parlar de l'estat de la qüestió i hem vist com Cañabate apuntava que, en el segle XX, l'Església i l'Estat mantenien un torcebraç per monopolitzar l'oferta associativa infantil i juvenil, i suggeria que era l'Església qui en sortia guanyadora. Podem assegurar que aquesta idea es compleix a la Pla de na Tesa: la gran majoria d'associacions tenen lloc en l'òrbita de la parròquia (Filles de Maria, Acció Catòlica, banda de música, cor infantil, Club Juvenil Gaudium, MIJAC, Quart Creixent, es Puntet, grups de catequesi...) o del convent (Club d'esplai des Pla de na Tesa, JOC). Mentre que la presència d'associacions del movimiento és molt limitada, tan sols trobam tímides referències al Front de Joventuts, que pel que sabem amb prou feines va arribar a existir.

6. Un altre dels èxits de la feina feta rau en l'interès que susciten els testimonis per aproximar-se al context sociocultural que envolta la infantesa i la joventut del poble en diferents èpoques. El que és segur és que la nostra recerca suposa una primera passa, important i imprescindible, que enceta tota una línia d'investigació en la qual queda encara molta feina per endavant.

Fonts documentals

Bibliografia

BENNASAR, Sebastià (1995): «L'esplai del Pla de na Tesa vers el final de curs». Pòrtula, 153, pag. 7.

BENNASAR, Sebastià (2001): «Els joves del Pla de na Tesa ja disposen del seu Punt de Trobada». *Diari de Balears*, 8 d'abril de 2001.

CABOT, Bernat (1996): «L'Obreria de Sant Llàtzer». *I Jornades d'Estudis Locals a Marratxí 1995*. Marratxí. Ajuntament, Àrea de cultura i educació.

CAÑABATE, Josep Antoni (1999) «L'Estat i l'Església com a articuladors del món juvenil a Mallorca durant la primera meitat dels anys 70: algunes aportacions». *Lluc*, 812.

CAÑABATE, Josep Antoni (2001): «L'oferta associativa de la Falange Espanyola i Tradicionalista de les JONS a Mallorca durant els anys quaranta i cinquanta». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

CERDÀ, Mateu (1999): *L'escoltisme a Mallorca (1907-1995)*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

CERDÀ, Mateu (2001): «Apunts sobre escoltisme: una experiència d'associacionisme juvenil». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

DIÒCESI DE MALLORCA (1959): *Guía de la diócesis de Mallorca 1959*. Palma. Diòcesi de Mallorca.

DIÒCESI DE MALLORCA (1963): *Guía de la diócesis de Mallorca 1964*. Palma. Diòcesi de Mallorca.

DOLÇ, Miquel (dir.) (1991). «Pla de na Tesa». *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, XIII. Palma. Promomallorca.

FULLANA, Pere (1999): «La formació de la joventut a la Mallorca dels vuit-cents». *Lluc*, 812.

FULLANA, Pere (2001): «Les associacions catòliques a Mallorca (1875-1965)». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

FUSTER DOMENECH, Toni (2001): «Jóvenes del Pla de na Tesa crean una asociación sociocultural». *Part Forana*, 38.

IBESTAT. Institut Balear d'Estadística [En línia]. *Municipi en xifres - Marratxí*. <<http://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/municipis-xifres>>

LLOMPART Y JAUME, Gabriel (1928): *Recensió general de la iglesia mallorquina*. Palma.

MAS, Joan (2003): *Diccionari del teatre a les Illes Balears. Volum I. A-O*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MAS, Joan (2006): *Diccionari del teatre a les Illes Balears. Volum II. P-Z*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MATAS I ALOMAR, Joana Maria (1986): «Passat i present d'un poble». *Pòrtula*, 53, pag. 5.

MATAS PASTOR, Joan Josep (1999): «Joventuts d'Acció Catòlica a Mallorca». *Lluc*, 812.

MATAS PASTOR, Joan Josep (2001): «El moviment associatiu catòlic a Mallorca durant el franquisme: acció catòlica general i moviments especialitzats». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

MATAS PASTOR, Joan Josep (2003): «El moviment catòlic a Mallorca: l'Acció Catòlica a Mallorca (1932-1960)». *Comunicació*, 129.

MIJAC del Pla de na Tesa (1996): «Es Pla de na Tesa ara té MIJAC». *Pòrtula*, 169, pàg. 17.

MIRALLES, Joan (1985): *La història oral : qüestionari i guia didàctica*. Palma. Moll.

MOREY, Baltasar (1982): *Sant Llätzer y el Pla de na Tesa*. Palma. Editor Luis Ripoll.

CTAL, Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic (2016): «Transcripció i normativització toponímica. Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears». IEC [En línia]. <http://criteria.espais.iec.cat/files/2017/02/SF-02_Transcr-i-normat-topon-IB_Acord-SF_01.pdf>

PUJALS MAS, Margalida (2001): «Els cineclubs a les illes Balears». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

SÁEZ ISERN, Francesc (2001): «L'associacionisme religiós femení mallorquí al començament del segle XX». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

SANS, Joan (2008): *Història de l'esplai a Mallorca*. Palma.

SANTANA I MORRO, Manel (1996): «L'associacionisme obrer a Marratxí (1923-1936)». *I Jornades d'Estudis Locals a Marratxí 1995*. Marratxí. Ajuntament, Àrea de cultura i educació.

SANTANA I MORRO, Manel (1997): «El plantejament de l'oci a Marratxí ene l primer franquisme (1936-1960)». *II Jornades d'Estudis Locals a Marratxí*. Marratxí. Ajuntament, Àrea de cultura i educació.

SANTANA I MORRO, Manel (2002): «Orígens i desenvolupament d'Acció Catòlica a Marratxí (1931-1960)». *III Jornades d'Estudis Locals a Marratxí*. Marratxí. Ajuntament.

SUREDA GARCIA, Bernat (2001): «Moviments associatius i renovació educativa (1950-1983)». *El moviment associatiu a les illes Balears: des del final del segle XIX fins a l'actualitat*. Palma. Institut d'Estudis Baleàrics.

ZAYAS, Marqués de (1955): *Historia de la vieja guardia de Baleares*. Madrid.

Annexos

A. Arxiu municipal

A.1 (1935). Inscripció al registre d'associacions del Círculo Católico Recreativo del Pla de na Tesa.

A.2 (1936). Notificació d'un acte polític de la Joventut Socialista de Marratxí.

A.3 (1940). Certificat d'inscripció d'Unión FC de Pla de na Tesa.

A.4 (1946). Pagament per part de l'Ajuntament d'un campament del Frente de Juventudes a infants de Marratxí.

A.5 (1950). Programa de festes patronals.

A.6 (1978). Comunicació de la constitució del Club Juvenil Gaudium.

A.7 (1989). Comunicació de constitució de l'associació de veïnats Xaloc.

B. Arxiu parroquial

B.1 (1932). Notificació de la constitució d'Acció Catòlica a la Parròquia de Sant Llàtzer. Miguel Estarellas.

B.2 (1981). Crònica d'una Visita Pastoral. Baltasar Morey.

C. Arxiu del Regne de Mallorca

C.1 (1932). Acta de constitució del Club Deportivo Estrella. GC 1637 exp. 2631.

C.2 (1935). Acta de la sessió inaugural del Centro Católico Recreativo de Pla de na Tesa. GC 1630 exp. 2269.

C.3 (1940). Estatuts d'Unión Futbol Club i correspondència amb Governació. GC 1641 exp. 2818

D. Aportacions particulars

D.1 (1990). *Projecte de metodologia per a grups de catequesi. Parròquia del Pla de na Tesa. Curs 1990-1991* (fragment). Aportació de Guillem Ramis Money.

D.2 (2001). Full informatiu del Punt de Trobada. Aportació de Francisca Pizà.

E. Enregistraments sonors

Els enregistraments sonors venen inclosos en una còpia triple d'un DVD que serà entregat en mà al tutor del Treball de Final de Màster. Són deu arxius numerats amb els codis relacionats a continuació i es troben en format mp3. Poden ser reproduïts a través de qualsevol ordinador o dispositiu amb lector de DVD i capacitat per reproduir arxius d'aquesta mena.

E.1 Catalina Salom (2/06/2017)

E.2 Matias Reus (3/06/2017)

E.3 Bartolomé Sastre i Maria Rosa Costa (3/06/2017)

E.4 Mateu Mercè (5/06/2017)

E.5 Maria Crespí (12/06/2017)

E.6 Francisca Pizà (12/06/2017)

E.7 Margalida Calafat i Bartomeu Munar (20/06/2017)

E.8 Guillem Ramis (8/07/2017)

E.9 Francisco Sastre i Apol·lònia Bestard (20/07/2017)

E.10 - Bernat Cabot (15/08/2017)

NEGOCIADO DE ASOCIACIONES

GOBIERNO CIVIL DE BALEARES

Núm. 6667

Circulo n.º 167 - 11 - 11 - 1925

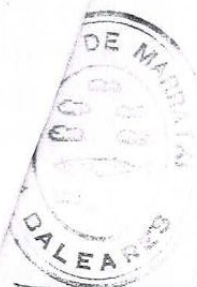
Cumplidos los trámites reglamentarios, ha sido inscrita con esta fecha, en el Registro de Asociaciones de este Gobierno, bajo el número 2621 quedando por tanto, legalmente constituida la Asociación denominada *Círculo Católico Recreativo del Pble de Sta. Tere* con domicilio en la calle *P^{ca} de la Iglesia*

Lo que de orden del Excmo. Sr. Gobernador comunico a V. para su conocimiento y *ej. del Presi- dente de dicha entidad D. Antón...*

Palma 9 de *Noviembre* de 1925

El Secretario del Gobierno

Sr. *José de M. Carot...*

20-40

El Secretario del Gobierno Civil de esta provincia, en comunicación de fecha 9 de los corrientes, dice a esta Alcaldía lo siguiente:

"Cumplidos los trámites reglamentarios, ha sido inscrita con esta fecha, en el Registro de Asociaciones de este Gobierno, bajo el número 2.631 quedando por tanto, legalmente constituida la Asociación denominada CÍRULO CATÓLICO RECREATIVO DEL PLA DE NA TESA, con domicilio en la Plaza de la Iglesia. Lo que de orden del Excmo. Sr. Gobernador comunico a V. para su conocimiento y el del Presidente de dicha entidad D. Bartolomé Munar Jaume y efectos.

Lo que tengo el gusto de trasladar a Ud., en cumplimiento de la transcrita comunicación, para su conocimiento y demás efectos.

Marratxi, 11 de noviembre de 1935.

El Alcalde,

Antonio Jauella

Recibí el duplicado quedando enterado.
El Presidente,

Bartolomé Munar

Sr. D. Bartolomé Munar Jaume - Pla de na Tesa.

Plaza de la Tasa dia 9 de Mayo 1936

Sr.
Alcalde de Marratxi

El que suscribe, mayor de edad, en el pleno disfrute de sus derechos civiles y politicos, habitante en la calle de Torrella, numero 18, según la adjunta cedula personal, cumpliendo lo prevenido en la vigente ley de reuniones publicas, participa a V. que

que en viernes dia 15 del corriente, a las ocho y media de la noche, tenemos proyectado celebrar en el local del teatro cine de Pont d'Inca una reunion de propaganda social. Lo cual tomara parte los siguientes oradores.

Juan Simonet " Por la Juventud Socialista
Francisco Julia " " " "
Antonio Pibas " al Partido Socialista

Un representante de partido Comunista
Lo que en cumplimiento de lo que dispone la vigente ley de Reuniones publicas solicitamos de V. el correspondiente permiso.

Viva V. muchos años

El secretario
Juan Durán

Sr. Alcalde de Marratxi

GOBIERNO CIVIL
DE LA
PROVINCIA DE BALEARES

VIVA ESPAÑA!

Adjunto remito a Vd. la certifi-
cación expedida por este Gobierno civil
Negociado 12 de la inscripción de la Sociedad de-
Núm. 9021 domiciliada en ese término municipal "UNIÓN F. C. de
PLA DE NA TUSA, a fin de que previo el reintegro de
tres pesetas se sirva entregarla a los directivos de
la mencionada Sociedad.

Dios guarde a Vd. muchos años.

Palma de Mallorca 9 de sepbre de 1.940.

El Gobernador.

P. A. y O.

Cítese al contestar el Negociado y número

* Sr. Alcalde de Marratzí.

SP 1

D. Bartolomé Riera Antich, Secretario de Administración Local de segunda categoría, con ejercicio en el Ayuntamiento de la villa de Narratxi, provincia de Baleares.

CERTIFICO: Que en el libro de actas de esta Corporación y en la correspondiente al día ocho de los corrientes, entre otros figura el siguiente acuerdo:

* A la circular nº 3 del Frente de Juventudes, sobre apertura de los campamentos de verano y forma de organización y subvención de los mismos, acordándose por unanimidad que como premio del curso escolar de los mas aprovechados costear este Ayuntamiento las estancias de ocho niños, repartidos dos al barrio de Pontol, dos al de La Cabaneta, dos al de Pont d'Inca y dos al de Pla de na Tesa, invitando a los señores Maestros nacionales de Pórtol y de La Cabaneta, propongan los dos que sean merecedores de tal distinción y que reúnan las condiciones señaladas para poder asistir a los mismos y que el Gestor D. Antonio Bosch Perelló, proponga los cuatro correspondientes a los barrios de Pont d'Inca y Pla de na Tesa, con idénticas condiciones.*

Y para que conste y obre los efectos oportunos, libro el presente certificado que visa el Sr. Alcalde y sello con el de esta Alcaldía de Narratxi a once de junio de mil novecientos cuarenta y seis.

ve. ve.
El Alcalde,

[Handwritten signature of the Mayor]

[Handwritten signature of the Secretary]

DILIGENCIA

Pasa a la Tenencia de Alcaldía para su conocimiento.
Narratxi, 11 de junio de 1946.

El Secretario,

[Handwritten signature of the Secretary]

Fiestas Patronales

en

Plaza de San Tese

Organizadas por los jóvenes y hombres
de Acción Católica y

patrocinadas por el Magnífico

Ayuntamiento de Mamatxi los

días 20, 26 y 27 Agosto de 1950

antamiento de
atentamente

de los cor
ma Tesa en
r triplicad
torización,

reglamente
niso para

y justo

EXCMO. SR. GOBIERNO DE CIVIL DE BALEARES.-PALMA DE MALLORES.

— P R H —

— DIH 20 —

Requisque de campanas anunciadoras de fiestas y fiestas de bendiciones.

— DIH 26 —

A los 20 - Gran media de platos calientes y mariscos.
A los 21 - Complots voluminosos con asistencia de autoridades.

A los 22 - Típica suelta - anunciada por la banda de música de la localidad.
En el desayuno, se efectuará la subasta de vino jable enjardado y a continuación cáncas, en la que podrán tomar parte todos los afortunados.

— DIH 27 —

A los 6 - Diosa y requisque de campanas.
A los 7 - Misa solemnemente.

A los 7:30 - Recogida de los «foiros» para las tres pedrútes, al son de gaita y Tambores.

A los 10 - Tercia cantada y Oficio Mayor Solemne en la Catedral del Espíritu Santo.

11. - Cameros pedrútes en la Calle del 9 Mola.

Entre los valores previos se designarán:

En la cámara para locales:

1) Un jable al camero.

2) Un canje al subcamero.

3) En la cámara libre:

a) un magnifico jable al camero.

b) Un canje al subcamero.

18. - Cameros de cantes y canciones bordados por los distinguidos señores de la localidad.

21:30 - GRAN FESTIVAL FOLK-LDRICO en cargo de la galardonada Agrupación.

PROGRAMA DE NOSTRE TERRA

Que después de tiempo gira por la Península y haber tomado parte en el 1º certamen de Ternacional de folklore, dará una exhibición del más fino linaje malvariano.

A.6

REGISTRO DE ENTRADA
fecha 8 - 10 - 78
Nº 2423

RECIBO DE REGISTRO

ILMO. SR.

Don Juan José Torrens Ferrer, domiciliado en Palma de Mallorca, calle Aragón, número 177-A, como actual presidente del Club Juvenil Gaudium, cuya sede social está ubicada en Pla de Na Tesa (Marratxí) en Plaza de la Iglesia número 1, tengo el honor de dirigirme a V.I., para comunicarle:

Que la asociación juvenil más arriba indicada se ha creado y constituido legalmente a efectos especificados en los Estatutos Constitucionales aprobados por su Asamblea General en fecha 28 de agosto del corriente año.

Que dicha legalización surtirá efecto en cuanto se nos comunique la resolución tomada por el Registro de Asociaciones Juveniles del Gobierno Civil de Baleares, conforme al Real Decreto Ley de Asociaciones Juveniles, tomada como base para la constitución de la asociación.

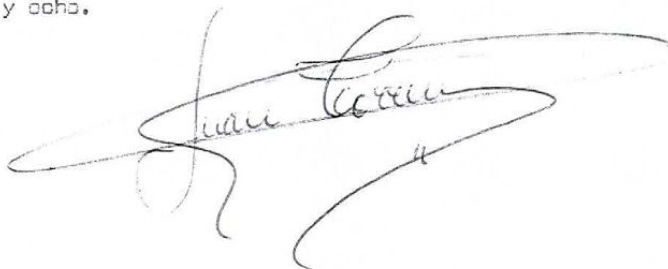
Que el acta constitucional fué firmada por los señores, Don Rafael Matae Jaume y Don Baltasar Moray Carbonell, ambos domiciliados en Pla de Na Tesa, y es

POR TODO LO CUAL informamos a V.I. para su conocimiento y efectos oportunos la creación y constitución de esta asociación juvenil.

Y así mismo interesamos de V.I. la imprescindible autorización que necesitamos para las posibles actividades que tenemos en proyección y que serán de ámbito - municipal.

Gracia que espera alcanzar de V.I., cuya vida guarde Dios muchos años.

Pla de Na Tesa a nueve de octubre de mil novecientos setenta y ocho.

ILMO. SR. ALCALDE DEL MAGNIFICO AYUNTAMIENTO DE MARRATXI.- BALEARES.-

A.7

ASOCIACION DE VECINOS "XALOC" DE PLA DE NA TESA
Weyler, nº 1
Pla de Na Tesa

Ayuntamiento Murratxi BALEARES
REGISTRO DE ENTRADA
Fecha 10 MAYO 1989
Nº 2817

Pla de Na Tesa, 2 de mayo de 1.989

Sr. Alcalde del Ayuntamiento de Murratxi

Murratxi

Señor,

Le comunicamos que se ha constituido la Asociación de Vecinos "Xaloc" de Pla de Na Tesa.

Al respecto, le adjuntamos fotocopia del Acta de -
Constitución, Estatutos y Resolución de la Delegación del
Gobierno en la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares.

Convocada Asamblea General el pasado 25 de abril,
se eligió la primera Junta Directiva de la Asociación, -
cuya composición se relaciona en la hoja adjunta.

Esta Junta Directiva en ésta, su presentación, se
pone a su disposición, y con ella todos sus socios, para
colaborar en las tareas que V.S. promueva para la mejora
del bienestar de todos los vecinos de Pla de Na Tesa.

Le saludamos muy atentamente.

El Secretario

ve Bº
El Presidente

J. Gelabert

Excmo. Rdo. Sr.

N° 3

Con arreglo a instrucciones recibidas en el presente mes, la junta de Acción Católica en esta iglesia, queda constituida en la siguiente forma.
 Sección de hombres: Rafael Mumar Jaurme.
 Sección de mujeres: Juana Crespi.
 Juventud masculina: Bartolomé Mumar Jaurme.
 Juventud femenina: Maria Mumar Vallespir.

Además existe en esta iglesia la Asociación del Sagrado Corazón y la Congregación de Hijas de María con 100 y 120 asociadas respectivamente.

Lo que comunico a V. E. para su conocimiento.

S. Lázaro Noviembre 1992

Miguel Estarellas V^{to}

Excmo. y Rdo. Sr. Arzobispo Obispo de Mallorca.

Dia 23 de Gener de 1981, divendres, a les 4 del capvespre, arribà el Sr. Bisbe de Mallorca Sr. D. Teodor Ubeda i Gramaje, acompanyat del Vicari Episcopal de "Zona" D. Miquel Orell i a aquesta Parròquia de Sant Estèvol de Pla de Sta Tesa (Marratxí) per fer la 1ª Visita Pastoral. Fou rebut per el Sr. Rector D. Baltasar Moray Carbonell, Ptre.

Seguidament, dins el temple parroquial, se reuní amb els nins i nines de la 1ª etapa de F. U. B., eren uns 60; després a les 4'30, amb els de la 2ª etapa, eren uns 79. Ambdós grups els formaven alumnes venuts voluntàriament del Col·legi Nacional Mixt del Pla de Sta Tesa, de l'Institut de Son Ferrisol, dels Col·legis dels Germans de la Salle i de les Religioses Dominiques del Pont d'Inca. El Sr. Bisbe, després d'un breu salut, els animà a què li fessin preguntes. Foren molts els qui presentaren les seves dificultats, que resolgué en molt d'encert el Sr. Bisbe. Ben prompt se creà entre ells un clima d'amistat filial...

A les cinc toades, passà a la Rectoria per un breu refrigeri, després de haver bat el Bar i Club Jovenil Ugaufium, davant la seva tasca social.

A les vuit del vespre, altra volta, dins el temple s'arreplegaren els adults, en una trobada a tot hom, eren uns 63. Alguns exposaren la problemàtica dels fills, del Club Jovenil Ugaufium, del Club d'Esplai no parroquial i de les actiuitats en la formació de la fe. El Sr. Bisbe els escoltà atentament i donà degudes instruccions pastorals...

A les 8'30, en el local del Club Jovenil Ugaufium, va tenir la trobada Jovenil, amb uns 36. Presentaren amb tota naturalitat els seus problemes... El Sr. Bisbe els contestà oportunament, posant ben clar el caràcter cristià d'un club parroquial.

L'endemà, dissabte, a les 7 del vespre, amb una nombrosa assistència, que omplia tot el temple, les capelles i el cor, començà la missa commemorativa i presidida per el Sr. Bisbe, Vicari Episcopal i Rector. En l'homilia, el Sr. Bisbe, on to d'amic de sempre, se presentà, cont

la seva vida, i encoratjà a tots els presents, inculcant l'unió de tots entorn de Crist en la Fe, dins la solidaritat amb els germans, principalment amb els més necessitats...

Els darrers adreus amb cura u dels assistents acomiadaren aquesta Guernista tan viquida per tots, que no se censaven d'elabor la senzillesa i humanitat del Sr. Bisbe...

El 29, dijous següent, a les 12 del matí, juntament amb els esmentats Vicari i Rector, visità el Sr. Bisbe, per primera vegada, el Col·legi dels Mongòlics (Asnimo), quedant altament edificat de la tasca sacrificada del Director i educadors...; i amb aquest darrer acte, se tancà la nostra Visita Pastoral, que deu benèfica en molts de fruits pastorals.

 Teodoro Ubeda

Per manament de sa
 Excel·lència Reverendíssima
 Baltasar Moray, Ptre.
 Secretari d'aquesta Visita

ACTA DE CONSTITUCION DE LA SOCIEDAD CLUB DEPORTIVO ESTRELLA DE PLA DE NA TESA (MARRATXI).

En el PLA DE NA TESA (MARRATXI) dia 2 de Septiembre de mil novecientos treinta y dos; reunidos a las veinte en el local Social los Señores fundadores del C. D. ESTRELLA el Señor D. JAIME SERRA hizo presente que cumpliendo lo dispuesto por la legislacion vigente que regulariza el ejercicio del derecho de Asociacion del dia 1º de Agosto de mil novecientos treinta y dos se habia presentado oficialmente al GOBIERNO CIVIL de la PROVINCIA, el REGLAMENTO o ESTATUTOS con que a de regirse esta Sociedad que habiendo transcurrido ya el plazo de ocho dias establecido por el articulo 5 de la ley del 30 de Junio de 1887 procedia dar por constituyda legalmente la Sociedad del CLUB DEPORTIVO ESTRELLA y elegir la Junta Directiva conforme lo dispuesto en el articulo del reglamento. Estando conforme todos los presentes con estas indicaciones se declaro legalmente constituyda la expresada entidad y se procedio a la eleccion de cargos resultando designados PRESIDENTE D. JAIME SERRA, VICE-PRESIDENTE D. ANTONIO SASTRE, SECRETARIO D. MIGUEL BIBILONI, VICE-SECRETARIO D. EMILIO MUNTANER TESORERO-CONTADOR D. JAIME VERDERA, VOCALES 1º D. JAIME BALAGUER, (id)2º D. MIGUEL MUNTANER, (id)3º D. PEDRO CAÑELLAS, (id)4º D. MIGUEL COMAS. Todos ellos antedichos quedan incorporados a la Junta formando parte de ella en la forma reglamentaria. Y se levanto la seccion a las veinte y una y de todo lo cual comb SECRETARIO certifico:

EL PRESIDENTE

Jaime Serra

EL SECRETARIO

Miguel Bibiloni

FIRMA DE LOS DEMAS SEÑORES ASISTENTES

Sebastian Gili

Bartolome Gastre

Pafael Juan

Miguel Roca

Salvador Benugual

Andres Camporinos

Jaime Brando

Pedro Salom Coll

Sesión inaugural de la Sociedad Centro Católico Recreativo de Pla de Na Tesa.

Abierta la sesión en Junta General el Sr. Presidente Don Bartolomé Munar dió cuenta a los reunidos de haber recibido los estatutos revisados por el Gobierno Civil en fecha treinta de Enero próximo pasado, y qué para que la sociedad pueda funcionar legalmente debíamos remitir un libro de cuentas y copia del acta de la constitución de la sociedad.

Acto continuo el Sr. Presidente y demás componentes que forman la Junta Directiva, nombrada provisionalmente, presentaron la dimisión de sus cargos y se procedió a la elección de la nueva Junta que debe obrar como efectiva en los cargos que se le confieren; siendo elegidos los siguientes: Director nato, Don Miguel Estarellas Moner.

Presidente, Don Bartolomé Munar Jaume.

Vice Presidente, Don Miguel Vallespir Munar.

Secretario, Don Melchor Matas Homar.

Vice Secretario, Don Bernardo Ripoll Pocoví.

Tesorero, Don Antonio Jordá Jaume.

Vocales: Don Matias Crespí Jaume, Don Jorge Bestard Jaume, Don Guillermo Serra Marqués

Y no habiendo más asuntos que tratar se levantó la sesión a las veinte horas del día diez y ocho de Octubre de mil novecientos treinticinco.

Bartolomé Munar

Miguel Estarellas

Antonio Jordá *Miguel Vallespir* *Melchor Matas*

Bernardo Pignoli

Matias Crespi

Guillermo Luis

Jorge Bestard

habilitado en el Ministerio de Sanidad y Asistencia Social en el día 10 de Julio de 1940.
"UNION FUTBOL CLUB"

ESTATUTOS

Artº.1º.- Con el nombre de UNION FUTBOL CLUB se constituye una Sociedad de índole deportiva domiciliada en la calle del General Mela nº.23 del Caserío de Plá de Ne Tesa.

Artº.2º.- El fin que se propone es fomentar el futbol como deporte, por eso esta Sociedad ingresará en la Federación Balear de Futbol.

De los socios

Artº.3º.- Los socios serán de cuatro clases; protectores, de números, señeras e infantiles.

Artº.4º.- Para ayudar al sostenimiento de la Sociedad los socios satisfarán las cuotas que determinará la Junta Directiva.

Artº.5º.- Toda el que desee ingresar en la Sociedad será condición indispensable ser propuesto a la Comisión admiserá de Socios por dos que le sean de número. Dicha Comisión los admitirá e rechazará, siendo su fallo inapelable. También será condición precisa estar adherido al Clariense Movimiento Nacional.

Artº.6º.- La Junta admiserá de socios la formarán el Presidente, el Secretario y dos Vocales.

Artº.7º.- Para la formación de los equipos y tratar del método de entrenamiento formarán la Comisión Deportiva; el Presidente, el Secretario, el Delegado e entrenador y el Capitán del equipo.

Artº.8º.- La Sociedad se regirá por una Junta Directiva que estará constituida por un Presidente, Vicepresidente, Secretario, Vicesecretario, Tesorero-Contador y cuatro Vocales, teniendo cada cual las atribuciones propias de su cargo.

Artº.9º.- El Presidente será nombrado por la Federación Regional. Los restantes elementos de la Junta Directiva, así como el personal técnico e administrativo serán propuestos por el mismo Presidente, teniendo presente las disposiciones en vigor por lo que se refiere al tanto por ciento de cargas retribuidas e auxiliares que deban ser ocupadas por Caballeros mutilados e ex-combatientes del Ejército Nacional.

Artº.10º.- La Junta Directiva tendrá todas las facultades que sean necesarias para el desarrollo y cumplimiento de los fines de la Entidad y sus reuniones serán semanales e cuando lo juzgue necesario el Presidente.

Ar.....

ticulo 11º.- En caso de disolución de la Sociedad, la Junta Directiva se encargará de la liquidación y si hubiere sobrante se destinará a beneficencia.

X
Antonio Muna

Laine Bibiloni

V.º B.º
El Presidente de la F. B. F.

J. Munnat

~~Presentado en este Gobierno Civil a los efectos del artículo 4º de la Ley de Asociaciones de 50 de junio de 1987~~

~~Palma de Mallorca 24 de junio de 1987~~

~~El Gobernador~~

en este Gobierno a los efectos del artº 4º de la ley de asociaciones de 50 de junio de 1987
Palma: 24 de agosto de 1987
El Gobernador

[Signature]

MIGUEL PIOL FRONTIERA, de unos 16 años de edad, es de buena conducta y por su corta edad no ha actuado nunca en política, no se le conocen malos antecedentes.

BARTOLOMEAS PASTOR, de 20 años de edad, ha observado buena conducta, no ha actuado nunca en política, está afiliado a la F. E. T. y de los J. O. N. S. de esta villa.

~~RATAFEL MATAS HOMAR~~, de 18 años de edad, es de buena conducta, no ha actuado nunca en política y no se le conocen malos antecedentes.

FELIPE SANMARTI CAPILLONCH, de 18 años de edad, es de buena conducta, no ha intervenido nunca en política, está afiliado a las Organizaciones Juveniles del barrio del Pla de Natesa de esta villa.

JULIAN MUNAR FERRAGUT, de 16 años de edad, es de buena conducta y antecedentes no ha actuado nunca en política.

ANTONIO MUNAR FERRAGUT, de 18 años de edad, es de buena conducta, desconoce lo que es la política, ha estado afiliado a la Acción Católica del barrio de Pla de Natesa, Presidente de la sociedad que se ha de constituir de la Unión F. C. del barrio antes expresado.

JAIMES BELABERT SOLER, de 18 años de edad, es de buena conducta, no ha estado afiliado a ningún partido político, no se le conocen malos antecedentes.

JUAN RIGO VIDAL, de 26 años de edad, es de buena conducta y antecedentes políticos y sociales, no ha estado afiliado en ningún partido político la que desconoce.

ARNALDO RIGO COLPANY, de 53 años de edad, ha observado buena conducta tanto pública como privada, ha sido siempre persona de derechas, no ha actuado nunca en política, al advenimiento del Glorioso Movimiento Nacional se adhirió a El con entusiasmo contribuyendo monetariamente en las suscripciones que se efectuaron en favor del Ejército Nacional en esta villa.

GABRIEL RIGO VIDAL, de 24 años de edad, actualmente incorporado al Ejército, es de buena conducta, no se le conocen antecedentes políticos, no ha estado afiliado a ningún partido ni de derechas ni de izquierdas, en cambio estaba fichado como jugador del disuelto club denominado "ESTRELLA" del barrio de Pla de Natesa, por pura afición al deporte de fut-bol.

SEBASTIAN BERILONI MULET, de 13 años de edad, es de buena conducta, no tiene antecedentes político-sociales.

SALVADOR AMENEGUAL CAMPINS, de 26 años de edad, ha observado buena conducta, no figura afiliado a ningún partido de izquierdas, ni se le conocen antecedentes político-sociales, ex jugador del disuelto C. D. "ESTRELLA" de esta demarcación por su afición al deporte de fut-bol y a las carreras pedestres, nunca se le oyó hablar en público de política.

RAMON CRESPI SANTALLONIS, de 14 años de edad, es de buena conducta, no se le conocen antecedentes políticos.

JUAN SALVA RICO, de 17 años de edad, ha observado buena conducta, no se le conocen antecedentes político-sociales.

HONORATO DURAN PLANISI, de 17 años de edad, buena conducta, afiliado a las Organizaciones Juveniles de Falange del barrio del Pla de Natesa.

JAIMES SEGUI VIDAL, de 17 años de edad, buena conducta, afiliado a las Organizaciones Juveniles de Falange del barrio del Pla de Natesa.

SEBASTIAN JUAN PLANISI, de 18 años de edad, es de buena conducta, no se le conocen antecedentes político-sociales.

JAIMES BERILONI MULET, de 17 años de edad, es de buena conducta, afiliado a la Acción Católica del barrio del Pla de Natesa, no se le conocen antecedentes político-sociales, figura como secretario de la sociedad que se ha de constituir de la Unión F. C. del barrio del Pla de Natesa, no consta haya actuado nunca en política.

RALE - RATAFEL MATAS HOMAR, de 18 años de edad, es de buena conducta, no consta haya figurado nunca en política, este muchacho figura como Jefe de las Organizaciones Juveniles del mencionado barrio.

MIGUEL AMENEGUAL CANELLAS, de 16 años de edad, es de buena conducta, nunca ha figurado en política, afiliado a la Organizaciones Juveniles de Falange.

PEDRO PLANISI CAMPINS, de 24 años de edad, es de buena conducta, no consta haya figurado nunca en política, no se le conocen malos antecedentes.

JUAN OCANA AMENEGUAL, de 15 años de edad, es de buena conducta, no ha figurado nunca en política.

HONORATO JUAN PLANISI, es de 21 años de edad, de buena conducta, nunca ha figurado en ningún partido político, ex combatiente y caballero mutilado, de resultas de las heridas recibidas en campaña perdió el ojo izquierdo.

MIGUEL GAYA SALVA, de 29 años de edad, dueño del cafe denominado "C'an Cantó" donde se quiere establecer el local social de la sociedad "UNION" F. C. es de buena conducta y antecedentes político-sociales, no se tienen noticias de haber figurado afiliado a ningún partido político.

SEBASTIAN OLIVER SALVA, de 14 años de edad, es de buena conducta, afiliado a las Organizaciones Juveniles de Falange del caserío de Son Ferriol del Término de Palma.

PEDRO REBASA LLOMPART, de 21 años de edad, es de buena conducta, no ha figurado en política, actualmente incorporado al Regimiento de Infantería de Palma Nº 63.

ANTONIO GARAU SALVA, de 30 años de edad, reside en el término de Palma, casa denominada "C'an Dobles", no se le conocen antecedentes políticos por no residir en esta demarcación, pero por informaciones adquiridas se le considera de buena conducta, ni ha estado afiliado a ningún partido político.

PEDRO BRIS MAIRATA, de 16 años de edad, buena conducta, no se le conocen antecedentes políticos, no figura afiliado a ningún partido político.

NOTA= La información de RAFAEL MATAS HOMAR, por equivocación se ha repetido, vale la segunda.

PROJECTE
DE
METODOLOGIA
PER ALS GRUPS DE CATEQUESI
PARROQUIA DEL PLA DE NA TESA
CURS 1990-1991

1. CONSIDERACIONS PREVIES

Després de la reunió del dia 10 de setembre de 1990, consideram que:

1) Necessitam d'una sola dinàmica per als nins i joves de la Parròquia.

2) Necessitam que la dinàmica per als grups sigui estimulada pel principi d'Acció-Reflexió.

3) Necessitam integrar els continguts de caire cristià dins aquesta dinàmica activa-reflexiva.

4) Hem de potenciar la vivència del grup cristià per damunt la formació intel.lectual religiosa, sobre la qual, en principi, la família i l'escola ja hi tenen una incidència.

5) Necessitam una metodologia per a dur a terme aquesta dinàmica.

2. PROPOSTA DE METODOLOGIA

1) Davant la múltiple oferta de moviments a nivell diocesà (MIJAC, Esplai, Escoltisme, etc.) proposam per a la nostra Parròquia la confecció d'una metodologia pròpia que s'adapti a la nostra realitat, i a la vegada tengui en compte la unitat del grup d'animadors. La integració als nivells arxiprestal i diocesà es realitzaria a través de la parròquia. La formació dels animadors se podria fer a través de l'Escola del Moviment Escolta de Mallorca.

2) Proposam un nom genèric que globalitzi tots els grups, i a la vegada sigui intel·ligible i estimulante per als nins i joves de la nostra comunitat.

Nom proposat: QUART CREIXENT

Grups de formació humana i cristiana dels nins i joves de la Parròquia del Pla de Na Tesa.

Aquest nom és adequat a tota la part de població jove que va creixent.

Amb el següent acròstic pot quedar clar l'esperit del nostre mètode i de la nostra feina.

C: Comunitat Cristiana-Compromís.
 R: Reflexió-Acció.
 E: Educació-Informació.
 I: Imaginació-Il·lusió.
 X: Xalada-Festa.
 E: Expressió-Comunicació.
 N: Natura-Art
 T: Temps lliure-Creativitat.

3) Tots els grups del QUART CREIXENT estaran representats per un nom pres de les constel·lacions de l'Univers. La màxima del QUART CREIXENT seria "VOSALTRES SOU LA LLUM DEL MON". Elegim les constel·lacions perquè es manifesten en grup d'estrelles i tenen un caire universal.

4) Cada grup quedarà especificat per les següents eines educatives:

- NOM: Referit a una constel.lació.
- SÍMBOL: Emblema del grup.
- MÀXIMA: Referència a una idea-eix.
- DINÀMICA: Pautes d'acció i de reflexió.
- SIGNES DE PROGRÉS: Manifestacions d'aprenentatge.
- LLIBRE: Quadern de seguiment dins cada grup.
- CONSTEL·LACIÓ: Reunió del grup decisòria.
assemblea
- CARTA-COMPROMÍS: Manifest del compromís públic del grup.
- MODEL DE REUNIÓ: Dinàmica a seguir dins cada grup a cada trobada.

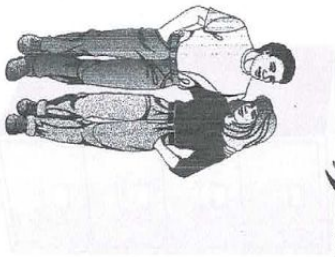
5) Divisió de les etapes:

- Primera: Grups d'al.lots de 7-8 anys.
CAVALLETS.
- Segona: Grups d'al.lots de 9-10 anys.
LLEÓ MENOR.
- Tercera: Grups d'al.lots de 11-13 anys.
TAURE.
- Quarta: Grups d'al.lots de 14-16 anys.
FENIX.
- Cinquena: Grups d'al.lots de 17-18 anys.
AGUILA.
- Sisena: Grup d'animadors i col.laboradors.
TAULA.

6) A les Trobades Generals les anomenarem LLUNA PLENA.

*Per poder pertànyer a l'associació
t'has de fer soci i has de complir els
següents requisits:

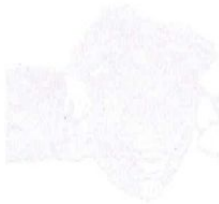
- Tenir entre 14-30 anys
- Complir els estatuts
- Tenir ganes de fer feina i de
passar-t'ho bé

Vine a
passar-t'ho
bé!

PROGRAMACIÓ DEL MES D'ABRIL

- Dia 6: INAUGURACIÓ
- Dia 11: Assemblea de socis
(17:15h)
- Dia 18: Excursió de socis
(platja)
- Dia 21 i 22: Projectió d'una
pel·lícula

PUNTT DE TROBADA

LOCAL DE JOVES

C/ de ses Germanes Agustines
PLA DE NA TESA

AJUNTAMENT DE MARRATXÍ

Benvinguts a tots. Ara us explicarem com hem arribat fins aquí:

Tot va començar quan anàvem al grup d'espai, ara fa 10 anys, i vàrem començar a fer un grup d'amics.

Lavors es formà, ara fa 5 anys, el MJAC, on trobàrem nous amics i fèrem un grup més gran, per a joves fins a quinze anys, després passàrem a la JOC (Joventut Obrera Cristiana), moviment que arribà fa 2 anys al poble, i que compta amb més d'una vintena de joves.

Una vegada a la JOC, sorgí la proposta de crear alguna cosa per a nosaltres i per al poble, així els animadors d'aquest moviment ens ensenyaren com fer una associació i com constituir-la i, d'aquesta manera, hem arribat fins aquí.

Els objectius de PUNT DE TROBADA són:

- *Relacionar-se amb el poble.
- *Aprendre a organitzar-se i a adquirir responsabilitats.
- *Proporcionar als joves un lloc alternatiu on realitzar activitats organitzades.

EL PUNT DE TROBADA FUNCIONA D'AQUESTA MANERA:

Cada mes els socis fan una programació que inclou diferents tipus d'activitats, que de vegades només aniran dirigides als socis i d'altres seran populars o adreçades a diferents edats.

Un dia al mes es realitza l'assemblea de socis per determinar la programació, fer suggeriments i conèixer l'estat de l'associació. La directiva es reuneix setmanalment per coordinar el conjunt.

